Bu eserin;

kataloglanması, dijital ortama aktarılması ve

elektronik ortamda kullanıma sunulması

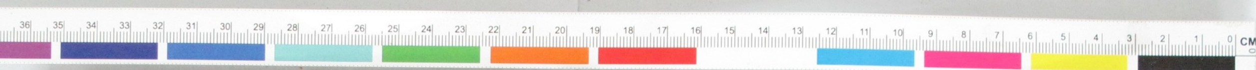
İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)'nın desteğiyle

İBB Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı

Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü (Atatürk Kitaplığı)

tarafından gerçekleştirilmiştir.

Proje No	:	İSTKA/2012/BIL/233
Destek Programı	:	Bilgi Odaklı Ekonomik Kalkınma Mali Destek Programı
Projeyi Destekleyen	:	İstanbul Kalkınma Ajansı (İSTKA)
Proje Adı	:	Osmanlı Dönemi Nadir Eserlerin Kataloglanması, Dijital Ortama Aktarılması ve Elektronik Ortamda Kullanıma Sunulması
Proje Sahibi Kuruluş	:	İBB Kültür ve Sosyal İşler Daire Başkanlığı
Proje Yüklenicisi	:	Yordam BT Ltd. Şti.
Proje Uygulama Yeri	:	Kütüphane ve Müzeler Müdürlüğü - Atatürk Kitaplığı İSTANBUL – Beyoğlu

CM

بسم الله الرحمن الرحیم

الحمد لله وکفی وسلام علی عباده الذین اصطفی (اما بعد) فیقول المتوکل
علی الله فی کل الشؤون والداعی محمد ابو الهدی الصیادی الرفاعی کان الله له
وغفر ذنوبه وفضله بالله آمین
(روح الحکم) تسمیه ایتدیکم اشبو کتاب فوائد نصابک مقصدی حقائق وجودی
بینه لله المنان ارباب فضل وعرفان واصحاب ذوق ووجدانه لطیفه تقدیم ایدر
(حکمت) صناعی ، نظری ، روحیدر .
حکمت صناعیه مواد کثیفه یه تعلق ایدر ، حکمت نظریه دخی مواد کثیفه یی
اصلاح ایله لطائفه رجوع ایلر ، حکمت روحیه نک ایسه لطائفدن غیری
بر شیئه تعلقی یوقدر .
کثیفات — ایشبو عالم عناصرده اولسون ایشبو عالم دنیاده بولنسون بر طاقم
مواد مرکبه در ویا انلرک جزؤ فردلرندن عبارتدر
لطائف — دقت ورقت خصوصنده درجه کثافتک فوقنده واکثریا عالم
علویده لطفجه حالنده بولنان موادندن عبارتدر .
روحیات — دخی عالم روحدن عقل وفکر وخیال وحافظه ومدبره
سودن اولنان مصالحدرکه بر حضرت غیر معینه دن قلبه سقوط وهیچ بر
قصد وعزم وجزم منشأ اولمیه رق فکره هبوط ایدر ، اورادن خاطره
مرور ایله محل اراده حلول وساحه حضرده جولان ایله عقده قریبه وکیر اولور .

اقسام حکمتک اشرفی معنویات قسمیدر . یعنی عقل وقلب وعالمده حائز
حکم ونفوذ اولان مصالحدن عبارتدرکه اسالیب متعدده ده بالتشکل
بر چوق شؤون واحواله تسلط ایلر .
فی الواقع اکر بو معانی اولمسیدی موادک کسب تهذیب ایتمسی متعذر اولوردی
چونکه هر قصد واهتمامک مصدر بروزی معنویدر . بونک ایچون
ساحه ضمائر واسرارده مکمن اولان معنی همتی تحریک ایدرک ماده یه تسلط
ایدن فعل وتأثیری اجرا ایتدیکه جیکره قصد ، ولوله ، اشاره ونده جوش ایله
شدید احوال ظاهر اولور (همم الرجال تقلع الجبال) سوزی دخی حق
بو معنایه معطوفدر . ایشته قسم معنوینک جلالت شاننه نظرا بو کتابی
بیانلرکه اکمل واشرف انواع اولان نوع انسانه حصر وتخصیص ایتدم .
ای محبت ایله دم اوران صاحب ذوق ووجدان علی المرتضی کرم الله وجهه
افندمز حضرتلرینک ماهیت انسانه دائر بیورمش اولدقلری منظومه آتیه یه
برکره عطف نظر دقت ایله

دواؤک فیک وما تبصر — وداؤک منک وما تشعر
وتزعم انک جرم صغیر — وفیک انطوی العالم الاکبر

یعنی ای انسان

کرچه کورنمزسک دوای دردک سنده در — کرچه طویمزسک بتون اسباب علت سنده در
کندی بر جرم اصغر صانمه بو عالمده کیم — عالم اکبرده کی اسرار حکمت سنده در

وجود انسانی صو و طوپراقدن بالتشكل كسب انتظام ایده رك كندی نوعنده
ارككك و دیشینك اجتماعی نتیجه سنده متحصل ماده لقاحیه ایله قائم
و بناءً علیه صو و طوپراغك وجود انسانیده آیرو آیرو حكم و اثرلری كوریلیر
بری لطیف، دیكری كثیف اولمق اوزره ایكی ماده نك وجودی مستلزم
اولمشدر. بو ایكی ماده دخی كندینه ملایم و هیكل انسانینك استكمال
طرز و نسقی اوزره لطافت و كثافتدن لابد اولدیغی نسج و تركیبنك هر
اقتضا ایتدیكی بر صورتده فروعه انقسام ایلمشدر. و روح ایسه كسب امتزاج ایدن
روحانی قوه جاذبه سیله كندینه جذب و تحریك ایله اشراقات لطیفه سی
هیكلك هر جزؤنده درجه استعداد و لیاقتی قدر لایح و منطبع اولور
شو حاله كوره اشراقات روحیه دن تجلیات مستفید اولدیغی انطباعی
قصورسز درجه كماله بولنامیه جغندن انسانه كامل دینلور. انسانلرك
كمال و نقصانی انطباع مذكورده حصه یاب اولدیغی مقدار نسبتنده بولنور
هر بار ذی عقلیه و سائر شریفه قلبیه و نكته خاطره ورای ... و حفظ
جمیع و خیالات صافیه و فكر سلیم و عزم جمیل و همم عالیه و انسانلرك كندی
امورینك و یاخود بنی نوعنك صلاح و سعادتی مستلزم حسنه
نیاتی هپ اول انطباعك درجه كماله بولنمسندن نشئت ایدر.
انطباع مذكور رتبه كماله اولنجه طبایع دخی اوساطه ایله كسب اعتدال
ایدر. بر وجودكه اجزاسی تام و صحیح و تركیبی كوزل و قصورسز و ماده سی قوی
و هر بر جزؤی ایراث خرابی ایده جك هر بر خللدن مصون بولنور. اول وجود

كوزل بر وجود لطیف بر بدن صاحب علم و قوتی برتبه اولمق اولور كه محاسن
اخلاق و خصائل حمیده و شیم مقبوله و كریمه تعبیر اولنان طبایع شریفه
انده متجلی اولور.
اشراقات روحیه انطباعاتندن منبعث اولان عقل ایله ذكری كچن سائر آثار
لطیفه نك انطباع مذكورده حصه سی زیاده بولنور ایسه وجودك بعض
اجزاسنه ایراث خلل و مضرت ایده جك بر نقیصه عارضه اولسه بیله اكثریا
ناشی اولمز. لكن انطباع مذكورده حصه سی از بولنور ایسه جزؤی بر عارضه
ایله محو اولور. و یا محو اولمغه استعدادی بولنور. والحاصل بیوك بر نقصانی
انتاج ایده جك قدر عظیم بر تأثیر اجرا ایدر.
انواعی بدن هر اثر لطیفه حصه كامله سی نخبه ایده جك اولان اشراقات
حصه انطباعندن حصه یاب كمال اولمز ایسه نتیجه سی غضب و حرص
طمع و ترك الك و شهوت پرستلك و زیاده یمك و زیاده لهویاته
و حقه خلوت و حسد و كبر و كذب ایله تخلق و مخلوقاته سوء نیتده
بولنمق و بنی نوعنه مرحمت و شفقت یرینه دائما مخالفت و شونك
حیله و دسیسه و خدعه كارلغی بیاغی كندینه صنعت ایدنمك و كندی غرضی
ایچون هر بر هرزه كو اولوب حقدن تباعد و باطله میل و سوء غرضنه
انصافی الدن براقوب حقی رد و حقایقی تحریف و اخبارده اظهار تفرد
اشتراء میل و بلاهت ایله ابراز عظمت و ارباب دیانته افترا و الفت
و اطوار ذمیمه اصحابیله مصاحبت ایتمك و اطوار و شؤونلری مستحسن

وهر حلقه وحالی گزیده آدملرده فاجعه کبی کثافت وجودك آثار
ظلمانیهٔ طبیعه سنك انعکاساتنه معروض قالور. وبوده شبهه یوقدر که
اشراقات روحیه ده منبعث انطباعاتك درجهٔ نقصانی نسبتنده بولنور.
مدلولی دلیل ایله اثبات ایتمیه‌لم وشرف فرعی شرف اصلده ایرمسه
اولمق اوزره حکمای اسلامیه نك اجل واعظمی ومدار فخر ومباهاتی اولان
جد امجدم السید احمد الرفاعی الحسینی قدس الله سره العالی حضرتلرینك سائقهٔ عفتنده
نظر افندیده دور قالان شو زمینه ده که درر الفاظ مبارکه‌لرینی نقل
ودرجیله اشبو کتابك تزیینه مسارعت ایلدم

« ای انسان سن کندی عقلکه قارشو وحدانیت الهیه‌یی نصل وهانکی دلیل
ایله اثبات ایتمك ایستیورسك.

سن بر کره کندی وجودیکه عطف نظر عبرت ایله باق سنده ایکی قاطع
برهان ظاهر اولور

بو دلائل: برنجیسی بدنده که طمارلرك حرکتی وقانك جریانات بدنیه
سرایتی وبارقهٔ تدبیرك کافهٔ ذرات بدنه ورودی واتحاد نوعیسیدر.
قانك هر نقطه‌سی بولندیغی یرك احتیاجنه کوره برنجیسی حفظه اتصالی
وافرازات بدنیه‌نك هر ذره‌سنك وحدت عینیه‌سیله بر اختلاف ماهیتی
صیانه‌ده در. اغز وکوزده حیفان اوزاات یکدیگره مباینیدر.
دمارلرده ترشح ایدن مایعلر قولاقلرك افرازاتی ده نشخه در بورده
ایله قولتقلرك ترشحاتی بربرینه بکزه‌مز بدنده هر قبیلك موافقت

شکلاری بر بر کیفیت نسج وترکیبی مختلفدر. فکرك دخی صحیفهٔ قلبه نقش ایتدیکی
سانحات حافظه‌یه سوق ایتدیکی سانحاتك غیریدر. بر نوعده اولمق اوزره
بدیلك ایچك وجودك کافهٔ اقسامنده نفوذ ایدر. تنوع مواده انقسام
ایدیور. اکر بو نوعی غدانك نوع عینیته حمل ایده جك اولورسه هر غدایه
انجذابی نسبتنده نظام بدنك مختل اولمسی ایجاب ایدر. وجودك نقاط مختلفه‌سنده
بولنان کمیکلرك عرقه ونجاری مختلف بر حالده‌در. وجودی قاپلامش
اولان دری بدنك ظرفی اولدیغی حالده ماده ترکیبه‌سی ایچنده مظروفنه
بکزه‌مز نسجه بدنیه بر صورت عجیبه ده امتزاج ایتمشدر. خلقت بویله اولان غرابت
نظم وترتیبه نظر دقتله باقلسه عقللر حیرتده قالور. بو ظرفی مظروفندن یعنی
دری بدندن آیروبده شفاف بر آلت اوزرینه سره جك اولسه‌ق
ایده کوره چکمك مسافه عدیده وعجیبه‌نك حقیقت ظاهره‌سنه بیله
ایصال فهم ایتمکدن عاجز قالورسك بو مسافه‌لرك جمله‌سی نظام وجود
ایله متناسب اوله رق سلامتنه خدمت ایدرلر بو مسافه‌لرده تعریف ایله چکمز
بعضیسنه عقل ایرده بیلورسك ای انسان بورده منفذی
ی ؛ قوقو المق قدرتی ، قولاقده منفذی ایشتمك استعدادی ، اغز منفذی
ذوقه اقتداری ، کوز منفذی کورمك خاصه‌سی بخش ایتمشدر. وجودی
قاپلامش اولان دریده بیکلرجه وبلکه میلیونلرجه مسافه بولنوب جمله‌سی
جذب هوا ودفع بخاره ودائرهٔ ترکیب بدنده هوا وبخاره ده تحصیل
ایده جك خصوصی بدیع نظام اوزره تألیف وتعدیل خدمت ایدرلر

زبدهٔ دماغك قوّهٔ عاقله و مفكره‌دی ، زبدهٔ ساقك قوّهٔ عقلی ،
زبدهٔ صلبك قوای هیكلیه نطفه‌سی ، زبدهٔ معده‌نك مواد حیاتیه‌لك
اولان غذا پارچه‌لری حاوی بولنان قندی كبی لحمپاره . قلبك دخی بر زبده
دماغه متصل اولمغله اوزره قوّهٔ مدركه و قابلیت تلقی و مساحهٔ نظر
و استدلالك محتوی بولنور . طمارلرك اوردكی طبقی نبات كائنات كبی .
باشك بقعهٔ اعلاسی یوزك اقسام مقدمنده اولوب سما آسا انده كه
صاحبه تام بر فلك اطلس و آنك دخی بیاضی بر خط فلكی ، كوزلرك
دخی نجوم ، بیاضه دیسی ساده و قائم بر دائرهٔ غكده كی دیشلرك
صورت نظم و تركی ماننده بروج ، یوزكده بتون قبیله صالحیه و دركیه
سكوت طورغی صاقیمه ابجدهٔ لانفحه كبی مواد مخصوصه‌سی نسبنده
بر حال سكونه و حركته‌ده در . هیئت بدنده بو بینك واسطه‌سیله باشك
وجوده اتصالی ، باشك یوزلاقلغی بر ساحه صدرك انبساطی ایله
عالمك حكم انبساطه قبل و دیرجك صورتده تشبیه كبی ، الك
ایاغنه و اعضای سائره‌نه اولاشه بیلمك بحوره شایان حیرت پرپنجه مالك
بولنور . عالم علوی و سفلیه‌ده‌كی انطباقات عجیبه مشاهده‌سنده‌كی بعض
دخی بر برینه متداخله واربنه اولمه شرطیه و یالكز تماسی صورتیله منقطعه
اولمقده . ای انسان ایشته سن بو عجائبك مركز جمعی و بونجه عجائبك
ظرف ظریف بدیعیسك . بوتون بو نقل نسخ تقبه‌سی و بو تعبیدك
نقطهٔ اصلیه‌سی و بو شاهد قدسیه‌ده نقطهٔ حقیقیه‌سی سنسك . الك
كزلی اسرارك نظرگاهی وان دقیقه اولان مقصد انفسك معنی و فحواسی

5

نه‌سنسك . شمدی عجبا كندی ماهیتی اكلامه‌بیلدیكی ظن ایتدم ای انسان
سن او دیه برشی سن‌كه كافهٔ اشیا سنده متحیر اولدیغی بر ماده سن‌كه جزؤندن
كلیاته اجزا تركیبه . وجودك بوقدر غرائبه قائم ایكن كندی نفسنی بیلمكده‌كی
عجزك ، تدبیرنده‌كی قصورك ، تركیب و تصویرنده اولان حیرتك نه‌دندر
ازلیلی سن نه وجود خالقه بشقه دلیل می ایستیورسك ای عقل و فهم
قاصر دای ای مبتلای صاحی غفلت اولیغو سنده اویانه كوزلری اچ
سنده بكا بونجه دلیللر اقامه ایدن خالقی دنیا كوزیله اونوتمه "
بو كلمات مباركه فحوای بدیعنده وجود انسانك طرز تركیبی منفهم اولدیغی
كبی مذاهب و مشارب ناسی نقدر مختلف اولورسه اولسون نه وجود صانعی
اونوتمامی اعتراف ایتمك لزومی تماماً بیان اولنور . اشبو كلمات حكیمه احمدیه‌ده
و حقایق عزیزه و دراثرسنده وجود
اهلنجه بدیهی و ایتمی عز خفی بر جوده معانی عجیبه و حقایق
بو طرز لطیف و صحیح بر انتظامده‌در . وجهه تركیبیه برابر مزاج دخی صحیح
و سالم و مفصل و افعال بدنیه‌سنده و نیجه نوعده احكام صنعیه معنوی
بر مساوی … اولدیغی … فلانه یعنی تعریف ایتدیكز وجودك
اكمل نوع انسانی و رأی و حجتك شایان قبول و انتفاع اولدیغی و حكمتنك
مظهرنده انسانی جنسنه هر … توالد انتفاع و اصل و كندی نفسنده
نقص تام اولدیغی بیان و اعلان … دخی بالعكس .
نیچه اعظم و عارف صاحب حكم السید احمد الرفاعی رضی الله عنه حضرتلری
بیورمشدركه " عالمده هرشی مایهٔ اصلیه‌سنه منتهی و انده منقطع

اولور. اصللر دخی نشئهٔ اصللرده و آنلر دخی کندی معدنلرینه منتهی اولورلر
شو صورتله هرشی کندی مایه سنه و هر مایه کندی معدننه و هر معدن
کندی وجودینک خلاصهٔ عینیه سنه منتهی اولنجه خالق و صانع قدیمک حوزهٔ
سلطنتنده بالتسلسل نقطهٔ تناهیه رجوع و بالتنزل غایتنده بدایته
رجعتله تناهی ایدوب هر نزولی و سقوطنده لسان حال ایله (هو الذی
صورکم فاحسن صورکم) آیتنی تلاوت ایدر. اشبو ترتیب حکیمانه طبایع اشیا
شاهد اولدیغی کبی عقل کریم تسلیم ربانی اولان آدملر دخی بو سری
ادراک ایتمشلردر. نیجه عقلدن بی بهره اولنلر ظلمتکدهٔ جهل و نادانیده
کورور کبی قالمشلردر.

انسانده ایکی عالم محتویدر. بری عالم هیکلدرکه محسوس و مشهود اولان جسدیه
عبارتدر. دیکری ده عالم سردرکه عقل و روحک محل اجتماعیدر.
عالم هیکل سفلی اولوب لوازمندن اولان وجودیله قائم بولنان فروع
سفلیه یه تعلق ایدر. عالم سر ایسه علوی اولدیغندن کندینه صالح و شایان
اولان فروع علویه یه تعلق ایدر. جسم بیلک تجمیک و تفرعاتی و انتظام
حالی مستدام اولدیغی کبی. کوزلکه، اولیقو، آشتک ایختکلی سید
تعلق ایدر. و بو احوالک کافه سیده جسمک سفلی اولدیغنه دلالت ایدر.
بر حال موجوددر. عقل و روح ایسه علم و معرفت و حضرات مقدسه یه
ارتقا و حقایق اشیایه وصولکی خواص عالیه یه تعلق ایدرکه بونلردن
هربرنده عقل و روحک علوی اولدیغنی کوسترر نیجه اسرار واردر. شوقدرکه

6

نور عقلک تنوعات اسبابینه اولدقجه اصلینه برشرف شلاکه مشهوداتنده
اربابکی معنالری ساحهٔ عقله واردیده دخی دائرهٔ تفکره ایصال ایدرلر
عقل انده عقلده مطابقتله اولدیغی نتیجه‌یی الور. و یاخود قولیده مسموعاتنه ایله بیتکی
ساحهٔ خیالده آینهٔ فکره قارشولشوب خیالک تخیل ایده‌جکی وضعیده
چشم ادراک انی مشاهده ایدر ونتیجه‌سنی دخی الور. روحک فروع انواری
ایسه رفعت مقامنده‌کی استغنا شهودده مستغنیدر. لکن حجاب وجود
ایله محجوب بولنور. سالک اولانلرکه اول حجابی رفع ایدنلر یاخود بو عالمده دخی
پرتو انوار الٰهیه انک قلب منکشفنه انعکاس ایدرک انکله حقایق اشیای
کورمکه تفرس ایتمکه باشلار. و فقط حجابدن فورتلوب قلبنده روح مطلقه
کبی اتصال ایدر. و (اتقوا فراسة المؤمن فانه ینظر بنور الله) حدیث شریفنده
مضمون قدسیت نمونی ظاهر اولور. و شو حال بالترقی مقام صدیقیه ایروب
پرده ملک و ملکوت منکشف و سترهٔ اعماقده پرده‌لر مرتفع و طبقات
ارضک عقود اداری کاملا کشاده و هله انسانه رفعت صالحه
اشتغالیه هیکل جسمانیسنه غالب کلوبده حجابی بتون بتون پاره‌لیه‌جک درجه
لطیف کیبی بولنده که عوارضی ازاله ایدر. روحک ابواب تعالیسنی احجوبه اولورلر
حجابک درجهٔ نزولی و اول نورک مراتب اطلاقی نسبتنده مضر عدادینه
داخل و طمس اولور. و بالعکس اول نور اکر حجاب وجودک ظلمت کثیفه سنه
نورینه حبک اولورسه هیکل مشهودک ظهوراتنده فکرت عقل نسبتنده
اولور و صاحبی مبعدیه حرمنده کیجر و حجابک درجهٔ غلظتی نسبتنده قربدن
قربیته بالتباعد سفل سافلینه منتهی اولور.

طرز هیئتده منتظم‌لر دقیقهٔ وجودیه‌نك اكثری انسانده بوندن بیلمشلردر

ویا شیئلهٔ مخفیاتنده و بوبوده ایه نقصاننده‌در . طبیعت قلت اولدیه بونده

ایه اعظم سلیب موجوددر . بری كورورسك كه طرز وجهنده تكما

برجهات انعكاس ایدر . دیكری كورورسك كه انده نكا برجنبش انعكاسی

ایدر . و برشقه‌سنی كورورسك كه انده نكا بركراهت حصل اولور . دها بر

شقه‌سنی كورورسك كه انده تباعد عالی اوزاولیدرسك . و آخر بریسنی كورورسكه

اكا همانه یا فلاشمعه ایسترسك . بر شقه‌سنی كورورسك كه سیماسی شیكه‌سنده

احسانه ملته دوشورر . بری كورورسك كه طرز وجهاسی ترنده‌ن فورفوار

وكیمی كورورسك كه محاسن وجهیسی اغزنده ویا باشنده ویا كردننده بری

ایكی ایل اولور . برنجی حسن صوری كوبه سوسه بولنور سكه چكره تجربه‌ایه

اغزنده ویا قفاسنده ویا بوینده اولدیه بعضه دقایقه خفیه‌نك ظهوری

اكا عدم محبتی استلزام ایدر . والحاصل بوكی اسرار دقیقهٔ وجودیه‌نك حقیقه

بیانی اوزونه اوزادی شرح محتاج اولدیغندن حده‌سی كلمه‌كده انشاءالله تعالی

اكا اذرده ایضاحات كافیه ویررز .

اشراقات روحیه‌نك طبیعی اجزای وجوده انعكاسی حالنده مواد اربعه

استعداد وقابلیت نسبتنده اول ضیادن اقتباس انواری مستفید اولدیغه

آینه‌ده منطبع اولدقده قابل استفاضه اولدیه عقل واقا متعلق بولنان

مواد لطیفه ایراث فیوضات ایده‌جكی دكیلدر . مواد لطیفهٔ مذكوره‌ده اعاظم

اهل عرفانه نزدنده طقوزه تقسیم اولنمشدر . (مادهٔ فكر) (مادهٔ خیال)

7

(مادهٔ تذكر) (مادهٔ حفظ) (مادهٔ تدبر) (مادهٔ ادراك)

(مادهٔ تمثیل) (مادهٔ خاطر) (مادهٔ وهم) اشبو مادهٔ اجزهٔ وهمیه‌ده

اكثریا خوف ورجا حصول ایدر . مواد تسعهٔ مذكوره عقله تعلق ایتدیكندن

كه عقل دخی انده برانا ورودج دخی عقله برانا وار دخی روح بریدر

منزله‌سنده فرض اولنمشدر . مواد مذكوره‌نك هر بری كندولرنده حصادر

برچوقه فروعه مالكه‌درلر (مادهٔ فكر) یوكسلوب بالاشیه استغدار

اولدقده وحادثات كونیه‌نك زهیه زوال اولدیغنی تفكر ایتدكده

صاحبنی زهد وورعه دعوت ایدر . واكر عقل زهیه مخصوص ایسه اكا

قارشو كلور ایسه اوحالده مادهٔ مذكوره بذاتها زهد انجقلو برمرآت

واعمال خیره میل ایده‌ب بنی نوعنه ودیكه كافهٔ حیوانات ونباتات وجماداته

ایراث خیر ومنفعت صددلرنده بولنور . واكر بالعكس سفلیاته ایخیه

میل ایدر . ومرئیات ایله منجذب اولورایسه حریص مشرب اولدیغندن كافه

تصورات دائما منفعت ذاتیه ، وجمع ثروت وسامانه معطوف بولنور .

ولو سیده صاحبی ظلم وجوره ، آرزو وهوسات نفسانیه‌سنه مغلوب

اولدرده اقوال وافعالنده اثر صلاح بولنمز .

(مادهٔ خیال) لك دائره‌سی اول درجه واسعه‌دركه بعضاً محالاته قدر

چیقار . فقط بوده عقل آنك هر طرفنده یولی كسوب ایچنده‌كی قفیه‌

مصدره‌ی بالاخره حادثه تدقیقه‌ده كورور . عقل امام زقاقی حفظرینك

تعریف بیوردقلری اوزره نفس ضبط وربط ایله هر آرزو وخواهشنده

حدینی تجاوز ایتدیرمه‌مشدر. عقل بر مؤول گورخیالده‌کی قضیهٔ
مصدره‌یی دائرهٔ امکانده گوروب‌ده انلره نتایج مرتبه وانفه حدودینی
تعیین ایتدکده انی کنجینهٔ مخصوصه‌سنه الیرده کندی عزمیله مادهٔ متذکره‌یه نقل
ایدر. مادهٔ متذکره دخی قوهٔ متذکره‌سیله انکا برهم قسم شبه و قیاسلر
نظر و قیاسلر تشکیل ایتدکجه مگره امکانده عسر و صعوبت اولدیغی
اکلاشیلنجه عقل انی زمانه امکانک ورودینه دوقنیلر و سهولتنک
حصولنه قدر مادهٔ حافظه‌یه تودیع ایدر. دوقت امکان حصولنده عقل انی
مادهٔ متذکره‌یه سوق ایدرک اوراده مادهٔ مذکوره طرفندن طرفه قیاسه
داسیله لازم تنفیذه مقتضای حاله گوره عزمی دخی انکا رفیق ایدر
ویول برهمند مادهٔ ادراک ساحه‌سنده توقف نظامنده بولنیدیر. که
اول وقت مبادلات و مداولات عقلیه وقوعه گلوب سوزیجه هر سوزی
سمع قبول واذن ایکه الور. وآراء حسنه‌یی قبول وآراء سیئه‌یی رد ایدر. و بو واسطه
ایله کافهٔ مقاصدی رهینهٔ نجاح و موفقیت اولور. وهیچ بر شیئی قرینهٔ خطا
و خیبت اولمز.

(مادهٔ تمثیل) ایسه صور اشیای حاوی بر خدوجه کسه‌در که انکا بر وارد
مذکر اولونوبده آنده واحده انی مادهٔ حافظه‌یه دفع ایدر دیو اوله دخی عینی
سرعتله مادهٔ تمثیله تسلیم ایدر. ایشته بوراده قوهٔ ممثله مادهٔ مذکره‌یه طوتونمه
بولنان صور محفوظه‌یی برر برر اخطارات قلبیه و دعائم عقلیه بری
اولدیغی عینه خاطر اوکنده بر تجوید کده عقل انکا مادهٔ وهمیه‌ده واسع
بر باب ذکر اولنان صورتلر مادهٔ مخیله‌یه مقابل اوله‌قدری حالده اوراده

ظهور ایدر. سرعت برقیه ایله مواد لطیفهٔ مذکوره طریقیله حجت ایدرک
عقلک قلبنده بنده واقع برزخ وضوحده قرار بولور. مثلا قفده
بولنان برادم شاملی یاد ایتمک سوزینی ایشتدکده درحال شامی یاد ایدنجه
دائرهٔ متذکره مادهٔ متذکره شامک شکلی مطویا حفظ ایتمه اولان
حافظه‌یه و ضبوطا تقدیم ایتمه بولنان محلده گورنور که محله انی کرهآ
الیجه عینیه خاطرده شامک شکل و حالی متجلی اولورده قبالاً باده‌ده شرح
و بیان ایتدیکمز طرزده ظاهر اولور. شو حال نوربلرده محو دم اولان گورلر
و بلتلرده بیله واقعدر. گورنولان کیمسه گوزلری اچیق شیلری قولاغیله
قوهٔ خاطره‌سی گوز مقامنه قائم اولور. دیلسرک دخی گوزی او وظیفه‌یی
ایفا ایدر. واننده طرز مطلوب اوزره و حکم نظره بالتبعیه اجرای فعل
ایتدیکی خاطرده متکلم اولانده عقلدر.

عقلک بر حقیقه مراتبی اولوب حدینی شرائط مخصوصه‌سیله جامع اولان کیمسه
انسانیه کامل عد اولنور. امام اکمل السید احمد الرفاعی رضی الله تعالی عنه حضرتلری
بیورمشدرکه لا عقل نه فقه دوهل الحادل کافهٔ شبهلرینی و بو شبهلرینه
درج و ماهیت فاسده‌سی حاله تنبیه و انلری اهمالی ایله انکا تحکیم دیبایه
حجج شرعیه و براهین حکمیهٔ محمدیه ایله انلری محو و ابطاله قادر اولمایان کیمسه
ارباب کمال نظرنده کامل صاییلماز. وکذلک عقلی خرسزلرك، سرخوشلرك
ظلمه و قطاع طریقك و اهل غدر و مکرك و ارباب دهاء و حیلك
المواد مخصوصه‌لرنده هر شکل و صورتده نمایان اولمقده احوالی تماميله

احاطه ایتمیان و هر نفسده محاسبهٔ نفس ایدر ارکان تیقظه اوصاف
ذمیمهٔ مذکوره دن تباعده و مقام توبه ده بالثبات ارشاد محض ایله احوال
ردیه و خبیثهٔ مذکوره ایله آلوده اولمقده بولنان نفوس شریره یی تطهیره
قادر اولمیان دخی کامل دینلمز »

ینه بر کلمهٔ السید احمد رفاعی حضرتری بیورمشدر که « عقلی معاشیک
کافهٔ شئوناته احاطه ایدرده خلقلرینه تحذیر و تنبیه و محاسن بیلوب ده (ادع
الی سبیل ربك بالحكمة والموعظة الحسنة) آیت کریمه سنه اتباعاً موعظهٔ
حسنه و حکمت سنیه ایله خلقی راه نجاته سلوك ایتدیرمکه قادر اولمیان دخی
کامل دکلدر . و کذلك عقلی مذاهب اهل دنیایی احاطه ایله دهقان و حکام
و تجار و طبقهٔ سفلی ده اولان اصناف مختلفه خلقی تمامیله بیلوب و کندیلری
دنیالرندن بالکلیه قطع امید ایدوب زهد تام ایله اتصاف و بالفرض دنیای
بربوطرفیه صیغدیروب ده ایکا ملک دیر تقدیم ایتمه‌سی والسلام الله تعالیه
اولانه تمامیله توکل و اعتماد ایلیه رد و طرح استغنا ایتمیان دنیا و اهل
دنیاده تخلیصی کر نیان ایتمکه مقتدر اولمیان و حکمت خالصه ایله جاده صوابدن
انحراف و تباعد ایتمیه‌ن بولنانده تفرد و اهل عقلی ایقاظه قادر اولمیان
کامل عد اولنماز . و خلق عارضه و لحجه احوالی مثلا بر کیمسنك غرورنی
و تعززنی دنیانك ان ایکی قدر ذوقه و غرورنك بر فقدده ایجاب
ایتدیره جك ذلت و مسکنت افقرانس قدر و بر مرضك ابتلاسنده استسلام
ایده جك افطاراتی مرتبه سنده زیاده و ارباب عافیتده وجودی غروری
اولانه عجب و افتخاری اهل عافیته اقوده و الحاصل هر عارضه نك تجربی

9

صاحبنه زیاده بیلوب طریقه محمدی و شرعی ایله بالجمله عوارضه اکوانه
واز مانده تجرد ایتمیانلر کیمسه دخی کامل دکلدر »

ینه شاه اولیا السید احمد الرفاعی رضی الله تعالی عنه حضرتری بیورمشدر که «
عقلی صورت اجمالده اشیانك جزئیات و کلیات مقادیرینی احاطه ایله
اندن طالب و راغب بولندیغی قدر وقتی و ارباب زهد و ورع
عندنده که ذکر ایلدیکی بیلوب بو واسطه ایله حکمت ارشادی حکمت فرجه
شریعتدن ذره قدر انحراف ایتمامك شرطیله توفیقه قادر اولمیان کیمسه
ینه کامل عد اولنماز »

پیر محترم و مرشد اعظم السید احمد الرفاعی رضی الله عنه حضرتری اشبو مقاله جلیله‌لرینك
خاتمه سنده بیورمشدر که « بیانه اولنان مرتبه عالیه کماله واصل اولانلر
کیمسه یه فیصله رسانه حمت کی دوشه جکی یری کلزار معرفت و نور ایلر
خیر و منفعت حاله قویار اشته مراتب عارفینه ایرشنده که تفاوتی بو قدرینه
اضعافیه تبیه ایدر » حضرتلرك سوزی بوراده بیتر . بز دیرزکه
طالبك مرتبه رفیعه عقلیه لایقیله ایکدلمه‌سی بعض تفصیلات مهمه یه توقف
ایدر اهل حقیقت ولانه تحول نظر بونه عقل ایکیدر اونلر مرتبه فرجه ایدلمشدر .
برنجیسی عقل جامعدر که غریزه بهیمیه مشابه اولوب اکل و شرب و شهوتدن
ماعدا بر شی ادراك ایتمز .
ایکنجیسی عقل منبعثدر که بعض مناسبات ایله مرتبه جمودی کچمکه منبعث
بولنور اما مراتب عالیه یه استفاده یه قاصردر .

اوچنجیسی عقل مائلدرکه کندینه کورینه‌جك هر شیئه اویوب تعریفات ذاتیه‌سنی
کندیسی ده بیلمزسه مستفید اولمز .
دردنجیسی عقل متردددرکه پایانسزجه رأی و تدبیری بولدیکده مصادره‌دن
خالی قالمز بویله بریسنك باشقه‌لرینك رأیندن استفاده ممکن اولوب اوزره
خلط و تردده دوشدکده و غلطله صوابی قاریشدقده هیچ بر کره
بر رأیی مفید اولمز .
بشنجیسی عقل مغلوبدرکه هوای نفسه محکوم اولارق هوسات نفسانیه‌سی
مخالفه رأی و روینی سد ایتمسیله عواقب و بدایاتی دوشونمك کبی دور
اندیشلك فضیلتندن محروم براقمشدر . بو عقلی طاشیان آدم هوای نفسندن
غیری بر شیئه مالك دکلدر .
آلتنجیسی عقل مفیددرکه یالکز بر زیاده‌یی احاطه ایده بیلوب ایکی زیاده‌یی
احاطه‌دن قاصردر . ادراك ایده بیله‌جکی بر زیاده ادراك ایده‌جکی دیکر
زیاده‌یه تعارض ایدنجه شاشیرر .
یدنجیسی عقل مشغولدرکه ساحهٔ خیالده کزنه‌رك کوره‌جك هر شیئه
تعلق ایدر و بو صورتله علاقه‌سی چوغالمسیله اوزرینده هیچ بری باشه
قدر کوتوره‌مز بویله بر عقله مالك اولان آدمك مقام و مرتبه‌سی
نقد عیار اولورسه اولسون اندن انتفاع غیر ممکن اولوب ضرری فائده‌سندن
زیاده‌در .
سکزنجیسی عقل تقلیددرکه هر حقیقتك کنهنه واصل اولور فقط جوهرینه
اولان تحقیقاتی زمانده یاپیله بیله‌جك بر عملی اجراده منع و تاخیر

10

ایده‌جکندن اعمالی اوزون کوتوره توقف ایدر ایسه‌ده هر حالده اوهامدن
خالی بولنور .
طقوزنجیسی عقل مستنیردرکه نظریات و مشهودات و مسموعاتیله یاردیلوب ولوار
شواهد و دلائلنه کوره حکمی آثاری تعقیب قوبیلوب یا حرف دنیویات ویا
حرف اخرویاتیله مشغول بولنور . بویله بر عقله اولان آدم هر حالنکی
معرکه‌ده قوللانجه اکا رهبر اولاجغه نورانیت نشئه‌ده وجودندن استفاده
اولنور .
اوننجیسی عقل برهانی ویاخود عقل فطریدرکه علم حقایقه شیاده یهری
برهیه حکمه و دلائل نظریه‌در . بونك هر دقیقه‌دن بهره‌سی و هر حکمتدن
حصه‌سی اوفر اولدیغندن یالکزجه مهام امورده و غوامض خطیره وجیه‌ده
حد حکمتی تجاوز ایتمکسزین طولی وقفا بالایله حل معضلاته قادر اولدیغی کبی
مانعه هوا و غرضدن قبول جواهر حکمته اصلا امتناع و استنکاف ایتمیوب
هر حقی لساندن صادر اولورسه اولسون و هر حقی دیوارده منقوش
بولنورسه بولنسون قائلنك امیر ویاحقیر ، صالح ویاطالح اولدیغنه هیچ
باقمیه‌رق حکمتی بولدیغی یرده اخذ و قبوله شتابان اولور .
بویله بر عقله مالك اولان آدمك رأیندن و مواعظ و حکمیاتندن هر وجهله
استفاده اولنور . نفعی کافهٔ نوع بشره عام و شامل اولان بویله بر آدم
هر حالده کارنده ایدی کری دیمیوب جزاده عدل و حقانیتده قریب و غریبی
یکسان و مساوی طوتار . حکمنده عدالت ، سوزنده صداقت بولنور ،
غالب اولسه مرحمتی اسرکه‌مز ، قادر اولسه عفوی دریغ ایتمز ، هر طور

وقعلنده خير و بده ايرلمز .

اوده برنجيسى عقل محيط ويا عقل جامعدر كه مراتب عقلك اشرف و اعلى ،
اجمع و اوسعى ، اجل و اكمليدر . مرتبهٔ كمال اولان بو عقلك مزاياى
فاضله سى امام ربانى رضى الله عنه افندى حضرتلرينك بالاده مندرج مقاله
شريفه لرنده توضيح ايدلمش اولديغندن بوراده تكرارينه لزوم كورلمدى
بويله بر عقل كامله مالك اولان آدم هر حالده شايان اتباع و اقتدا اولور
هر سوزينه اعتماد و احواليله تحلى و اعماليله عمل اولونور ، اطوار و آدابنه اقتفا
ايدلور . بو كبيلر مانند شمس نور ويررلر هر قضيه ده بر اثر براقورلر . بونلر
هر عصرده دنيايه كلورلر . انبياى عظام عليهم الصلاة والسلام
حضراتنه وراثت و نيابت ايدرلر . شو اساسده معلوم اولدى كه وجود انسانيده
موجود اولان آثار لطيفه نك مبدأ مركزى باشده دماغ مركزى دخى قلبده .
قلب صنوبرينك آلتنده واقع اولديغى كى محيط شعاعاتى ده وجه دخى صاغ
حمه نك آلتنده كائندر . و ذات نفسانيه نك محيطى ايسه جبهه ده
سرك فوقاكاهى دخى ايكى قاش آره سنده واقعدر ، خفانك جايكاهى روح
جهتنده سرده بقيه و اخفى دخى قلب جهتنده سرده قريبدر . عقلك مركزنده
ايسه اختلاف واردر . بعضيلر عقلى دماغده و شعاعى قلبده و بعضيلر
دخى عقلى قلبده و شعاعى دماغده فرض و اعتقاد ايتمشلر و بعض علماى
محققينه كوره عقلك دماغده ، قلبده ، سرده ، فؤادده ، نفسده ،
و مواد لطيفه فكر ، تدبر ، حفظ ، خيال ، وهم ، تذكر ، ادراك ، تمثيل
وظاهرده موجود دركه اعظم اولان روح و قلب ما عدا هيئه مسلط

وحاكم اولديغى قابل و قانع اولمشدر . فسبحان من (مرج البحرين يلتقيان
بينهما برزخ لا يبغيان) .
شو حاله كوره عقلك دماغ ايله قلب آره سنده واقع برزخده اولديغى
و طرفينده موجود جهتلرك برنجيسى دماغده ، ايكنجيسى دخى قلبده تعبير
ايتديكى مستبان اولور . و بو قول صحيح و معتبردر فرقهٔ ثلاثه نك اعتقادات
و فرضيات مختلفه لرى قابل تأليف و توفيق اولمش اولور . بو سوزلرك
سر و حكمتنه عقل ايرديرن كيمسه عقلك عظمت شاننى تقدير ايدر .
خيرك عقل سكز طلب يعنى ابيله استوار اولمش اولوب اساس و اركانى ايله
مستحكم اولمشدر .
بو لطفانك برنجيسى ذكاوت ، ايكنجيسى فراست ، اوچنجيسى دهاء ،
دردنجيسى ذكا ، بشنجيسى فهم ، آلتنجيسى سرعت ادراك ، يدنجيسى وسعت
مطالعه ، سكزنجيسى نظريات و عملياتده صحت محاكمه در . كندى برخده
حصول بولمش اولان بو خيرك عقلك حضورنده مستحكم الطفانك قوهٔ ارتباطيه لرندن
انفعالات عاليه صادر اولور و هر نوقت كه بر لطيفه نك ارتباطنه خلل
كلمش اولسه كامل منفعل اولان انفعال دخى اول خلل نسبتنده مختل اولور .
شو حالك جمله عجائبندن و اسرار غريبه سندن اولمق اوزره امور قضاياى
اكوانه دن بر نقطه ايتدكده الى بر سرعت برق ايله مادهٔ لطيفهٔ
تدبره اتصال ايدر ، اوراده بو حقيقت بحرى امتزاج ايتدكدن صكره مادهٔ
تدبر ايله ممتزج بر مادهٔ لطيفهٔ فكره نشر يعنى اوراده دخى

هوا و خطاسی تمییز ایده جک بر ممیزه اقتدار ایدر . و اوحالده عقل
انک صحتی تصدیق ایدر ایسه لطیفهٔ فکرک کوستردیکی ایجاب اوزره همتی
طلبه مدد ویره جک و تحریک ایدر . و او وقت بعضاً سبکفقاده بی دغدغه
انکار ایده مدیکی حاکم قدر . باسه کوستریب اول ملکک حصولی امرینه موافقه
موفق اولور ایسه تعاطی ایتدیکی قضیه دخی لطیفهٔ فکرک ایجاب وجهه ازمنه و امکنه
و کافهٔ شؤنه و احواله موافقت ایده رک مطلوب حاصل اولور . حکم قدر
انسانک خاطر و خیالنده اولدیغی بر حیوه نوری ساحهٔ امکانه کتوردیکی
کبی بر حیوه ممکنات دخی تشکیلات حره سنه قویار . لطائف ایله مطلوب
ایده سنه کروب حائز اولور .
اسرار غریبهٔ مذکوره دن اولان اثنیده که مثال شریف و اسلوب لطیفه دقت
بیورلسون .
(فروق) بعضاً استانبولده بولنان بریسی صباحلین سهواً و عادتاً الرجفی
قوقوده نسیم عراقه نغمه سی انده ده اول نغمه قلبده و یا خاطرده و یا خیالده
و یا لطائف سائره دن برینه وارد اولوب اول لطیفه یی کندی اسلوب
مخصوصیله تحریک و مقتضای حالنجه اجرای عمل و تأثیر ایدر . و لطیفهٔ دیگر
واسطه سیله قطر عراقی یاد ایتدیکده حافظه ده اولور . و اول دخی واهمه یه ایصال
ایتدکده اول کیمسه استانبولده اولدیغی حالده کندینی عراقده تخیل ایدر .
و نغمهٔ مذکوره بعضاً اول کیمسه ده کولمک و یا اغلمق و یا عراقه کتمک
ارزولری کبی حاللرک وجودینی مستلزم اولور . و بعضاً دخی یالکز
بر فکره نشئه بخش دیکلندن ظریفه وصولی قطع ایدر . غایت و ماهیتی

12

بر هوا توتوشنده عبارت اولان بر نغمه ده موجود شو سر عظیم و عجیبه احیای
نظرله بو حکمتک ادراک مضمونته بذل جهد و اهتمام ایدر ا ولا حول ولا قوة
الا بالله) ینه بو اسرار عجیبه جمله سندن اولمق اوزره بر انسان هر کاه ارضه
بغدادی قوراده و یا خود تیل و صولده حالنده کورنه کورسه و یا نظری
بر اغاج و یا دیواره اصابت ایتسه کوز اولدیغی یرده خاطره و یا نده بمجید
و اندنده دخی واهمه یه طرفة العینده بر یول اچیلرده لطائف مذکوره
اول یولی دایره ده و یا حقیقه قدر اوزادر . و اوانده چشم وهم خیاله
ضبط اولنان صحیفهٔ حفظده اول قطری تمامیله شاهده ایدر .
و ینه بو اسرار جمله سندن اولنرده انسانک معنا و غرضیله بر جهتنه هیچ کورمدیکی
بعضه احکام خاطرینه دوشوب صحیفهٔ خیالده واقع اولوب حفظه اتصالی
اولمیان بر بولده بر قسم بلاد و اشجار و اماکن و آثاری عینه وهمه
کوستردکده بعده مشهودات خیالیه قیاناور . و یرمی سنه و یا دها چوقده و یا
دها اقرب زمانده صکره اول واقعه صاحبنک خیالک وقتده
نظر وهمه یه ... تصادف ایتدکده حفظه یه
منطبع و طبع اولنان مشهودات ماضیهٔ مذکوره انجق حفظ انقیادیله
ایدر . وهیچ بدایا کوردی جانب حفظه یه بالتحریک خاطری ذاکره یه دوروب
خیالنده بر کیمسه شیئلری تذکره باشلار . و بو صورتله خاطرده بر صادر اولدیغی
سوزلری طبیعی دیل ایله سویلنان سوزلرک اوزان و اذعانه یلر .
(فائده ... ده قاعده) اسما اوزرینه داخل اولاجق (الف لام)
(الفم الکریم السائل) کبی کلمه بر شئ تذکر قیلنده
معانی عینه یه کیدر ...

اولور ایسه اکا عهد خارجی تسمیه اولنور. واکر (لیت لو اخذت لی من الحبیب امانا) کبی سامعجه معلوم بر کیفیته اشارت قبیلندن بولنور ایسه اکا عهد ذهنی دینیلور. چونکه بوراده بیان اولنان حبیبدن مراد قائلک نزد سامعده معروف اولان حبیبدر.

اقتضای عمومیتله تعریف جنسی که استغراق دخی تسمیه اولنمشدر. افراددن قطع نظر جنس مطلقه دخی تعلق ایدر. مثلا (الرجل خیر من المرأة) کبی که بوراده مراد اولنان شی ارککک جنسنک قادین جنسندن خیرلو اولمسیدر. حالبوکه بوراده استغراقه صحیح اولمه جغی کبی مراد دخی بو دکلدر. زیرا بعض قادینلرک بعض ارککلردن خیرلو بولندیغی حقنده شبهه یوقدر. جزئیت وکلیتدن قطع نظر یالکز حقیقت جنسیه دن عبارت بولنان تعریف ماهیتده دخی (اشتر القبح والعسل) سوزینک قائلی دفعه وعسلدن معین بر مقدار اشتریلی که استغراق جنسی دخی قطعا مراد ایتمیشدر.

الف لام تعریفک تفصیلات وتقسیماتی حکایتندن قطع نظر شو راجعنده مقام مناسب اولمق اوزره ما ذکر منجه ذکر بالیکی سوز سویلهلم. معلوم اولدی که اشبو الف لام تعریف عهد خارجی تسمیه اولنان قسمده بالکز وریه داخل اولدقده تاثیری لطیفهٔ تذکره طوقونلور. حفظ دخی اکا کندی حکمنی دیرمسه بولندیغنده سری ظاهر ومنتشر اولور. یعنی ... عهد خارجیی متضمن بر جملهٔ کلامیه یی ایراد ایدرکن سوقی اولوب تذکر ایدر. وحفظی دخی تذکره بالاضافه قوهٔ دهمیه کلوب ابراز تثلیث ایدر. فقط بو تثلیث تثلیث جزئیه اولوب تثلیث نظریه دکلدر. مثلا

قرآن عظیم الشانده بیورلدیغی کبی (فعصی فرعون الرسول) مثلث نظریه ایسه عهد ذهنده واقع بر جمله درکه لطیفهٔ خاطری ذهنده معهود هر بر معلوم اوزرینه تحریک ایدر. استغراقک یعنی عمومیت ایجاب ایدن تعریف جنسک معنای خاطره وارد اولدقده خاطری کندینه معروف وغیر معروف بر جنس اوزرینه تحریک ایدر. فقط ابن الرومینک آتیده کی بیتنده واقع اولدیغی کبی انده افراد جنسدن بر فرد قصد اولنمز.

قال ابن الرومی

وحبب اوطان الرجال الیهم   مآرب قضاها الشباب هنالکا

شو تقسیمات کرچه لفظ عربی مخصوص ایسه ده معنالری عامدر. شو حالده منطقه ایرادیله بر جمله انسانه صفحه لرده یاخود شانده ایجه حکمی بر ایجم هویتک هادینی مضمون بر جمله قوه برده خاطره توجیه خطابا ایله تکلم ایدر وخاطر دخی انی اذکره یرفع ایدرلر. حفظده اول حوطاوریه موروث بر جمله معنوی ایکنلجه دهمه اکا حجابا ویاخود بینده ایجمسه اولدیغی بر هویتک حال ومحلی وکندی بولندیغی یری مخبو باشو بر تصور ایدر.

السید محمد مهدی الصیادی الرفاعی عطالله مرقده حضرتلرینک آتیده کی بیت شریفلری بوراده لطیف بر دلیل تشکیل ایدر.

شربنا من الماء القراح بجلق   قلیلا فابکانا کثیرا لبغداد

قرقو دخی اولجه ذکر اولندیغی اوزره بو قبیلدندر. ابن الخیاط دمشقینک بو معناده اولان آتیده کی بیتی دخی کوزلدر.

خذا من صبا نجد امانا لقلبه   فقد كاد رياها يطير به

بو معنایه اشارت زمننده سویلنان سوزلردن کزیده بی السید محمد مهدی الصیادی قدس سره العالی حضرتلرینک آتیده کی بیتیدر .

اتانا من صبا نجد نسیم   فقمنا عند هبات النسیم

لطیفهٔ سمعک ولطیفهٔ بصرک ولطیفهٔ شامه‌ک لطیفهٔ ذوقک اسرارینه دائر بورایه قدر ویرمش اولدیغمز ایضاحاته بر چوق اسرار حکمه متجلی ومنفهم اولمشدر .

لطیفهٔ لمس دخی بو اسراردن خالی دکلدر . بر کیسه جبهه ویا قفاسنده بر کوملک ویا البسه نوعندن آخر برشی که عنکبوت اولسه مجرد انکا لمسی وتماسی اتمسیله بر حال معنوی صدور ایدرک طرفه معلوم ومقدره سیله نظر وهمی دوشه ویا اخر ممکله عطف وکیف ویا بصر ویا شم ویا ذوقک فعل وتاثیری اجرا ایدر . خلیفه‌نک بغدادده ابو العلاء المعری ابو نواس قصه‌سی مشهوردر . ابو العلانک معده صوینه ظرفه اشتباه واندن ایتدیکنه واقف اولان خلیفه ابو العلاءیه خبر ویرمکسزین معده‌دن جلب ایتدیرمسه اولدیغی صودن کندی حضورنده بر قدح ایچردکده ابو العلا صوینک طاغدن منتاثر اولدرده بر آه چکه‌رک ... لهذا ماؤها وان هواها) اشته بوکی احوال دقیقه‌ده یعنی صوبی بولدقده اما هواسی نرده دیمسه .

وجود فردی خاص لطائفنک وجود کونی عامه ارتباطی نمایان اولیور بصر وشم سمع خاص نصکه وجود عامده‌ن حصه‌سنه ارتباط اولیورسه بصر وشم وذوقه ولمس دخی اول صورتده حصه‌یاب ارتباط اولمقده‌در .

عقلک برتری انواری شاید ابتدکجه افراد خاصه‌نک فهمنک دقت دقیق .

14

وجود عامده‌ن حصه ارتباطلری دخی ونسبتده شاید ایدر . انکچون فهم ودقیقه وعقل کامله مالک اولنلر هر کس اجوبه عاطفت ودقیقلری بلا تفاوت جمله حقنده بذل ایدرلر یانلرنده قریب مناسبات وصحت ارتباطاتنه بشقه تفاوت کوزلمز بوکیبیدن وجودی نفع عام اولوب منفعتلری نباتات وهوام وحشرات وسائر صنوف بلائه دخی شامل بولنور . اوبیله دمک بعضا افراد نوعنده بر فرد حقنده شدت وغلظتی کوریلور ایسه مطلقا اول فردک سوء خلقه وحالنده استخلاص ایده احتمالا راجعی ویاخود طبیعت وترکیبنده رکوز ومستقر اولان خصلت ذمیمه شر واذیتندن جنس عالمک سلامتی مقصدینی مبتنیدر . چونکه هر عاقل کامل نظرنده وجود عام انسانی اشبو عالم کیاننده بیک وجود حکمنده‌در .

بنی آدم اعضای یکدیکرند   که در آفرینش زیک کوهرند
چو عضوی بدرد آورد روزکار   دکر عضوها را نماند قرار
تو کز محنت دیکران بی غمی   نشاید که نامت نهند آدمی

عقل بودکه وجود عام اولان ارتباطی ارتوب اختلاف مذهب ومشربه باقیلرق قاعده‌سی خارجنده کیم اولورسه اولسون هیچ بر فرد حقنده ابراز شدت ومخالفت ایلمز اشته بورالرده ایچه عقل ابراز ایده جک اولورایسه‌ك پیغمبران عظام علیهم الصلاة والسلام حضراتنک عقللری عقول بشرک کافه‌سندن اعظم اولدیغی تسلیم ایدرسه‌ك بوک اربابی عندنده احاطه‌ٔ جامعه تعبیر اولنان کلیات وجزئیات اشیای اجمال طریقیله محیط

اولانلر علملری دخی تأیید ایدر . ایشته بو سببدن کندی نفس ظاهره لرینه
خزلیشکدن زیاده بنی نوعلرینه خیر و منفعت بذل ایتمکی سورلر ایدی
انبیای عظام علیهم الصلاة والسلام قدیرز علو مقامده و نعوت
و صفاتده مساوی و هر بری بر بدر منیر عوالم و خلاصهٔ نوع بنی آدم
اولدقلری حالده یکدیگرینه رتبه جهتیله عقلده فائق اولمشلردر . عقلک ایکی
طرزی اولوب بریسی معانیی اصولندن طوغری اولوب کوتورر دیکری ده موادی
اصولندن طوغری اولوب کوتورر .
اصول معانی هر حالده منفعت عمومیه ده و اصول مواد دخی خاص اولسونه
عام بولنسونه معروف اولان نتیجه مشهوده دن عبارتدر . نفع عام بر
خاصدر و ماده ده حاصل اولان نتیجه مشهوده و معروفه نک دخی نکتسی
نوعی بر خاص و معنیسی عامدر . بونک نوع خاص قسمی کندی اصولنده تسلسل
و تکده نک ضدی اولان سلسله انعقاد معرفت درجاتنک هر برنده توقف
نتیجه نک بر دیگریله در . معنای عام ایسه اسرار عمومیه مستغرقانه اولان جنسی
نسبتنده استغراقی اولدیغندن افراد جنسه بالکز بر فرده انحصار ایتمز .
ابدی حکمت مادیه و معنویه نک شو تقسیماتی کلاً بابه عارف اولنجه رفع
و تعالی ایلکجینک تنزل درجاتنه باب مذکور ایکی اصلک قرب و تواصلی ده
بالادن عالیات و سافلاته ایده بیلدکده عقلی هر ایکی غایه یه
واصل اولمش اولدیغنده نتایج عقول انبیا علیهم الصلاة والسلام حضراتی
حدسنده توقف ایدر . و خالقی ساعده ایسه آندن و ایلری عداد و داخل
اوله رق طوندقلری مسالک قدسیه و مبارکه و مناهج کریمه ایله وجودی بی

نوعنه بر نفع عام و ظهوره اولور و بانک جهتکی دوشندیکی بری کلدی .
منفعت و استفاده حالنه قویارکه بوکا بالاده ذکر ایتدیکمز وجهله عقل کامل
دینلور . عقل کامل اسرار موادی کندی اصلینده نقطهٔ انتهاسینه قدر
کوتوردکده توقف ایدر . زیرا بو نقطه نک اوته سی حیرتدر . بونکه
اسرار معانی که ذاته وجودده هپسی لطائفدر . انسانک کندی وجودنده
غایتی ادراکه عاجز قالدیغی حیرت فنندن اولور و شواکلی حیرته ایده سنده عقل
حادثه و عاجزلک ادراکنده قاصر اولدیغی بدایات و غایاتی اعتراف ایدر انتک
بر غایتی و اول غایتک ده بر بدایتی اولدیغنی درک و تسلیم ایدر . بو بدایتک
غایتی ایسه موت و فساده و بو غایتک بدایتی دخی سؤال و جوابدن عبارتدر که
بونلرده چکره بقای ابدی کلور . چونکه روح بر لطیفهٔ امریه در . امرالهی
اسرار باقیه دندر . بوبابده روح متعلق و محتاج تفصیل بر جوهر معناداردر
انشاالله تعالی شرح و بیانه ابتدا قیلنه جقدر .
حده سی کلدکده مشابه اولدیغنه کوره عقل مدنیه نک پادشاهی
تمهیدات مبسوطه دن ساحه بیانه قوت جهه بر چیانده
اولوب لسانده دخی انک سانحات و صادراتی ساحه بیانه
عقل اکر بالاده ذکر اولنانه ذکاء ، فراست ، دهاء ، ثاقب فهم ،
سرعت ادراک ، و سعت فطنه ، نظریات و عملیاتنده صحت محافظه دن
عبارت اولان اطنهٔ ثمانه بر غالب کلور سه لسانده دخی حکمت ، مواعظ
شریفه صادر اولور . و آراء سدیده ، نصایح نافعه در . الحنهٔ مذکوره دن یالکز
ذکاء غالب کلور ایسه سوء قصد توافقه ایدرک مفساده دوشر ، فراست
دخی خطا ایله ممزوج بولنور سه دهاء مقرونه مخاطره در ، ثاقب جنبه
نزاقعدر . فهم غرور آلوده در ، سرعت ادراک تزلزله هدفدر .

وسعت خلقه دخی بطائنه وهنه مقدوندر . نظریات وعملیاتده که
صحت محافظه‌یی ثقلت بطالته مبعوثدر . لسانه ناشی اوله‌رق ارباب تحقیق
بر چوق آفات تعداد ایتمشلردر . ایچلرنده کلام متکلف ویا شائبه کفردن خالی
اولمیان سوزلر سویلمك وتکلمده عمداً ارتکاب خطا وکذب ایتمك سوکیلمیان
سوزلرك دلالت ظاهره‌لرندن بشقه‌یی قصد ایتمك . غیبت ونمیمه ویا حقسز
اوله‌رق بری کوچوك کورمه‌جك ویا استخفافی موجب اوله‌جق سوزلر
سویلمه وکلام فاحشه وطعنه وتعییر ومراء یعنی خلقك سوزنده
خلل ومعایب آرامه وشکلی محجوب ایتمك قصدیله جدال ایتمك ونوحه وخصومت
مذموم وشرعاً ومروتك قبول ایتمه‌جکی سوزلرله تغنی وافشای اسرار وخلقك
علیهنده بولنمق ودنیا ایچون خودنمالق تملق ایتمك وشتم کریهه‌یی تکرار ایتمك
وحرفی سؤال وکندینه تعلق ایتمه‌ین اولمیان مورده تجسس وذات وصفاته
وذهنی جدا موجب تغلیط ایتمه‌یه‌جك غیری قابل اولمیان مقاصدده تکلم وتجتیته
استحقاقی اولمیانده شایان کلمات وتعبیرات اعظام مکانه‌لر استعمالی واطراء
یعنی دلوکه مستحق اولمیان مدح وثناده حد معروفی تجاوز ایتمك وکوتو بر آدم
ایچون کوتو بر شفاعتده بولنمق وایکی لسانلو قوللانمق یعنی ایکی یوزلو ده بردرلو
اده بردرلو قونوشمق وتمنکری قوالیدوب معروفی نهی ایتمك وتکلمده
اطراء عنف وغلظت وزیاده‌جه مزاح واستهزاء ومغالطه وخلقه اصلی
اولمیان شیلری اسناد وافترا ودرس وتماز وذکر واکل مماثل محافلده
تکلم ایتمك وجماع حالنده قونوشمق وخلقه ایچون فنا دعالر ومجرد تملق
ایچون ادعیه‌ده حد مشروعی تجاوز ایتمك وخلقه القاب قبیحه ویشمکله
خاتمه والله باطل وپالانه یمین ایتمك وهرکیم اولورسه اولسون حیدلی

16

سوزلرك الاهلیده ویا احراز ویا معذرت ایدن بر کیمسه‌نك عذرینی رد وخصوص
وعلی الخصوص نطقنده رکاکت ولساننده لکنت بولنانه ومقصدینی افاده‌یه
قادر اولمیانلره قارشو هیچ باطله‌یرادی وکندی رأی وعقیده مسلکی دینه‌دن
بحث ایتمك وقوه نطقیه ویا بیانیه‌یه بر قوه‌قدرتی اسنه‌دکی شبه سوقه ایتمك
وناحقه یره دائماً بر بیك حالی سعب ایتمك وتابع تشنیع عك واقعدینه
اوشاغمك وتمیذلرله استادلرك وحاکم ایله محکومك بکدیکره قارشی تعبیرات ردیه
وتزییفه قوللانمق وکرلی قونوشانه ایکی آدمك آرەسنه صوقولمق واوبك
تجویز ایتمه‌دیکی موقعده مثلاً حمام وطهارتده یاخود حالاته دینه‌ن بر کوچوکله
ویا آبدستخانه‌ده قضای حاجته مشغول اولان بر آدمه سلام ویرمك وخلقك
عرض وناموسنه طوقونه‌جق سوزلر سویلمك ومعصیته دلالت وقطاع طریقه
وارباب عذر وجوره ظهرلك ایدرك انلری خلقك مال وجانه مسلط قیلمق،
خلقك تعبیرات باطله ایله حقه تحریف وتبدیل ایتمك ،
فحشی تشنیعه شماتی دفوعه ، وتکلف ویا زیاده تکلمانه وکونولرلری تشویش ایتمك واشباهی شبیه
اده‌سنی بوزمق ، وزیاده تکلفانه وکونولرلری تشویش ایتمك واشالی شبه
ماده‌سی بوزمق ، ودنیاده بو کیب اشخاصه کوره بونلرك کافه‌سندن اجتناب
هب آفات لسانیه دندرکه ارباب عقل ومروته کوره بونلرك کافه‌سندن اجتناب
ایتمك واجبدر . انسانه دندرکه عاقل اولانه کیمسه لسانی دائما الفاظ حسنه
وتعبیرات مستحسنه یه الشه رملیدر . اعبابه قومك بالالتفاته اثرلرینه درج
وبیانه ایتدکلری وزره امام همام السید احمد الرفاعی رضی الله عنه حضرتلری بر صباح
کندی اتباعندن بعضه ذوات ایله بوروکده ایکن اثنای طریقده تصادف ایتدکلری
بر طوموزه صباحکز خیر اولسون دیمشلر واصحابی بونك سببنی صوردقلرنده
لسانمی کوزل تعبیره الشدیرمك فکرینه مشتدر بویورمشلردر . والحاصل آفات
لسانیه‌یی بیلوب اجتناب ایدن ولسانی تعبیرات حسنه‌یه الشدیرن ودائما

ذکر وحمد وشکر وکافه احوالده حق تعالیه عرض رضا وتوکل ایتمیانده
عاقلک فطرتندر. ونه ایچ اولدیغنده شبهه یوقدر. خلقه نشر محاسنه سنه دائر
مدحنه قدر نیابت ایدیلیر. اعاظم رجال حقنده ذم روا گوریلوب افکارنده
درجه سنده وحوریده مجلدده شایسته مدح اولندی مدح ایتمک ویا سکوتی
اختیار ایتمک ودائره اجمال واعتدالده بذل ولطیفه لر سویلمک مزایای
مقبوله لسانیه وانسانیه دندر. (سلامة الانسان فی حفظ اللسان) بیچ سوزلر
واردر که نه یری شکل وبک نا قابل فلاکته ومصیبته سبب ویرر.
عاقل آدم لسانه مالکدر، جمله لر اکا مملوک صایلیر. تعبیرات لسانیه نک
اشرفی الله ومخلوقاته بر نفعی منتضمن اولان تعبیردر. پیغمبرز علیه الصلاة والسلام
افندمز بیوریورلرکه (الخلق کلهم عیال الله واحب الخلق الی الله انفعهم لعیاله)
یعنی خلقک کافه سی عیال اللهدر. والله ک اک سوگیلی قولی ده عیالنه نفعی
طوقونانیدر. ایشته انبیای عظام علیهم الصلاة والسلام حضراتنک آداب
کلامیه لرنده مندمج جواهر اسرار شو حقده بزه منکشف اولدی خبر شریفده
وارد اولدیغی (اقل الخیر والا فاحمد) جمله مبارکه سنک مترجم شریفی (اغنی
خزانه ایچ یوقسه قیبا) دیمکدر. پیشوای حکمای عارفین ومقتدای اهل کشف
ولیفه السید احمد الرفاعی رضی الله عنه حضرتلری دخی کلام حقنده بو وجهله کرامت افشان
فصاحت وبیان اولمشلردر:
«اللهی یاد ایتدیکم حالده ای عاقل سنی نکاتی توصیه ایدرم سهم عنایت حمداً
رنگینه رحمانیه سنه که کندی نفسنک قدر وشرفنی حقیله تقدیر ایده جک درجه ده
سنی ترکیب وتصویر ایدن خالقک نزدنده قدرک نقدر عالی وعظیم اولدیغنی
ادراک ایتمک خالقک سنی جوهر عقل ایله ممتاز قیلوب اول جوهری بدنک مادی دنیاده
بولنان سائر باجمله مخلوقاته تقدیم وترجیح بیورمشدر. نکات لسانیه خاصه انسانیه که

ساحه سماعه صاحب حقی جواهر حکمتله خلوتی عجلب وحدت وافکاری شغلی ایله
عزم وهمتنی تحریک. حدلری تعیین ایله وجهه اهتماملری کعبه مقصوده
عطف ایدر. ای عاقل سوزک شرف عاقلیتک سنی کوچک کورمه عالم اعلاده
عالم ادناده اینه مواهبک اجل واعظمی سوزدر. اشبو حروف هجاکه (ا ب ت
ث ج ح خ د ذ ر ز س ش ص ض ط ظ ع غ ف ق ک ل م ن ه
و لا ی) انسانلرینه چیاننده رابطه نظم کلامدر. آدم علیه السلام حضرتنه
طرف حقدن نازل اولان کتابدر. کلام اوقدر بر سیف لهیدرکه جمع وتفریق،
بغض ومحبت، افعال عجیبه، اصلاح قلوب، اخفاء الاسرار، تنبیه وتطمین
خاطر، حصول الفت ومودت هپ انک جوهرنده مندمجدر. انکله عقاید
چیقلیر. سوء فتنه وبلا انک طوفانه طغیانتله افاده. قوه وعواصم
محبه انکله مرتفع ومزاج اولور. همتدانک اسالیب نشاط اوریلکب اغتلد
ایدر. غزاتم انکله حقت قرین اتفاق ایدر. مواهب علویه ایچنده کی جاذبه
ایلم حیلوه قوه اندر. سیف آهنیله انک قیمته کزلنمه بر آلتده ایشنه چکره
تجرید وتشهیر ایدیلور. مبادیه مبادیه زه ده ابتدا اوثبات وجود ایدر. حکده
برنجی بابده کوستر. زیرا بوانک بر آلته ماده سیدر. برنجی بابده انکله بیان
هر شیئی اکمال لازم اولان نظام حالی اعاده ایچوندر. برموجب موجد حفظ
ایده حکی بکلمه لر ارباب کفر وضلالتدن ده سنه لکر ای عاقل سنه خالق تعالی
حضرتلرینک اسم اعظمه ایتدیکک بیعت وپیغمبر ذیشانه ایتدیکک تبعیته حدیشه
محافظه ایلیوه سک، سریعوز جرسنده ثبات ایتدیکک بکلمه لر اهل
به وتعداد دین اولان قوم مبارکه التخافه ایلیوه سک. لسانده جدار اولان
وترکیبات اغزی نظم ایدن سوز آینه قلبکدر. خزینه اسرارکدر. مجموعه

شریفه‌غنیکده ، موادِ صحافنك ، کلیاتِ نظم ونثرده ، بونه
ماهیتنده ایراز ایدیورسك ، اغزنده حقیقتده حکمت کمالی
وجکده ده سالك اولدی ، عجمه گزه گیدی ، کتابده یازلدی ، الده
گیدی ، قولاقده طولدی ، سنی اغزلره دوشوردی ، صحیفه‌لره گیردی
، هر مجلس ودیوانده گزدردی . وجودینی عیونده وقلوبده ثبت ونقش
ایتدی . اویله ای عاشق مبتدا پروانه بخش حرمسنده سویله حکمت سوز شریف اولسوندی ،
هم‌داشه ، حکمته یراشه بولنسون سوزنده وهم ایه نقاب حکمتی قالدیره »
امام رفاعی حضرتلرینك کلام حکمت انجاملری بورادن مسکی الختام وسوزك
درج شرف وشانی دخی انده عیان اولدی . اوت سوز فی الحقیقه عقلك
مرآت انعکاسیدر ، علمك بحر ناطقی ، وقلوب وضمائرك ترجمان صادقیدر .

ان الکلام لفی الفؤاد وانما جعل اللسان علی الفؤاد دلیلا

یعنی

هذه عروس کلام مملکت دلده در خاتم زبانسك جلوه‌گاهی دلیده در

سوزك معدنی قلب اولوب عقلك برکوزی اولدیغی بیان اولنه‌رق دیگری دخی
دماغده تفکر وجریان ایدر . سوزلرینه عقلی قلبده ، دماغی حاوی اولدقده
کذلك کاهی اولا عقل اگر کامل ایسه اول سوز دخی لطیف ولطائفی وخرلی واکر
عقل ناقص ایسه اول نقصانیت نسبتنده سوز دخی الوده قبیح وخباثتلی اولور .
سوزی بر منبع بیکرانه درکه قلم قوتنه بأشلار باشدن مذکور منبعده
احیلوب صاحبنك عقلی تمامیه حروف بیانه اوزره نقشی وادا ایدرك
حقیقت وماهیتی میدانه قویار . بوبابده اصوات ومخارج حروف تعلقه ایدر .
بعضه احوال ومعانی جلبه واردرکه اندری ایاب بیلوب اوزان ایده جکنده

18

بوراده صمدخارجنه حقیقتده بحوه اکابالکز اشاره ایله اکتفا قلنمشدر .
(تنبیه) بوزك صفحات ودقائقه خفیه سنده قصور معنی موجوددر .
برنجیسی (لمعه صبا) ایکنجیسی (لمعه محبوبیت) اوچنجیسی (لمعه مرطات) دردنجیسی
(لمعه وفاء) بشنجیسی (لمعه اخافه) التنجیسی (لمعه امل) یدنجیسی (لمعه یأس) سکزنجیسی
(لمعه حسن ظن) طقوزنجیسی (لمعه سوء ظن) در . بسنك بوزینه باقارسه‌ك
انده کی حالك لمعه‌سی تأثیر گندوسنده اوتابرسه وبابوزنده کی لمعه
مخصوصه سرارنده اوطوه اوزره اوسنده اوتابر وبردیگر بدلوزینه باقایسه‌ك
بر باقشده الی سوزمه بولوررسك ، دها بر شقفنه باقارسه انده
بر حال بر هیئت انعکاسی ایدر ، بردیگرینی گورورسه تونقرایدرسه ، بر شقسنده
دخی قوت قلبه بولورسه ، بر دیگرنده خجل وجار سه ، آخر برنده
یأس وحرمانه یکلرسه ، برینه باقارسه حسن ظن ایدرسه ، دیگرینه
باقیسن سوء ظن ایدرسه قلبیك بوغری حس ونفرتی انکده گریوه خطابه
صاحبه محکمدر . بونك ده بی‌اسرار گونه دن انك قفاسنده ویا قولاغنده
ویا النده ویا قاشنده ویا جکه‌لرینك وضعیت ویا صیلغنده ویا بورننك
اوزره ونصبه قیفه لغنده ، قالینلغینه انجه‌لکنده ویا گوزگوللرینه برونده
ویا حد اعتداله افزوده بیکری جکلمه بولنلغنده ، بوکلك ویا
کوچکلکیده حد اعتدالی تجاوز ایتدیکنده ویا رنگدینه تغیراتنده دها ویا
مختلف رنگده بر خوده خطوط منقسم بولنمسنده وبوروننك اوزرنده
وقیصه لغنده ، انجه‌لك وقبالغنده وسائره‌ده مندمج اولدیغی اسرار
کونه‌یی بالاطراف تدقیق واحاطه ایده مدیکدن نشأت ایدر . بوشقلو

دقایقه وسرائره نظر ایله وصفیری نیبه دادرکده فراستك خطا ایدیسی قصوری کندی نقصانی علمه حمل ایده رك حقیقت علمای محققیندن اولمق کرکدر واصل علم الیقینه اول .

خفی اولدیغی اوزره اسرار صنعتك ان مهم اطراف وجودده معدود اولان الالر ایاقلرده وباشده در . بونلرك مجملا ویا غالبا تنعم وتناسبلری بولنده وکوزل بولنورلر ایسه اول اختلاف نسبتده خلقتده دخی بر اختلاف مشاهده اولنور . وجودده قائم اولان اسرار احکام صنعیه نك بروز وظهوری لابددر . انجق وجودده عارضه اولدیغی بر علت وخسته لغه عارضه سیله بعضیسی صورتلری وضعیته ویره جکی خلل بو خصوصده معتبر اولمدیغندن انکار ایده جك استدلال فاسددر .

نظر ایله ملاحت ایله حسن ایرشدر . ملاحت دلربا اولدیغی بر سری جذب ایده رك اسمائك عقده اولان فعل وتأثیری پك زیاده درجه ایسه بو یوزه دکل اندن ایشاعیدر . واقعا بونده ده اثرات وهشت صرفی وارده حسن خلقه ایله مزافقه اولدیغی اکا تملق انقیاد حصول اولور آنده که ایکی جنبه بو معنای پك کوزل تصویر ایتمشدر .

وما ینفع الشبان حسن وجوههم   اذا کانت الاخلاق غیر حسان
فما کل مخضوب البنان بثینة   وما کل مصقول الحدید یمانی

یعنی اخلاقه کوزل اولمدقجه هرکره کنجده یالکز حسن صورت فائده ویرمز وهر قنه لی پارمق بثینه اولمدیغی کبی هر پارلیان دمیر دخی سیف یمانی اولمز .

بعضیلر نفس تعبیر اولنان جوهر عقلك بیوکلکنه ان بیوك برهانه مکارم اخلاقدر

19

ابقی علی النفس واستکمل فضائلها   فانت بالنفس لا بالجسم انسان

یعنی نفسی تهذیب ایله فضائلنی استکمال ایت . زیرا سن جسم ایله دکل نفس ایله انسانسن

بعضیلر نفسك مرکزی جبهه ده اولدیغی وعقده بر اتصال تزجی ایله متصل بولندیغی واضافه ایله اوندان ملابس ایله واقع اولدیغی جهتله عقده نفس نامی ویرلمشدر . حالبوکه نفس عقلك غیریدر . حرص وهوا وشهوت وهر السنه که ولوکه حقه مخالف اولسون میل ومحبت کبی شیلرده مرکزدر . عقل ایسه بونلرك کافه سنی رد ودفع ایدر . او حالده نفس عقلك غیری وانجق لطائف ذاتیه سنك عقدان بقیه اولاندر . بعضیلر دخی (والذی نفسی بیده) یعنی روحم مالك اولان قسم ایدرم معناسنده اولان حدیث شریفك مضمونندن منقذن ایله استدلال نفسك روح اولدیغی قائل ودیکرلری ده (وما ابرئ نفسی ان النفس لامارة بالسوء) یعنی بن نفسمی تبرئه ایتمم زیرا نفس کوتولکی امر ایدر . معناسنده اولان آیت کریمه دن بالاقتباس نفسك اشبو نفس شهوانیه واماره دن غیری بر شی اولمدیغنه قائل اولمشلر ایسه ده اجله رجال علم دیمشلرکه لفظ نفس اوچ برمعنایه کلورکه انده عقل وروح وذات مشترکدر . مثلا بوکون بر کیمسه نفس (یعنی ادم) کوردم دینلبیلور . حیوانه لعنت وسعت وعلو شانی غیر قابل انکاردر . اکر نفسم بکا شو تدبیری قوردی ویا بو رأیی تصویر ایتدی دیمش اولسهك عقلی قصد ایتمش اولورسك واکر نفسم بکا فلانجه شیء اشتها ایتدی دیمش اولسهك نفس شهوانیه یی قصد ایتمش اولورسك واکر نفسمی حبل الله ایله باغلادم دیمش اولسهك روحی قصد ایتمش اولورسك واکر نفسمی یره دوشوردم یاخود دیمش اولسهك ذاتکی قصد ایتمش اولورسك . نفسك استکمال فضائل

ايتمسى لرزده دار سو جنابه. سوزلر اقسام مذكوره نك جمله سنه عائددر.
باكز عقله توجه ايده جك اولسه (اى فلان عقلى علم ايله تهذيب
و كشائف شفقه ده تجربه ايدوب عقول محيطه و كريمه اربابى عندنده
مقبول و مستحسن اولان شيده ميل ايتديريكز) ديمك اقتضا ايدر. واكر
باكز نفسى شهواته توجه ايده جك اولسه (اى فلان نفسى يا خشنه
حرص و نزاكته ده و هوايه متابعته ده و حقه مخالف اولان شيدى سومكده
نهى ايله) ديمك لازم گلور. واكر باكز ذاته توجه ايده جك اولسه
(اى فلان حركات و سكناتى تصحيح و سمع و لسانده و نظرينى ، فرج و ال و ايغى
رضاى بارىيه مخالف و ارباب مروت عندنده مستقبح اولان كافه احوالدن
منع و تنزيه ايله) ديمك ايجاب ايدر. واكر باكز روحه توجه ايده جك اولسه
(اى فلان روحكى بر رابطه صحيحه ايله حقه ربط ايدوب (انا لله وانا اليه
راجعون) حكمنه نائل قيل) ديمك اقتضا ايدر.
بونجه اسرار شريفه نك كنجينه سى بدل و بونجه لطائف منيفه نك معدنى
باعث اولان انسانك فضائل ماديه و معنويه سى احراز و استكمال ايدرك
غرض علوم و آداب واجبه و مرغوبه ايله اسرار و لطائف مذكوره يى حيات
و شأنى اعلا ايده رك نفع عام داره سنده حصر و تقسيم ده هركسه
بذل مودت و محبت ساحه لرنده جولانه حرف مقدرت ايتمسى لوازم
انسانيه سندن عد اولنور. بو فقط حال منعكس اولورسه نعوذ بالله
هر شى حقنده حيفدر. علم عقلك شرفى اولديغى كى عمل دخى علمك
شرفى اولوب عقلك نتيجه سى علم ، علمك ده نتيجه سى عمل ، عملك ده
نتيجه سى انسانك هر حال و شأنى اصلاح مداولهجه بر سر غيبنك

20

تعبيه ايده محكى بر جهتدن حصول بولور كه بونكله نام و شانى اعلا ايدر. (من
عمل بما يعلم ورثه الله علم ما لم يعلم) حديث شريفنده بيورلديغى اوزره
كيم كه علمى ايله عمل ايدر. جناب حق اكا بيلمديكى علومى احسان ايدر. بعض حكماء
عارفين عملك اوبده نه عبارت و بونك انقدارى جوق علمدن انفع اولديغى
ذاهب اولمشلردر. سرتاج اوليا اولان پيغمبرز صلى الله عليه وسلم افندمز
بيورمشلردر كه (ادبنى ربى فاحسن تأديبى) يعنى بنى مولاى متعال
پك كوزل تأديب ايتدى .
ادب بالجمله اخلاق كريمه ايله تخلق و كافه خصال ذميمه دن تجرد و حقه تبعيله
رعايت ، باطلى رد و ترك اقوال و افعال و احوالده حدودى عدم تجاوز
و خلقه ايله خوشجه كچنمك ديمكدر كه بونك اصل و اساسى بر انسانك كندوسى
تنفر سنده اى ولارز بيلماحسه ابرازه وقايه مجه و مقامنى صيانت
قضيه سى در. مخالف اولوب مروتا تجاوز ايتمزدر. مروت ايسه حميه ادبدر
بر انسانده ادب تكمل ايتدكجه نوع عام ايله اولان ارتباطى دخى تكمل و كافه
صفات و مزاياسى كسب مقبوليت و ممدوحيت ايدر. و بالعكس طبيعتده غلظت
اولان تكلم ادب بر ديمك كافه احوال و اقوال و افعالى اساءت و خباثتله
آلوده بولنديغندن نوعندن ارتباطى كسلمش اولور. بعضا كمال ادب و اخلاقه
و مزاياى حسنه يه مالك و منهاج رشد و سداده سالك بر بشرك بر جوق
كسانك هدف تزيفى اولديغى كوريلور. بوكا هيچ تعجب ايتمليدر.
زيرا بو نده اولان سر لطيفه اى ايجاب ايتدير. اشاغيسى عنوان ولا اشتاق
طاشيانه ذوات ستوده صفات هر زمانده حقه و اهل حقه سوءر واهل

حسد دخی اندن میل وموالات ایتمکدن کسب تنفر واستیناس ایدرسه ده
اوکبیدن احوال واطوارنده اولان صفوت ارباب غلظت وجفانک
کدورتیله قارشولشنجه آثار کدورتندن بعضه شید بولوب مرآت نظرلری
منعکس اولورکه غلیظ الطبع اولان آدم کندی حالنده کندینه منعکس
اولان احوال بر خلالی بو هرکس نظارنده جزءده دخی (المرء مرآة اخیه)
دیه وارد اولمشدر. یعنی انسان انسانک آیینه سیدر. شو ایشی دخی اونوتمامليدر که
بو عالمده حکمانک خصمی سفهاء وعلمانک دخی ضدی دائما جهلادر.
جناب شاه ولایت حضرت امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه ورضی عنه افندمز
بیورمشدرکه (الجاهلون لاهل العلم اعداء) یعنی ارباب جهالت اهل علمه
دائما دشمندر. بر عالمک دیگر بر عالمه حسد ایدوب ده حقنی تسلیم ایتمسی
بو خصوصده جای بحث ومناظره اولور. چونکه طبعی آلوده حسد اولان
کیمسه آداب علمیه مراتبنده هنوز حائز مرتبه کمال اولامامشدر. اولسه ایدی علم
زینتیله بر چراغه بکزر. علمده بهره دار اولوب ناقص اولان بر عالمک طبعنه
غلظت وسائر اوضاع واحوال ناسزاسی مستولی اولمغله منه قبل الله مظهر
فضل واحسان اولان کسانی حسد ایتمکه باشلارکه شو خصلت ذمیمه آنی علما
درجه سندن جهلادرکه سنه ایندیرسه بولنجه اوجب اولسیلردن
دائما توقی واجتناب ایتمک گرکدر. امام شافعی رضی الله عنه حضرتلری
بیورمشدرکه (علم ثمره جهل) یعنی علم وارکه ثمره سی جهالتک عینیدر.
بونی بیک چوق اخبار شریفه دخی تأیید ایدر.
(علم) عین ولام ومیم حرفلرندن ترکب ایتمش بر کلمه در. عین (عمل)
لام (لسان) میم (ملکه) اشارتندر. عمل صحیح ولسان فصیح وملکه

21

نامه وهمه احتیاج دائره سنده حاصل اولان علم صاحبنه عالم دینه بیلور
جزءده وار اولدیغی اوزره حسنلکده حیثیت وسوء حلقده شناعت
واردر. نظام علمی تشکیل ایدن عمل ایله لسان وملکه بعضاً منعکس اولورده
کونتو عالمده لکنت وقلقه واره تبدل ایدرکه اوکبیدن وجود یله
بنای علم اساسندن منهدم اولمش اولور. علمی لکنت وقلقه وارادن
تشکل ایدن بر آدم هر حالده جاهلدر. علم کاملک بر اصلی وحقیقیسی
عرفان عملی، لسان روحی، معدن معنویدر. عرفان وعملی جامع اولورده
لسانی معدن حکمت ومظهر امداد معنوی اولان بر بیلنی کور. دیگرده انک
واصل رتبه کمال اولدیغنی وعلمیه مظهر احوال مبارکه نبویه وفضائل جلیله
الهیه بولندیغنه قناعت ایتمش اولورز. شو مرتبه نک جاذبه حقیقیه سی
ریا ودها وغلظت وجفادن عاری وبری اولان ادب صحیحه در.
بو مزایای عالیه ذکریه نک جمله سی ثبوت وصحت جوهریتیله وجودده قائم
اولان عقل الطف والطفک چشمه سار پرتونثارندن نبعان ولمعان
ایدر.
بعضه فواده کوره عقل هر شیدن اول خلق اولنمشدر. بوجهه کوره بعضه
اسنادی ضعیف ایسه ده بر نیچه سی مبانه داخل ایتمک ایسترسه ده معنی شو
مبنای تأییدده گورولمکده در. زیرا ایجاد نظم عقلی نور محمدی
آدمی بر انتظامه اولمشدر ولوبی حضرت جابردن روایت اولنان
حدیث شریفده دخی تأیید ایلمکده بولنمشدر. بناء علیه عقلک نوری
نور اولدیغنه شبهه قالمز. جوهر عقل وجود آدمده قائم
اولان شول سردرکه انکله وجود کسب شرف ایده رک تقدیر بیورلور.

امرینه طاعت اولنور. شانه تعالی ایدر. جنابه حجتده قدری تزاید
وتوافر ایدر.

رواس تصنیفه شهرتیاب آفاق اولان پیر اکملمز السید محمد مهدی الصیادی
طاب ثراه حضرتلری بیورمشدرکه عقلده درت حجت موجوددر.
برنجیسی (حجت عبدیت) ایکنجیسی (حجت قربیت) اوچنجیسی (حجت لفظیه)
دردنجیسی (هر شیده کندنده بعض عقلده برطاعه) در. حجت
عبدیت دیمک هیچ برقول وفعلده دعوای قدرت و زعم قطع و با
وصول ایله مرتبه الوهیته تجاوز ایتمامه دیمکدر. حجت قربیت دخی انسانک
تکرمیه باری حضرت خالقه اصناف سائره مخلوقاتنک کافه سندن زیاده
قربی دیمکدرکه بونلک عهده سنه آداب قربته رعایت وظیفه سی ترتب
ایدر. حجت لفظیه دخی الفاظک دائما حادثه عقلده یجریلوب کرک
خالقه وکرک مخلوقه تعلق ایده جک کافه اقوالده مرتبه عقلی تجاوز
ایتمامکدر. هر شیده کندنده بعض عقلده برطاعه حجتی ده کشینک
صنعا واعتقادا ابتدعکی عمللک کافه سنده قید عقلده برطاعه
اشارتدرکه اساسا مازیدیرجه حصر اولان حجتدر. اشاعه ایدمازیدیرک
بوخصوصده کی اتحادلری معلومدر. زیرا تفعیدی بعد البعثه
عقلا تصدیعه ایمک ضروری اولدیغندن بوبابده بحث وبیانه
حاجت کورلمز.

اشبو درت حجت ایله آداب انسانیت مقدره تکمیل اولور. چونکه فریه عبدیتی
تقدیر ایدن کیمسه انی قبول قدر. تجاوزاتمز وکذلک شرف قربتی ادراک
ایدنلر آدم خوف ابعادنشی مرتبه ادب ملازمتیله دائم قربته غیرت

[illegible]

ایدر. مزایای لفظیه واندن اولان اسراری حقیله بیلندن دخی لسانی
محفظه عقلده حفظ ایدوب آنلر هیچ بر کلمه تلفظ اتمزلر بوبابده دخی
کلاملرنده حسن انسجام، صحت انتظام مکملا موجود بولنور. هر
شیده عقلده برطاعه مرتبه سنک علویتنی تقدیر ایدنلرده هر شیده
برعبرت الوب استدلالات نظریه لری کسب صحت ایدر. اوحالده هر حال
وعملده کندی بنی نوعنه ابراز مآثر تواضع ایدر وکافه احوال واطوارنده
جزء موفقه اولور. عقلا انقیاد و مصاحبت ایدنلرده مرتبه تکامله
ایندن دون اولان ربع ایندن معدود اولورلر. زیرا مراتب عقلا
دردر. برنجیسی مهام امورده مبادره اعمال عقل ایتمکله بر عقول
عالیه دن استفاده طریقیله استمداد ایدرک کندی ایشنی ایاکر کندی عقلیه مبادرت ذاتیه لازمه ایله
کوررلر. ایکنجیسی کندی عقلنی استعماله قادر اولمدیغندن غیردن استمداده دخی
مقتدر در. بری دخی کندی امورنده اعمال عقل ایتمکله برغیردن استمداد
ایدوب ایشنی عقول سلیمه اربابنک رأینه عرض ایتدکدن صکره تحکیم واول
آرای صائبه یی کندی عقلیله استمداد ایتدیکی عقلده حکم تعهد ایدر. شو
شوقیاسه کوره برنجیسی عاقل ذوفقط حکم دکلدر. ایکنجیسی دخی
کمال عقله مالک اولیوب کندی رأینه مغلوب اولدیغندن عاقلدر. اوچنجیسی
ایسه بتون بتونه عقلدن بی بهره اولوب انسانه دنیلمکه لایق دکلدر.
دردنجیسی اولان عقل کامل صاحبی هانه مراتب کمالیه وجامع مزایای
حکمیه اولوب هر حال وکارده وثوق واعتماده شایان و معظمات
امورده رتق رأینده استفاده واستضائه جیسانه اولور عقول عالیه وموره دید

استمداد ایتمك جوهر عقلك صفوتنی تزیید ایدوب هر بری مقدمه
اجابت و علویت ایدكه شو خاص وجود خاصك وجود عامه اولان ارتباطنه
بیك یوك بر دلیل تشكیل ایدر. و بو ارتباط عقلی ارتدقجه دائره عقلدخی
اونسبتده توسیع ایدوب جوهرنده كی پایانسزلقله بر عظمت معنویه ایله قرافه
اولورده نمایان اولور. حتی دوشونولمك و معانه نظر دقت اولونمق اولورسه
علم ایله تجربه و استعلامات نظریه و استطلاعات فنیه و استكشافات كونیه
ایله مزج و تزیید اولنانلر عقلك قوه نظریه و جوهریسی ارتوب دها اول
واصل اولهمدیغی مرتبه رفعت بولور. عاقد اصناف عالمده ارتباطه تباعدقده
یوق برعیب اولمز. عقلی استدلالات صحیحه نظریه ایصال و اعلا ایده جك كبی
انسانیه و اسلامیه دندر. زیرا جناب حق قرآن كریمده (یا ایها الناس اتقوا
ربكم الذی خلقكم من نفس واحدة الخ) بیورمشدر كه صله رحم و بنی النوع
تواصل و توادد و عدم تقاطعه بونده بلیغ اشارت وارد. مقصد آیتك غوامض
و دقایقی ایضاح و بیان اولنمقده یه حكره و جدا ابنای نحت نصیحه الوب جزئی
منع ایتمك دیمه مبنیه مخالف و مباینه در. زیرا حضرت حق جل و علی حضرتلری (لا اكراه
فی الدین قد تبین الرشد من الغی) امر قدسی الهیسیله بوڭا منع ایتمشدر اولدیغی
كبی بنی نوعی استخفاف ایله حقیر كورمك اسقاط و هدف اهانت ایتمك دخی (ولقد
كرمنا بنی آدم) آیت كریمه سنه مخالفتله باری تعالیه قارشو ارتكاب
معصیت دیمكدر. بنی نوعه نظر استخفاف ایله باقانلر كندی حقیقتلری دخی
فهم و ادراكه مانع جهل و غباوت ممنوع و حكم رحمت دن محروم
اولنمشدر كه بونلر كندی وهم فاسدلریله مرآت طبعی كرد كثافت و غبار
ثقالتله انعكاس حقایقه مساعد اولمیان جنس اجزایه مبتلا ایله

ارتباط ناقص ایله وجود عام و وجود خاصه كمال زیاده

كبر نخوتی امتدر. دیرلر استخفاف جاهلارده بولونور. شو عالمده
اصل بلای جفا و مصیبت غلظت بونه چقارلر. سلمانه اولان آدم غلظت
و خوجیلقه ایله اتصاف ایتمز. زیرا جناب پیغمبر اعظم و حبیب اكرم صلی
الله علیه و سلم افندمز حضرتلرینه شان عالیلرینه سالیه خبرنده (ولو كنت فظا
غلیظ القلب لانفضوا من حولك) بیورمشدر كه مفهوم جلیلی سنه اگر جبه
طبعیلی قتی یوركلی بر آدم اولمه ایدك باشكه طوپلانانلر جمدسی
طاغیلوردی دیمكدر.

مع التأسف بعضه متدكر بیورر كه ام سیاره نظر استخفاف ایله باقنده
كندولری آلمیورلر كندولریله فوقدی ایدندن خلی داوستونه بیلیورلر
نه غفلت ارباب عقل و دانش حقیقی اولمدیغی اورره ابنای نوع آره سنده
خیریت و فضیلت یا عقلی یاخود شرعی اولمق اقتضا ایدر. افضلیت شرعیه
(ان اكرمكم عند الله اتقاكم) نص جلیلیله مقید در كه عند الله انقا
و اكرم متك كیم اولدیغی تعیین ایتمك الله به تقویض ... افضلیت
عقلیه ایسه نوع بشرك بر نظم و بر صورت و بر تركیبده بولندیقلری و بونده زیاده كی
ایسه مال و قوت و صنعت و فراغ و امنیت كبی مستفادات كیانیه دیمكدر كه
حمدسی قابل تغیر و انعكاس یعنی ضدیه تحول و تبدل ایتمسی ممكن ایكن شیدا اولنقده
بونلر بر ظل زائل كوروبده كندی بنی نوعنه اطراف غرور و تفاخر ایتمك وحشت
و جهالتله و نقصان عقل و شعوردندر. تفه بر شبهه جهول اولنمز.
امام كبیر السید احمد الرفاعی الحسینی رضی الله عنه حضرتلرینه هر حرفی بر حكمت دلالت ایدن
كلمات كهربارلرندن شو جمله تعلقی اولان الفاظ شریفه آتیه شایان مطالعه در.
«جناب خلاق ذلك بحر اعظم صنع و خلقنده اولان اسرار الهیسی نه عجیب

بینلرنده اختلاف مذهب ومشرب بولنان افراد نوعه بر مناسبت صحیحه ده بولنور . حقیقه
صحبت وجدانیه‌یی ذره قدر خلقك اقوالنده موافقت ورضای باریه توافق ایتدیکنه
افعالنده مخالفت ظاهر ایدنلره بیله بر نظر لطفله قصورلرینی اغماض ایدیلیر
اول انسانه حکیم کامل نعتنه سزاوار اولمش اولور .
مدارات عقول ورعایت قلوب ایله بر نفسی عقلا وحکمای اولیا ایله جلب
داعیه نفوذنده وعزتنده تجربه نتیجه‌سی سیاسی اصلا سیاسی دکلدر . تلمیذك
بری استادینه دیدی که ای استاد محترم سنده بو قدر فضل وعلم مالك
اولدیغك حالده نچون علم وعقلده دون اولانلری مجالسه اتخاذ ایدرسن هر حالده
دون اولانلرك قصورلرینی اغماض ایدیه ماشسك . استاد دیدی که عقلا ایله
علم مذلت وتحمله قبول ایتمز نفوس بشر ایله بونده مبالغه . نیابه فلانه
بونلری ارتکاب اجرا ایدنجه قدری تعالی ایتدی امانت عقلاده اول
زیاده سیدر . مدارانك غایی طانیی سوز بولمقده ، خوشنلقله وغلظتی
ترك ایتمك . دعواده حججه ایضاحیله مذلت وتحمله وارمه بولمقده .
مدارا عقلك ماده تکاثری وپیغمبرانك اخلاقه برکزیده سیدر . طبیعه
مدارات سلوك اثنیانه عاقل حکیم اولور . طانیی سوزه خوشنلقله وغلظت
قاییشی تاثیری غایب ودکه منعکس اولرجقه کی ایضاح حجنه ده عادی
وبری اولانه سوز دخی هذیانه واکر مذلت وتحمله بر قاییسه بولنور ایسه
عجز ویا نفاقه عبارت اولمش اولور . انوار انبیاده مقتبس اولانه
اخلاقه رغبت وعنایه ایدکی اوصاف سعدیه ده بری وفرهده .
جونکه شرف وعزت ادمیت جوهر عقل ایله قائم وانك ده ماده سی ایسه
مداراتدرکه حدودی بیانه اولنان احواله عبارتدر . ارباب عقولدن کاملدر

ونه عظیمدر . هر امت کندی کبرانی تعظیم ایله مألوف اولدیغی کبی هر امت دیکر
بر امتك کبرا وعظماسنه باقوب انلری کندی کبرا وعظماری فوقنده قوت
وصولت وشدتده مالك کورسه ایله کوزلری انلری ماهیت حقیقیه لرندن
دوردن وکندولرندن اشاغی کوررلر وعادتلری بکنمامکه وکرشتلرینه تعجب طرزیله
تنقیدلری مسخره ایتمکه مألوف بولنورکه شو الفت تجربه حقیقتده اصناف خلقك
اجتماع شؤونده حکمت حالی وعادات واحوال بلاد ومقتضیات خالقیه سنده مألوفات
سائره سنده وهر قومده کندی کبرا وعظماسنك حسن وشاننده قلوبلرنده استقلال
ایتدیکی موقع مخصوصده وطبایع ونفوسنك بو عادات وشانده مألوف وبلکه ده
محکوم اولدیغنده بر درا وطلعه کی برکوته شبکده نشئات ایدرکه عقائد ده
ومذاهبده دخی احوال امم غیری مقیاسه ده در . حکمت ایسه عقل وکمال ایله مرتبه
اولندیلر بولکی مألوفات مختلفه‌یی نظر اعتباره الیرده هر حالك کنه وحقیقتنه
ایلیوب بو طفوله تجاوز ایتمکده منتجه اشرف مجاسه اولانه شریعتی مستحسنه اولانه
هرشی کوزل وکذلك کافه قبایحه منزه اولانه شریعتك تقبیح ایتدیکی قبیح
کورمکده بار هرشیئك تجربه ده ذرا حکمت ایدوب اچیق بولدیغی ترجیح وتخفیف
کوردیکی اتخاذه بذل مقدور ایدر هرهانکی حالده شروط ادبه رعایت ایدرك
جناب حقك مخلوقاتی اوزرنده کی شئونینی بر وجهله هتك ایتمزلر »
ای عاقل منصف اشبو کلمات شریفه ومبارکه ده اولانه اسرار وحکمیات لطیفه یه برکره
عطف نظر امعان وحصر عقل واذعان ایله . هر قول وعملنده حد ادبی تجاوز
ایتمه . عقلی حکمتله پرورده ومألوف قیلوب تعظیم نوع ادمده حکمایه سعی ایله ،
هرکسه خیرخواه وناصح اول . مواعظ حسنه حکمیه ایله بنی نوعی رضای باریده
کوتوره جك یوله سوق ایده رك انفع ناس وبو وجهله احسن خلق الله اولمغه
غیرت ومحنت اول زیرا کتاب وسنت بونی امر ایدیور . .

اخلاقده موفقیت انبیا علیهم الصلاة والسلام بر تخلقه ایدیکجه عقلی بیان ایدنکز
مداراة مجرده بر حرف واستعمالی برابر حکیم و عاقل فردلری احراز ایتمش اولور فقط
مخلوقات ایله بدء بیوک کوچک اعلا و ادنا هیچ بر فردن مراتب انبیای
ادعایه حق یوقدر شایان دعا ایده بولنوزلر . و تکذیب اولنوب مقدوره
ذلت و حقارت اولور . یالکز انلرک مسلک قویم و منهج مستقیمه سلوک ایله
اخلاقده برگزیده لری تخلقه ایتمک و عملده بر عامل اولمغه چالیشیر کندی
قوة عقلیه سی عمال اعمال انبیا و مرسلینه یتشدده باشلایه جقمه نک مرتبه
صحت اطوار و اوضاعنده آثار استقامت نمایان اولورده عقل و عملی
علل خاذله دن وارسته و کندوسی ده عونه حقه قرنگاه امن الهیده
آسوده نشین اولان زمرۀ ناجیۀ (لا خوف علیهم ولا هم یحزنون) ده واصل
و پیوسته اولمش اولور . و حکمت مداراة ایله خلقه ارائه منفعت مرتبۀ رفیعه سنه
واصل و نوعیت خاصه سی ایله نوعیت عامه ده بشده کی ارتباطک اعظم و اوفر
بر حصه سنه مالک اولمغه اولور . بو مرتبه عالیه تدبیر حیاتیه و افکار متنوعه ده برده
اصلاح و تسویۀ امور عامه یه نصب نفس اهتمام ایده رک و نتیجه محافظۀ خواص
اولان عظمای اعصار و اعیان ادوارک خلاصۀ حال حکمت اشتغاللرینه بها ویرر
مواد عقلیه نک ان بیوکی خطاب عقلاده ملایم و ادراک و تفهمه شایان صورتده
اولمسیدر . زیرا ادراک و تفهمنده عسرت درجه بولنماسه شیوری عقل ده انکار
ایدر . و بعضاً دخی بادی اختلاف و جدال اولمغله احوال خطیره و عظیمه یه سبب
ویرر . خطاب عقول و افهامه ملایم بولنمه رمعه سفرای عظام علیهم الصلاة
والسلام حضراتنه اخلاقده برگزیده لری حمید شنید در . خبرده (کلموا الناس
علی قدر عقولهم) دیه وارد اولمشدر . یعنی خلقه ایله عقللری نسبتنده قونشک
و عقله ملایم خطابده بولنمیاندن نهی یا خصوصنده دخی (اتریدون ان یکذب الله

25

یعنی الله تکذیب اولنسونمی ایستیورسکز دیه وارد اولمشدر و حبیب اعظم
صلی الله علیه وسلم افندمزک مجاهده سنه جناب رسالتپناهی حضرتلرنده قصیده برده
صاحبی (لم یمتحنا بما تعیی العقول به حرصاً علینا فلم نرتب ولم نهم)
دیمشدرکه معنای شریفی قافلۀ سالار انبیا علیه الاف التسلیم افندمز اصحابه
حضرتلری بزه کمال رأفت و شفقتلرینه عقللرمزک ادراکی فوقنده هیچ بر شبهه
امتحانه ایتدی . حتی شبهه ده بولنمدی . انکچون بز دخی هیچ دیدیکی ارتیاب فضول
ایتدن دیمکدر . قرآن عظیم الشانده دخی (لا یکلف الله نفساً الا وسعها)
بیورلمشدرکه مضمون حکمت مشحونی جناب حق هیچ بر نفسه تحملی فوقنده تکلیفده
بولنمز دیمکدر . حضرت کرار حکمت شعار رضی الله عنه حضرتلری دخی کلمات حکمیه
آیاتنده (اکثر رجلاً یقول ما یعقل و یعقل ما یقول) بیورمشدرکه
مفهوم عالیسی سوزی اکلاشیلجه صورتنده سویله و سویلیه جک سوزی اکلا
بعده اول دیمکدر . برلکلرز جناب اسلم رفیعی رضی الله عنه حضرتلری دخی
(الکلام بما یلایم عقول السامعین برهانه علی فصاحة عقل المتکلم) بیورمشدر
یعنی ایشیدنلرک عقلنه گوره سوز سویلمک متکلمک عظمت عقلنه بر برهاندر
دیمکدر . و ینه اول برحکمت شعار نور الله مرقده بیورمشدرکه عاقل اولان کیمسه
برکیمسه نک سوزنده علائمی مردلوه حیثیاتکی سوزینه درج درج علویت
ویروب عقلده ملایم تفهیمنده بولنور . چونکه جاهل ادم سلمنکنه توجه
ایدر . فی الحقیقه اوکره دره حتی (من جهل شیئاً انکره) دینلمشدرکه
مفهومی انسان علم و عقلنه صعفدر ده بیلمدیکی بر شیئی رد و انکار ایدر دیمکدر
بنا علیه ادبای اغنیاء انبا عامی مخاطبک جهتی حکم ملایه یعنی مردلوه یاحه بقدری
طرز و نسقنده درجه درجه ازاله یه چالشمغه بجاب ایدرکه بو صورتله ایدیر حید رخطاب

مخاطبك ذاته توجهى و انكارينه و اول خطابك نفسنه اينديكى يكجه معلوماتك
علما درجه سنه ارتقاسنه بادى اولمسى اولور . بو رادده شايان دقت بر لطيفه
وار در كه شو وجهله تشريح و ايضاح ايده بيلورز . جهالتنه و سفاهتنه فرط ده
و غايه مقصوده يى عدم ادراكه باعث اولان غلطاته بورنوب محجوب قالان
عقل اولمجابدن طبقات ارهسنده بر در و اعتبارينه بر نزار اراده بعضه
مراتبه منقسم اولور . بر حكيم عاقلك بر مسئله ده او مسئلهدن بى خبر جاهل
ايله حكمى خطاب عقل و هم اولاده انكاره مقابله كه بو انكار غفلت
مجاباتى مذكوره ارهسنده كه مراتبك برنجى مرتبه سيدر . اگر عاقل اولان حكيم
حكمت عاليهٔ عقليه ايضاح مقصده دوام ايده جك اولورسه مخاطب اولان
جاهل انكار مرتبه سندن شك درجه سنه انتقال ايدر . و اگر عاقل اولان حكيم
خطابده بيانات عقليه درجه سنه ارتقا ايله مخاطب اولان جاهلى خرجيلعه
و غفلت ابرازينه بكرمه و ادعا و تفوقه قصدلرنده بولنمقسزين حكمت و مداراتيله
اقناعه غيرت ايدر ايسه جاهل اولان مخاطب اوتكى جهلنه و فهم سقيم و معقلنه عمى
شك مرتبه سندن ميل و تردد درجه سنه ارتقا ايدر . و اگر عاقل اولان حكيم
لطف بيانيله خطابده ايراد براهين درجه سنه ارتقا ايده جك اولورسه
جاهل اولان مخاطب آرتق قناعت كامله كلهرك تسليم و اتباعه مجبور و مسئله
صحوت ده عالمه بالاشتراك اولمقصد ده اشرف و اعظم بر حصه مالك اولمسه
اولور . بو مرتبه يه بولنمسه اولان جاهل ايچون حقدن صوڭره عناد ايتمكه شفه
بر مرتبه قالور و بوده كفر عنادى تعبير اولنور يعنى حقى بيلمكله برابر عناداً تسليم
و قبول ايتامك ديمكدر كه بونك حالى ايسه هادى حقيقى اولان عالم
السر و الخفايايه مفوض قالمسه اولور (يهدى من يشاء و يضل من يشاء)
بو مقامه مناسب اولان مباحث دقيقه نك بعضه كتابمزده مندرج اوله جغندن

26

بو رادده تكرار و ايرادى بزى حدود مطلوبه دن چيقاره جغندن
يالكز اشارتله اكتفا قلندى . و حسبنا الله وكفى
مواد عقليه نك اعظم و اشرفندن برى دخى صورت حسنه ايله مدافعه در . زيرا
ايليك ايله كوتولك هيچ بر زمانده كسب تساوى ايلمز . صورت حسنه
ايله مدافعه نك حكمت باهره و فيضلى دشمنى دوست و خيرخواه ، مخالفى
موافق ، خصمى خصم و اقربا حالنه قويمقدر . (ادفع بالتى هى احسن فاذا الذى
بينك و بينه عداوة كأنه ولى حميم) آيت كريمه سنك سر و حكمى اشته بونده
عبارتدر . صورت حسنه ايله مدافعه ايتمك فضيلت عاليه سى فرقان عظيم الشانده
(كأنه ولى حميم) آيت كريمه سى تتمه سى ولى و تعقيب ايديه (و ما يلقاها
الا الذين صبروا و ما يلقاها الا ذو حظ عظيم) آيت كريمه سنك ناطقه
اولديغى وزره خصلت ممتازه ده صبر و تحمل خصلتنه دخل خالقنده نظره
اولمسه بو ثناسندر اجرا ايده بيلور . اشبو آيت جليله و حكم جليله موداى
عاليسنه منساب اولديغنه كوره قول و افعالده كوتولكى ايلك ايله تبديل
و صورت حسنه ايله مدافعه خاصه لرى مطلقا هر زمانيه حصول پذير اولور .
صبر — اعظم مواد عقليه دندر .
تأنيك ضدى اولان عجلت طيشده يعنى نقصان عقليه باعث اولان
خفت طبيعه ايده كلوركه بر و احسانه و تقوى يى و بر نفع متعدى يى
و دنياده ثناى و آخرتده خير جزاى مستلزم و حرف الله عائد امور
و خصوصاتده ساعد هيچ بر اشده مستحسن دكلدر . جميع امورده تأنى
و تمكين و صبر ديمكده مصابره ايله مواد عقليه دن اولان حزم دها
بقيه و منافع عموميه يى متضمن اولوب آيات كريمه انبيا و رسل حضراتنه تعليم موافقدر .
مواد عقليه نك برى دخى غم و غصه حالنده مترقب فرجت اولمقدر .

شو ماده‌ده معنویده جلی و بدیهی بر حکمت واردرکه انی ارباب عقل و تجربه
تقدیر ایدر. اشبو ترقب فرصت ماده‌سی اخلاق و آداب انبیایه متخلق
اولنلرله مغلوب نفس و هوا، محکوم غرض و آلوده مرض اولنلر ارەسنده
پک متفاوتدر. اخلاق و آداب انبیایه متخلق اولنلردن دوچار اولدقلری
غصه و محنت هنگاملرنده مترقب بولندقلری فرصتک حلولنده یاپه‌جقلری
شی کنهکارلری عفودر. قابلیت ایدرلر ایسه‌ کـ مقابله‌در. حقلرنده تجویز
اسائت و بخل تجربه بولنانلره بذل مال و منالده وجهه ایله هدف بالا تباع
کندی احوال و افعاللرینی تزکیه ایتمکدن عبارت بولنورکه بونکله جناب حقدن
جزا و ارباب عقول سلیمه‌دن حسن ثنا منتظر اولورلر. فقط مغلوب
نفس و هوا آلوده غرض و مرض اولنلر مترقب اولدقلری فرصتی الکچورنجه دنیانه
ایدر مساعده گوردکجه سل سیف غدر و فجور ایدرک احسانی گوردکلری کسانه
اسائت و حقلرنده معامله‌ء مجامله کارانه‌ده بولنمش اولنلره اهانت و هر ایلکه
کوتولک ایله مقابله ذیلرینی ارتکاب ایدرلرکه حقیقتده ماده‌ء نخطا و محصول
زنا اولانلر کرده مکرده ایشته بونلردر. بوکسیدلر اخلاق کریمه و مرضیه اصحابنک
فرصت وقتنده‌کی احوالی ابیات آتیه نه کوزل تصویر ایتمشدر

ملکنا فکان العفو منا سجیة — فلما ملکتم سال بالدم ابطح
وحللتم قتل الاساری وطالما — غدونا عن الاسری نعف ونصفح
ویکفیکم هذا التفاوت بیننا — وکل اناء بالذی فیه ینضح

یعنی
دم قدرتده بزم عادتمز عفو و عطادر — سزده ایسه دم قدرت سبب جور و جفادر
بز اسیری عفو ایله فخر و مباهات ایدرز — سزده ایسه بو رعایت بو ادب عین خطادر
بو تفاوت بیننزی بزه جانا شاهد — هر اناء ایچنده نه ایسه ترشحده او در

تمهیدات مبسوطه‌دن دخی مستبان اولدیغی اوزره عقول منوره اصحابنک
آداب سنیه انبیا علیهم الصلاة والسلام حضراتنه اقتفاء حلول آن

غصه‌ده مترقب فرصت اولدقلری و غصه‌نک زوالیله دائماً فرصت الکده ایکن
کنهکارلری عفو ایله برابر کوتولک ایدنلره احسان و حسنه معامله‌ده بولنمقدر
و نوع عامه ایراث نفع عام ایتمکلری اقتضا ایدر.
هرآنده نیشابه عظما و دهانک قدر و قرلقی قوتنه نیاشایه حکمی منفعت
نسبتنده بولنورکه عقول و قلوب انجه اوکسیده مجلوب اولورده مدح و ثنالری
دیلده دولاشور. فرصتک بو صورتله یاپیلان احرازلری موقعی حرف فهم
و غدر اثری بولنانه یاسنده بکده‌در زیرا بونک دائما فرصت مخاطره‌سنه
معروضه بولندیغنی هرعاقل بیلوب تقدیر ایدر. بر حکمته امام رفاعی حضرتلری
بیورمشدرکه (من اخذ الناس بقوته القاهرة ترک فی قلوبهم الضغائن
و من اخذ الناس بالمکارم ترک فی قلوبهم الاعتراف له غدا وهان) یعنی
قوهٔ قاهره سیله خلقی تحت تصرفه آلانه کیم اولورسه اولسون یورکلرده
کندی علیهنده بیوک کینه براقمش اولور و بالعکس خلقی تواضع و انکساریله
کندینه بنده ایدنه کیم اولورسه اولسون فضل و قدرینی هرکس اعترافه مجبور اولور
دینه امام شافعی حضرتلری بیورمشدرکه (علامة العاقل الصبر عند المحنة والتواضع
عند النعمة والاخذ بالاحوط وطلب الباقی سبحانه) یعنی عاقلک علامتی
محنته صبر و تحمل، فقدان زیانده تواضع و هرشیده احتیاط رعایت و جناب
حقه توکل و توجه ایتمکدر. اول مقتدای اهل صدق و صفا بیورمشدرکه
(الکریم حییٌ واللئیم فاجر والحبیب یقبل العذر ویقبل العثرة ولیصبر اذا ابتلی
والدعی مترفع اذا امن متواضع اذا خاف مداح اذا رضی ذمام اذا غضب
لا امن له فی الحالین) یعنی کریم اولنلر حیالی، لئیم اولنلر فاجر اولورلر.
حبیب اولنلر هر عذری قبول و هر قصوری عفو و ابتلی حالنده دخی صبر

مواد عقلیه‌لری دخی از اولمسه جوده واولمسه هر نعمتی محافظه ایتمکدر. یعنی منعم اولانه ذاته اظهار شکرله برابر ناموس وشرفنی محافظه ودشمنلرینه قارشو خصومت ودوستلرینه میل وموالات ایتمکدر. ناشکور اولورده هر نعمتی انکار ایدن حقنده ایلک ابتداده بر مضحکه‌ده بولنان ذی الاصل الحقداد عقلی مغشوش اولدیغی کبی اقوال وافعالنک سبب تهذیب وتحسینی اولان طبعه عقلیسی دخی مختلط ومشوش اولدیغنده شبهه یوقدر. فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری بیورمشدرکه (من لم یشکر الناس لم یشکر الله) یعنی خلقه شکر ایتمیانلر کیمسه الله‌ه دخی شکر ایتمز. حضرت علی کرم الله وجهه ورضی عنه حضرتلری دخی بیورمشدرکه (العاقل شکور والاحمق کفور) یعنی عاقل اولانلر شاکر ودنی واحمق اولانلر نعمته کافر اولورلر.

حقوقنی محافظه وصیانت اولندیغی نعمت توافر ومدح وثناسی تکاثر ایدر عواقبی مصون ومحمود وممدوح اولور. خبرده واردرکه (کل خلة یطبع علیها المؤمن الا الخیانة والکذب) یعنی مؤمن اولانلر کیمسه‌ده خیانتله یالاندن بشقه هر قصور بولنه بیلور. دیکر بر خبر شریفده دخی (الکفران النعمة کفر) بیورلمشدرکه مضمون علیسی نعمتی انکار ایتمک معاذ الله کفر ایتمک دیمکدر.

شو تمهیدات وتفصیلاته نظراً صاحب احسانه ابراز محبت ایتمک نوع بشرده طبیعی وجبلی برشیدر. احسانک ماهیت وحقیقتی دخی درجه امکانده بذل ایتمک اولوب قدرت وتحمل فوقنده اشیاء تکلیف مقامنده کلمدر. بر کیمسه برکیمسه‌یه از چوقده برشی بذل واحسان ایده‌جک اولسه والحاصل کیمسه دخی انی سونمک ومرتبه الحمد اولسه مقتضای طبیعت انسانیه‌یی ایفا ایتمش اولور. بو صورتله نعمت سببیله هر نعمتی شکر وثنا وحمد ودعا ایله ایفایه دعا

ایدرلر. ناکس اولنلر نعمت حالنده متکبر، فقر وفاقه زماننده متواضع، رضا هنکامنده مداح، غضب آننده ذمام اولوب هر ایکی حالده قرار وثباتلری یوقدر.

اسلام رضی الله عنه حضرتلرینه بورابطه‌ده نقل وتفسیر ایتدیکمز کلام حکمت انجامنده عقل سلیم بر عقل مغشوشک ایدیکی تفریق وتمیز ایده‌جک اولانه ومیزانه نظم عقلیه عبارت بولنانه سوزلرمزی تأیید ایده‌جک نیجه براهین واردر. اوس قبیله‌سنک علو شان وسطوتی بولرافرادنده معدود اولانه (عرابه) رضی الله عنه حضرتلری حجدسنه تقدم ایدرک مقام پاشالق احراز ایلمشدر. معاویه رضی الله عنه حضرتلری شام ایالتی شامده دعوت ایتدیکلرنده نه صورتله وسیله ایله بو پاشالغی احراز ایتدیکلری کندنه صوریلنجه شام ایله اوچ شی ایله بو پاشالغی احراز ایتدم دیدی برنجیسی فقرایه بذل معاونت، ایکنجیسی ارباب اساءیه عفو ومغفرت، اوچنجیسی اصحاب حاجاتک نوبه مصلحتنده. معاویه بونی ایشدیکجه تحسین ایتدی وسنک کیبیسی پاشالغه الیقدر دیدی وشاعرلرینه مدح ایتمسی امر ایتدی. شاعر دخی شو ایکی بیتی سویلدی:

رأیت عرابة الاوسی یسمو — علی الاعراب منفرد القرین
اذا ما رایة رفعت لمجد — تلقاها عرابة بالیمین

یعنی اوس قبیله‌سی افرادندن اولان عرابة الاوسی یالکز باشنه بتون اعرابه تعالی ایتدی وعلو شان ورفعت ایچون قالدریلان هر بیرق عرابه‌نک دستنه قدرتنده بولونور ایدی معلومدرکه عرابه نسل ونژادجه نفس اوس قبیله‌سنده اولوب عز وشرفی قبیله‌سنک عز وشرفنه برشی اولمدیغی وقولی ایچنده برکبار اوله اشیاندی دخی حائز بولنمدیغی حالده جوهر عقلی سایه‌سنده تعالی ایدرک بیوک کوچک قومنک هر فردینه یاشانمشدر.

بر وجهله بو معلوماتك بر واجبات انسانیه دندر. واکر بالعکس حق نعمتی
اونوتوب ده ایلك کوتولکله مقابله ایده جك اولورسه اول کمسه نك
نفسی نفوس خبیثه دن اولوب طبیعت بشریه دن آرتلمش و بهایم مقوله
قسمه داخل اولمشدر. بویله بر نفس خبیثه اشیاسنه تا نکوئی لجفه دن طبایع
کریمه اصحابنك بغایت احتراز واجتناب ایتمسی لازمدر. ایضاحات مرقومه
عطف نظر دقت ایدنلر هر نبی ادیب انبیا علیهم الصلاة والسلام حضراتنك
درج حکمت وآدابه و تهذیب عقول ونفوسه مصروف اولان اعتنا واهتماملرینه
عقلا بر درس اولور. امام جلیل المعالی حضرتلری سید احمد الرفاعی بیوردیلرکه
(على قدر العقول تزكو الاعمال ومن احسن سياسة نفسه ومعاشرة
اخوانه فهو عاقل حكيم ومن جهل نفسه وبخس الناس اشيائهم فهو احمق لئيم)
یعنی کشینك هر عملی عقلی نسبتنده کسب صفوت ومقبولیت ایدر وکیم که
نفسنده اجرای حسن سیاست واخوانه واقرانه لطف ابراز ومودت ایدر
عاقل وحکیمدر. نفسنه بیخبر اولان وکیمسه نك حقه فضلی اغراق ایدنلر کیمسه
دخی احمق ولئیمدر. دیمکدر. کفران نعمت وهدر وضیاع حقوق کبی رذائل
مهیجی ارتکاب ایدن کیمسه نك رأیی قبیح وچوروك، عقلی سقیم
وفاسددر. عاقل بر آدمك نائل اولدیغی بر نعمتك قدرینی وحقه شکرینی
بیلوب عقل سلیمی اول نعمتك انکارینه وکفرانه نعمته صلاحیت ویرمز
بالکز بر نعمتك عهده انسانیته بر حق ترتیبنه کافی اولدیغی حالده عجبا نعم کثیره
واحسانات جزیله نك شایان مراعات اولان حقوقی نقدر اولمق لازمکلور.
البته چوق اولمق لازمکلور. اما انی بیلمیان چوغی دخی بیلمز. زیرا روح
ابو البشر جسدده قائم اولان طبیعتك حکمی غالبدر. امام شافعی رضی الله
عنه حضرتلری بیورمشدرکه.

الطبع والروح مجتمعان في جسد لا يذهب الطبع حتى تذهب الروح
یعنی روح ایله طبیعت ایکیسی تنده تمکن ایلمشدر * جسددن طبع چیقمز جسددن روح چیقمدقجه
حکمانك قولنه کوره کوتو خویلر تهذیبات صالحهٔ علمیه وقوهٔ جوهر عقلیه
ایله مضمحل اولورسه ده آثاری بالکلیه کندی کندیلکلرندن محو و زائل اولماز
شو قدر که جهالتدن و ضعف جوهر عقلیه دن ناشی اولان سرقت و زنا وغیره
وکذب وخیانت وقول فاحش وهر اصل واساسی اولمیان معایب خلقیه
دفینه طبیعت کبی چرکین خویلردن هیسی ویا بعضیسی بر انسانده بولنور
و اول انسانك جوهر عقلیسی تهذیبات علمیه یه قابل ومستعد اولورسه
طبیعت احمدیه سنه غالب کلدرك ظهور آثار خباثت وشنائعه مانع اولور
وطبیعتك جسدده بقاسیله برابر تأثیری کائن لم یکن حکمنده قالور
واکر جوهر عقلی قابل علم وتهذیب دکل ایسه طبیعت احمدیه سنه مغلوب
قالهرق دائما ایقاع شر وفساده میل ایدوب خیری کندینه وبشقه سنه
وبالتوسع عموم بنی نوعنه طوقونور. بنابرین خلقی بونك شرور وخزرندن وقایه
ایتمك هیئت اجتماعیه نك باشلوجه وظایفندندر. شرایع سماویه دخی بوسببدن
ارباب جرایمك تأدیب ومجازاتنی امر ایتمشدر. کلام حکمت نظام قدیم بابده
(ولكم في القصاص حياة يا اولي الالباب) بیورلمشدر. یعنی ای ارباب
عقل ودانش سزك بقای حیاتکز افراد نوعکزدن بر فرده ایصال دست
خیانت ایدنه ادمك قصاصندهدر. انك تأدیب ومجازاته ایله خیری
منع ایده جك اولورسکز نوع عامك دوام حیاتی تحت تأمینه آلمش اولورسکز
چونکه اول فرد متجاوزك طبیعتنده اولان فساد وسوء اخلاقك امثالی اولان
وعجز و بی قوت وتشی اظهار خیانته ایقاع مضرت امکانی بولهمیانلره

فائده‌لر یانه عدم سرایتی و بنابرین کرچه‌تا مستلزم اولور زیرا معقول
اشرار بجوبه خادبه وارسه اولدیغی دها یا یدیغی یاننده فلاکتده ساحه
امنیت و سربستیده اولار حیات ایتدیکی کورولسه طبیعتلرنده مرکوز
اولان فساد و خباثت سائقه‌سیله بنی نوعنه تجاوز و ایراث مضرته قیام ایدرلرکه
بونک اصل سببی ایسه‌نده بر شخصک اهمال اولنمش بولنمسیدن عبارتدر. حکام غرضده
بر ینه حقده ایرلدیغی ویاخود بر حاکم نفس منک حوابده عدول
ایتدیکی ویا بر ضابط مأمورینه حتا اولدیغی ضعف مقدوری افراد نوعده
بر فرده ویا بر قومک قومنده ویا بر ناجوک مثربنه دالحاصل اعمال
واساسنده هر بر فردک عقل سلیم و شرعی قومک تحدید و تعیین ایتدیکی
حدک تعدی و تجاوزیله ویا یدیغی یاننده قالوب اهمال ایدلمه بولنوریسه
شو اهمال کرچه ماهیت ظاهریه‌سنه نظراً بر فردک حدود حقه وانصافی
تجاوزله دیکر بر فرده تعدیسندن عبارت ایسه‌ده حقیقتده اومقوله
نفوس خبیثه و طبایع قبیحه اربابی ایقاع شر و تجاوزه تشویق ایله شوده
وغیره اولدیغنده دوکیله ذکر اولنان اهمالده حیات ارده خلقه هجوم
و تجاوزله عقل و شریعتک محافظه و دوامنی ایجاب ایتدیردیکی نظام عدالته
مختل و نوع عامک صنعت معیشت و حیاتی تنقیص و مکدر اولمسنه
اولور.

ایشته بو سببه بنائی عقل و شریعت مقتدی اولان کمسه تعالی ایقاع
ایتدیکی فعل و فعلده مناسب اولمق شرطیه سیف عدالته فیصله‌لمه‌یی ایجاب
ایتدیرمشدر. شو حکم حکیمانه و عادلانه‌یه نظراً معاهدیه باقلانده انبیای
عظام علیهم الصلاة والسلام حضراتنه جمیع عالمک سیاستی امرنده که
اداب قدسیه‌لری و نوع عامه هر خصوصده جلب و ایراث منفعت خصوصنده

30

بدلندن کلدی هجوم سببی اولان انجمنه اولورلر.
مواد عقدیه‌نک بری دخی حیاتک مجد و شرف و رفاه حال و معیشت اهل
و اولاد و تعلقاتنک حیاتته و بنوالیه ویا بر عارضه بدنیه و نشاشی طرفه
صالحه ایله مال صالح اکتسابنه مقتدر اولمیانه محتاجینه نوعی معاونت و بذل
و ایصال بر و خیره مدار اولمق اوزره طرق صالحه ایله جلب و اکتساب مال
صالح سعی و غیرت ایتمکدر. بوراده صالح تعبیرندن مقصود مال حلال دیمکدرکه
حیله و دسیسه قارشدیرلمسه ویا برینک غبنه و ضررینی موجب اولمامسه
تجارت و زراعت و صناعت کبی اهل عقول و رجال معقول و منقول
نزدنده مقبول اولان اسبابیله اکتساب اولنان مالدر.
شرایع سماویه‌نک صدقه و زکاة خصوصنده وارد اولان اوامر و احکامه نظر
دقت و چشم بصیرتله باقلنده اکتساب مال حلال ایله بنه حلاله صرف و استهلاکی
امرنده شریعتک تشویقات و ترغیبات قدسیه‌سی آیاته عقل ایرورسه
اولورلر امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری زکاة دائر شویله بیورمشلردر
(هذه الزکاة للصالحین وکذا العارفین نعطی من الحلال عن الحلال للذین
قسم الله وکلمة الزکاة ناطقة بکلیة معانیها باقتناء الحلال وطلبه من
الطریق المرضی تام معناها المقصود بالتجارة والزراع والصناعة وطرح
البطالة والتعاون فی الله) یعنی بو زکات و بیله‌یه و یرکیه ارباب
صلاح و کذا اهل عرفاندر. حلالدن حلال ایچون حقک قسمت ایتدیکی
دربیلور. زکاة کلمه‌سنک معنا و مؤدای حقیقیسی ترک بطالت و عطالتله
طرق مرضیه تجارت و زراعت و صناعتله اکتساب مال حلال ایتمک و حقه
بولنده تعاون ایلمکدن عبارتدر. بنه امام شاذلی حضرتلری بویله‌دیکه

(الزكاة مدخرة تبكة النعم جاذبة لهم اهل الفاقة للسعي الصالح ولطلب
الرزق وفيها من اسرار العلم بالله حكم اخر تصلح لاهل الزكاة) يعني زكاة
نعمه مقابل شكري مستلزم اولديغي كبي ارباب فقر وفاقه نك دخي سعي ايله
طلب رزق خصوصنده همتلريني جلب وتحريك ايدر . زكاته دائر الهي بعده جه
اهل زكاته صالح وعائد نجه حكمتلري حاوي اسرار واردر . بناءً عليه شاذلي
حضرتلري بيورمشدركه (احرف بما تصل اليه قوتك وبلغه امكانك ادني حرفه
من الاعمال والصنائع فيها لو نظرت اشرف صنعة درج عليها اهل الكرم وهي
الرفع عن السؤال زيد وعمر . بكون الاكرم الله سبحانه قال رسول الله صلى الله عليه
وسلم ان الله يحب ان يرى عبده تعبا في طلب الحلال انكوا وشي صنعتا
ون فارس وخذ شبلية بين سواريه وقفكم بهذه القرية واجمعوا بين
صنائع العرب والفرس والروم وتصدقوا من كسبكم على اخوانكم حلالا طيبا
والبسوا وكلوا مما رزقكم الله (قل من حرم زينة الله التي اخرج لعباده والطيبات
من الرزق) الطيبات لله اذا اكتسبت من حلال واهلكت في حلال قال
سيد اهل الكرم صلى الله عليه وسلم ان الله يحب المؤمن المحترف . اكره ما اراه العبد
رجلا عليه سيما الزاهدين وهمته همة السائلين) يعني اعمال وصنايعده قوتك
وامكانك يتيشه بيلديكي ادني برحرفته سعي وسلوك ايتكه بونطقه زيد وعمرك
نوالنه كوز ديكمكدن تعالي ومحض اكرم الاكرمينه استناد ايدوب اهل همت
متصف اوله قدر . صفت شريفيني احراز ايده سك رسول اكرم صلى الله عليه
وسلم حضرتلري بيورمشدركه جناب حق قوللريني طلب مال حلال ايچون ده
يورغونلقده كورمك ايستر بو سببدن سزدخي صنعتلر قوشنوز فارس بزني
واشبيه جزئي بو قريه زده دروافده كزن سوارلري آره سنده تقسيم ايدوب
وعرب وفرس وروم صنايعني برده كتوروب كسبكزدن دينه قرنداشلركزه

حلالدن صدقه ويركز والله‌نك رزقه واحسانندن كيدبب بيك طيبات
حلالدن مكتسب وحلال مصروف اولنجه ابو يتيم طيبه اولور . بنا اوله
شفيع امم صلى الله عليه وسلم افندمز حضرتلري بيورمشدركه الله تعالى حضرتلري
برحرفه سالك اولان مؤمني سور . كوزلرندن زياده مكروه كورنلري
ادم دنيانك سائلانه طلب شايانه دون همت زاهدلردر . ايشته امام
رفاعي حضرتلرينك كلام شريفلري بورادن ختام بولدي مضمون حكمتنمونندن
مستبان اولديغنه كوره انبياي عظام حضراتنك ادا جيبه ومقدسه لري حال
حلالك كسبيله وجه حلالدن حرفه وصنعتدن نه نوعي مستفيد اولدقلري ترغيب وتشويق
وبطالت ايله ذل سؤالي ارتكاب ايتمكدن منع ايلمكدركه بونده علو همت دخي شايانت
واردر زيرا علو همت ايمانه صايلور . بوقره حلال وحرام وجبو صيانتده
حودلنه دكلو مكروهيه خبيث وطاهري تفريقه ايدرك جميع ثروة اموال
بي نوعي اخذ ايده جكنده اولديغي مال قرانه نك يول جيلكدن هيچ برفرقي
يوقدر . بنكر حالاري ايدوب اشنع وافجعدر . جونكه يول كسجي نك اقتداري
سربوشنده و در بار قباقنده بيلكده التونه سلب ايچيده كافي دكلدر
اول طمعكار خدعه شعار ايسه تحت تشبه دعواي مدنيت ومجالس ارننك
تشريح واثبات اولديغي حالده اموال عبادي سلب ايدوب هيئت اجتماعيه نك
امور ومصالحني افساد واخلال ايدر . ديو سنك نظر انتباهنده دو رطرتيوب
فضائله حوانك افراد هيئه بجه برطي ودلاي مدنيت وانسانيه بولنورلر
فوروفيني حيله طوز فدرجه عبادالله نك مال وفناني بلاوجه سلب واخذ
اتمكدن منع اولنمسي اقتضا ايدر . ومقصود اوله نظر اياپاجكمنده بريجي رجوانه
ويا خود زهلي بر بيلادن كيدر . شيخ حضاليه ثناسي يعني جناب مهدي

الرواس عطاء الله قره الشريف حضرتلرينك اوكى ارباب دنائت واحتيال
اولدقلرى راه رشد وسداده دعوت يولنده نظم ايتدكلرى آتيده كى
ابيات حكمت آياتى نه عبرت آميزدر .

كم تدعى سيرة الانسان منتحلاً	طبع الكرائم طبعاً دعه واعتبر
خلقت للعلم بالبارى وحكمته	تنفع الناس لا للبغى والضرر
لين طباعك بالتهذيب صاح فقد	يؤثر الحبل فى القاسى من الحجر

يعنى

طبع مردود ايله دعواى كمال بشريت	اولامزسين ابنا ايت عبرت اول خوى خدادن
خالقه وحكمتنى بيلمك ايچون يتيشدك دنيايه	اضراره دكل البته نفعه بهر بارى وكندن ده
درسى تهذيب ايله اى مرد خدا طبعى تربيه ايله	متأثر اولور البته بلايم اثر لطف خدادن

مواد عقليه نك برى دخى سينه يى كينه دن تخليه وجمهور عباد اللهك الفت ومودتيله
تحليه ايتمكدر . بو بابده امام قباسى رضى الله عنه حضرتلرى (لا يكون الرجل من المريدين
بينه وبين عباد الله الفة ومحبة) بيورمشدر . يعنى عالمده عباد الله ايله
الفت ومودتى اولميانلر كيمسه دن بر ذلك آدم اولمز . سينه يى كينه دن خالى ايتمك
ديمك فكرى تجسس احوال ناس ايله اشتغال ايتمكدن قوه عقليه ايله منع ايتمك
ديمكدر . فقط تحسسده بر بأس يوقدر . زيرا تجسس ايله تحسس آره سنده
فرق چوقدر . تجسس احوال ناسى بالالتزام تعقيب ايدوب عيبلرينى وكزلو حاللرينى
ميدان علانيه قويوب تشهير ايتمكدر . تحسس ايسه حرف بحرف بلمك حقيقت
حاله وقوف واطلاعدن عبارتدر . تحسس اولان حكيم عاقل احواله واقف اولديغى
آدمى صفات ممدوحه ومقبوله ايله متصف بولورسه اكا بذل موالات ومحبت
ايدر . عكسى حالده بولورسه انه نصيحت وكر مكافاتنه بر صورتده تباعد ايدر
يعنى اسمى ياد ايتمز ومعايبى شرايله ياد ايله لسانى المز وشرندن دخى توقى ايدر .

32

لئيم ايسه عكسى حالده بولنوب نيايه تقربده غدار وهنگام تباعدده غريبه
فحاش اولور . سينه يى كينه دن تخليه ارنده غايت لطيف بر معنى دها واردر كه
اودخى انبيا عليهم الصلاة والسلام حضراتنك اذى جبيله ومعلوملرينه
اولان وغرائب عقليه نك زبده منتهى اليهى بولنان تحكيم ارتباط توحيه اشارتندر .
مواد عقليه نك برى ده اقوال وافعالده التزام نصفتدر . زيرا منصف اولان
آدم حقى قبول ايله باطلدن عدول ايدر ظلمده اصرار ايتمديكى كبى كافه احوالنده
حقيره عظمت فروشلقده دخى بولنمز . هر حالنده وهر يرده حكمتدن
آيرلمز . مغلوب كينه وغرض اولان بى انصاف ايسه الكته رد وقبوله دائما
باطله عبارتى اولديغندن صلاح صورتى اولان باطل ايله حقى رد واهل
حقه نفرت وباطلده ثبات ايدر . باطلى مكابره ايله نظار ايبات اولهامده حقه
صورتنده كوسترمكه غيرت ايدر . اوكى ادانيك مقامى ذكرنده طولانى جويريه
بر مركب كبى غائب باشندن عبارت بولنور كه بوده اسرار عدالت الهيه دندر .
امام شافعى رضى الله عنه حضرتلرينك كلمات شريفه لرى جمله سندن بولنان
(الحق محكوم تحت صلاح الخاصة والعامة المحق منهم والمبطل) جمله سنك
فحواى شريفى جمله نوع بشرك خواص وعوامنك . حقلى وحقسزينه قورغارى
النده مستندر ديمكدر . بو جمله عاليه دن مستفاد اولديغنه كوره حقى حقلى
اولدقده بيلور . حقسز اولدقده بيلور . انجق حقسز اولدن حقى حقياً معرفه
بولنديغى حالده سائقه غرضه ودافعه مرضه ايله تحريف ايدركه شوراسى جاى
تعجب دكلدر . زيرا باطل هر حالده شكل وصورتده تصور ايديلورسه ايديلسون
ظلمتدر . حق دخى هر حالده حجاب ايله ستر اولنمق استنلورسه استنلسون
ينه نوردر . وبر نور شعشعه آثاريله بدر . انك بر وزيرى يارب ظلمتنك

زوال و انحاسی والذینه و عقائد اشبانک تعیین و ظهوری طبیعیدر .
مرشد اکمل و استاد افخم السید محمد مهدی الصیادی الرفاعی قدس سره
بو حقده آیت کریمه دن بالاقتباس شویله بیورمشدر .

ابدی الباطل لیلا لکن — احکم نور الحق شروقا
جاء الحق وزهق الباطل — ان الباطل کان زهوقا

معنای شریفی نور حق اولدقده ظاهر و تابان اولدی ظلمت باطل محو
و کریزان . انصاف اذن مقبول و مقدس اشیادندر . اندن عدول و انحراف ایسه
صفت اهل بغی و عناددر . انصافک تحققه یولداری اولدیغی کبی علو همته
مراقبه اولنورده قلب و عقده دخی یول بولدیغی دکلدر . برلرینه باقارسنکه
خوف الله اک سمت انصافه جذب ایدر . آثار شریفه ده دخی (رأس الحکمة مخافة الله)
بیورلمشدرکه معنای منیفی هر حکمتک باشی حق تعالیدن خوف ایتمک
دیمکدر . دیکر برلرینه باقارسنکه حیا وادی انصافه سوق ایدر .
دیکر بری دخی رحمت انصافه سوق ایدر . بر شفقت ده بونلردن مجموعی
یعنی همته مراقبه اولنورده خوف الله و حیا و مرحمتک جمیعی انصافه سوق
ایدرکه بو کبیسی وراثت صحیحه نبویه ایله اینه اولوب مرتبه انصافک اشرف
مرتبه سنه عد اولنور . بغی ایسه یولی غرور و نسیان موت ایله
مراقبه اولنورده نفس اماره شهوانیه و هوا و هوسی حیقه بلیغی کبی عدم
حیا و محاسبه بشریه دن انسلاخ و سوء حال مغلوبیت و طبایع ردیه
و قبیحه هاویه له سقوط مثلو طرقه رذیله سنده واردر بعض حکما
دیمشدرکه کندی غرضنه اسیر و محکومی اولانه بر باغنده هیچ انصاف بولونمز .
بن دخی بحث و مقامه مناسب اولمغله بوراده اشبو ده که ابیاتی نظم ایتدم

33

بئس الحبیب اخو المتلون غادر — ابدی الجفا وعلی الصدیق تعرضا
یتشابه کما الحرباء ان اغضبته — نقض العهود وخان ایام الرضا
ولیس من ان لم توافق قصده — یجری علی زور ویذکر ما مضی
مات الکرام وقد مضت ایامهم — آواه لو عادوا وداهیهم اضا
والآن نحن بامة لو عورضت — اغراضهم بینها سمم ملاء القضا

یعنی

لعنت اول یار ستمکار جفا پیشه یه کیم — دوستی تولنه غرضنه کورمه لطفه بدل غدر ایدر
یار ایکن مار اولور لطفک اکر آز کوریجک — نقض عهد ایله حقوقی اونوده جور ایدر
بن نیجه دوشمن اکر مقصده غیر موافقه — نکات و نفرت ایله حقوقی نمک کفر ایدر
کیتدیلر عالمدن اهل وفا وقت صفا اشفا — ای اولوب کونی دیرر تو فلک اهل وفا قدر ایدر
اولبر دقیقه دیر آدمده حیاده که اکر — ظلمت جورلری کوکلده حیقه کونش سر ایدر

انصافک ذات اشیاده اولدیغی و عقل و قلب حیفانه بولدیغی کافه سی شریف
و بغیک دخی الهوا اشراره اولوب نفس و هوا و هوس حیقانه بولدیغی
حمیدی خبیث ایدوکی تفصیلات محرره ایله هر مرتبه یقینه اولمشدر . عاقل
اولانه کرکه نفس کافه احوال خبیثه دن باکلنه صفات حسنه ایله انصاف
ایدر اولنه دکلی مساویه دن درجات علیات ممتاسنه ارتقا ایتمک هر حالده
مطلب علویه در حد و تجدید همت و تجدید همت ایله تذکره یعنی مساوره عقد
توقف ایدر . قرآن کریمده (وذکر فان الذکری تنفع المؤمنین) بیورلمشدرکه
بو امر تذکر انسانه کندی نفسه و باشقه سنه نافع اولور . واعظی کندینه
اولمیانه هیچ بر وعظ مفید اولمز دیمشدرکه پک طوغریدر . همت تذکر ایله تجدید
ایدن بر عاقل دکلدر مساویدن قورتیلوب محاسن اوصاف ایله اتصاف ایدر .

چشم بصیرتی ضیای حقیقتله پرنور اولانلرده حقی حق بیلوب اتباع و باطلی
کوروب اجتناب ایدرکه اولحالده منصف کرمکار و عاقل حکمت شعار نعمتنه
شایسته اولمش اولور.

مواد عقلیه نک بری دخی هر شیئک حدود حقیقیه سنی تجاوز ایتمامکدر. زیرا
حقایق اشیا تغیردن مصون و ثابت اولوب تغیره قابل اولمه اشیا و هر قدر صورتک
حقیقتک عینیت مادیه سی عالم وجودیه معنویه سی دیمکدر. و هر حقیقتک بر معنی
واردرکه بو معنا شاهد غیب حقیقتک حاکمیدر. بو شاهد عقل علویاتده اولسون
سفلیاتده اولسون لطیف اولسون کثیف اولسون ادراک ایدر.

امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری بیوریورلرکه (لا تضع فی الجلوة ما تستحی
منه فی الخلوة ولا تجعل الحقیقة شاهدةً علیک ولا تخف اذا حرفها الکاذبون)
یعنی جلوتده ایشلمکدن خلوتده حیا ایده جکک بر ایشی کیزلیجه دخی یاپمه و حقیقتی
کندی اوزرینه شاهد طوتمه و شاید حقیقتی اهل کذب و زور تحریف
ایتمک ایسترسه[٩] صورت معنای حقیقت انلری رد و تکذیب ایدر. و صدای حقیقت
هر درلو تمویهات فاجرانه یی محو ایتدیرلر. یعنی آوازی حس
بر سسدن زیاده تاثیر ایتدیکی واقعدر. نیجه مجرم وارکه فرد اوزرنده نک مطلع
اولمدیغی عظیم بر جنایتی ارتکاب ایدر و اونک هیچ صداسی چیقمز حقیقتده مطلعه
بولنور. فقط حقیقت اسرر ضیای ایدر فقط هر چیقار قبح جنایتی دوچار
محنت ایدر. جناب حکیم اعظم صلی الله علیه وسلم آتیده کی حدیث شریفده هر کسی
لونده تحذیر بیوریورلردر (من اسر سریرة البسه الله ردائها ان خیرا
فخیر وان شرا فشر) مضمون شریفی خیر اولسون شر اولسون کیمک خلقنده
بر شی کیزلر الله انی او شخصه بیچلمه قفتان کبی کیدرر دیمکدر. اهل حکمتدن
بری دخی حقایق بر غیب مشهودر دیمه امثالده ده (دیوارک قولاغی وار)

[٩] اندنده دخی فرقر دیمکدر. اشعر فقرات حکمیه ده اکلاشلدیغنه کوره معانی صورت اندنده بر صورتی حاوی اولوب صورت معنای حقیقتی [illegible] شاهد [illegible] مظاهر [illegible] اولور حقیقی بر ذات حکم حقیقتنده [illegible] وجهه کرنف اطلاق اتیرسه

34

دیر وار دادلمشدر. امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری بیوریورلرکه (الساکت
ناطق دیر حال اغنی عن المقال) یعنی سکوت وارکه نطقدن بیک کره،
حال وارکه مقاله حاجت براقمز دیمکدر.
شاعرلر بیرده شاهد حال اولمه اوزره آتیده کی بیتی سویلمشدر.

هواجبنا نقض الحوائج بیننا — فنحن سکوت والهوا یتکلم

یعنی:

ابرو اندر شرح حال دل جانانه جان — بر سکوتز هیچ لسانه چیقه یور بیان

بنه بو حقیقته اشارت اولارق قدوة العارفین السید محمد مهدی الصیادی طیب
الله مرقده حضرتلری دخی صورت درج لطف و بلاغت رمز و کنایتی جامع
اولمق اوزره منظومه آتیه یی سویلمشدر.

انظر رفاقی رحلی — والرهف قلبی المنیم
لو کنت واله فیهم — صاح الغریز تکلم

یعنی بو کیشلرم بی رحلی و باره مه جدا قیلوب یاننه بربورکه ترک
ایتدیلر یالله اکر بر بولنیدم عززک صاحی یعنی اولکلی سبب نطقه کلوردی
دیمکدر. والحاصل مرتبه وجود عقلیه ده بو سر موجود اولوب باره داغلک
لسانه معنویسی حتی اولمکه وقفونک لسانه معنویسی دخول وردیونک لسانه
معنویسی صعوده و لبینه نک لسانه معنویسی کنسانه مخصوص اوله قدری افصح
بیانیه بر اشاره ایتمکده و کافه اشیا بو قانونه تابع بولنمقده در. نباریه
ذاتی تعویه و هر عملی لوث یعنی و خباثته نطهاره (قل الله ثم ذرهم
فی خوضهم یلعبون) آیت کریمه سی اتباعا احمال و افکار سیه ایابی
کندی حالنه ترک ایت. حقایقه مخفیه نک صورت عیانه بروزی حالنده

اسرار کبیانه دن لطیف بر سر واردر اوده وجود عامك کثرت وتعدد
مفرداتنه برابر ساده واحده دن یعنی مفرداتی جامع اولان فضای مطلقدن
عبارتدر. زیرا زعم اولندیغی کبی هر ذره وجود عامدن برر وباشلی باشنه
قائم دکل وجود عام متصل فضاسنه داخل دکلدن بر جزودر.
بو معنانك دقت وغموضندن ناشی وحدت مطلقه‌یه قائل اولنلر وجود خالقی
وجود مصنوعه مزج ایتمك کبی بر خطای احمقانه‌یه صاپمشلردر. اوت وجود مصنوع
عام مرتبه تفاوتندن تعالی ایدنجه مرتبه مصنوعیتده جزء واحد کبی قرار بولمشدر
(ما فی خلق الرحمن من تفاوت) ذاتنده موجود ومشهود اولان بعضیت لمیت
اصلیه‌یه ملحوظ وجهدی دائره صنع الهییه داخل بولنمشدر. ذات وذوم صفاته
خالق ومخلوقلر ارهسنده هیچ بر مجانست ومشابهت یوقدر. مجانست بالکه ذرات
مصنوعات ارهسنده واقع اولدیغی دکلدر واذا ذره قیدندکالردر علوی اولسون سفلی
بولنسون مصنوعاتك هر بر ذره‌سی انسان ارهسنده مطلقا مجانست موجوددر
و(فی انفسکم افلا تبصرون) آیت کریمه‌سی دخی بو معنایه اشارتدر. امام علی
رضی الله عنه حضرتلرینه انسانه خطاباً بالاده ذکر ایتدیکمز (وفیك انطوی العالم الاکبر)
کلام حکمت انتجاماری ینه بو حکمته معطوفدر. حکم مجانسته بنا حضرت جمعه
یرده دکوکده بولنان شیدی نوع لشره مسخر قیلنمشدر. بو جهتله حقایق اشیا
هر نقدر کزلنمك استنلسه سر وضع الهی ایله ینه واضحدر، ینه عیاندر.
عقول جامده‌یی بو سره ادراکدن منع ایدن شی ایسه جنف وحکم شرعه
عدم وقوفدن غیری برشی دکلدر.
کوزلیدر قدن، قلب اوزدن، دیل قولدن اشرف اولدیغی کبی وجود
عامك دخی بعضیسی بعضیسندن اشرفدر. عقول کریمه وقلوب سلیمه‌یی فیضه
تهذیب ایدن آداب انبیا شرف وجودك منبع اصلیسیدر. اشبو نکته تعلیم

35

سرینی فهم ایدن هر عاقل باطنی ظاهر کبی تماشا ایدوب ظاهرده اجزانی
معقول کوردیکی اعمال افعال باطنه‌ینی دخی نظیف ظاهرده اجزانی معقول
کورمدیکی اعمالك باطننده دخی اجزا وارتکابندن اجتناب ایدر.
داوما حالده غرور شقشقه انکیز وزورد لفاظ آمیز ایله تقفر خفیفه وباطلی
صورت حقده کوسترمکده غریب صنعتکم اذعان خبره حقیقتده بر شانه
اولنجه وجود عام مربط اتصالاتنك کافه‌سنده برده وقوعه کلدیجه حرکت
واهتزازدن عقول اهل عرفان واولباب ارباب ذوق ووجدانی اول محرف
حقیقتك رد وتکذیبی ومظلوم حقیقتك عینیتك برائت ناموسی ساحه ولادیه
اولطمه اولورکه اول وقت لسان حقیقت تزبن فصاحتله (ان المحرف لکذاب)
نداسی صماخ اهل حقیقته ایصال ایدر بو ارادی حکمت ووقت تام ایدر دفیعه
وهر قول وجزك منبع متیقظانه تتبع ایدیجك اولورسه معنای
حقیقت قالب صورتنده هر کس بارز وعیان وجهانه غیبدن اول حقیقت
نیجه انصار واعوان ییده وظمه اولورکه هر بری بر سیف قاطع کبی تحریف
صنعه ایدنك ایدولرله اغوای ولسیجد اکاذیب واراجیف باطله‌سی محو
وناپدید ایدر. ایشته بو سری ایچه اکلار وحقیقته دخی برطرز ایسه
هر حالده فطره لطف دعوته بانی اولورسونه.
مواد عقلیه‌نك برینی دخی محکه اولدیغی قدر دوستلری چوغالتمق وبر
فرد ایله اولسون دشمنلك وخصومت ایتمکدن احتراز ایتمکدر. شو حال اجل
آداب انبیادندر. خبرده وارد اولمشدرکه (هل حسنت الی من اساء الیك هل
عفوت عمن ظلمك) یعنی سکا کوتولك ایدنه هیچ ایلکده بولندیکمی وسکا
ظلم ایدنی هیچ عفو ایتدیکمی دیمکدر. آیت کریمه‌ده دخی
(رأس العقل التودد الی الناس) دیه وارد اولمشدرکه معنای شریفی عقلك باشی

یعنی طبقهٔ علیاسی خلق ایله الفت و مودت ایتمکدر دیمکدر . شاعر دخی
(وان عدوا واحدا لکثیر) دیمشدر که خصوصی دشمنک بر تک آدم دخی اولسه
ینه چوقدر دیمکدر . شیخ حقائق ذاکر السید محمد مهدی الصیادی الرفاعی
طاب ثراه حضرتلری بیورمشلردر که (خذ المتوثب بالصبر ولا تعجل بالعداوة
وتحمل حتی یصل الی درجة البغی علیک وهناک فانتصر لنفسک ولا تتعد حد الله
تعد حینئذ فی عداد (الذین اذا اصابهم البغی هم ینتصرون) فان تحققت
بالانتصار لنفسک مدافعا عن نفسک غیر متعد حدود الله نصرک الله وخذل
عدوک ومحقه ولو بعد حین وان قدرت ان تترک الانتصار الی ربک فافعل
وتنعم) یعنی سکا قارشی ابراز خصومت ایده جک کیمسه یه اظهار عداوتده استعجال
ایتمیوب صبر وتحمل ایله واکر اول کیمسه بغی درجه‌لرنده تجاوزه باشلارسه اول وقت
سن دخی کندک ایچون انتصارده بولونه وحدود اللهی تجاوز ایتمه که آیت
کریمه‌ده تعریف بیوریلان زمره عدادینه داخل اولورسین مدافعهٔ نفس ایچون
حدود اللهی تجاوز ایتمامک شرطیله انتصاره تحقق ایدرسه‌ک فقط نصرت
اللهیه اولوب دشمنک نه وقت اولورسه مقهور اولور واکر انتصاری الله‌ه
ترک ایتمک الکدن کلورسه اویله یاپ ونعمتیاب اول دیمکدر . امام رفاعی
رضی الله عنه حضرتلری بیورمشلردر که (من انتصر لنفسه تعب ومن سلم الامر لمولاه
نصره من غیر عشیرة ولا اهل) یعنی نفسی ایچون بالذات انتصارده بولنان
کیمسه یورولور . فقط مولاسنه تفویض امور ایدنه قوملی جنابحق کیمسه‌سز دخی
اولسه ظفر ونصرت قیلار دیمکدر . خلقه ابراز خصومت وعداوتده
حدون درجه احتراز وتباعد ایتمک عظمت وجوهریت عقلانیه دلائلندندر .
قولاً وفعلاً خلقک نفرت وعداوتی استجلاب خصوصنده استعجال کوسترن
کیمسه‌نک رأیی فاسد وعقلی مختل اولدیغنده شبهه یوقدر . بویله‌لری

بعضاً خصومتده بر روی اجرا مساعده طلب ایتدیکی بر فرصت وهبه دن لاستفاده
همان خصمی علیهنده بر طاقم تشقیقات تأثیرخانه‌سنده بولنور . واذیت دخی ایدر
اما او فرصتی ادیب بر داهی تعقیب ایدرکه انک انا سنده امدیکی سود
بورنته‌یه کلور ذاتی طبیعتنه حیویر واوبو بر حاله کتورر که دقیقه باشنه
اولومنی تمنی ایدر . هیچ بر حقوه سبب شرعی مبنی وحقیقت ظفرینه اوقاتده اولو عدده
بر فرده تعدی وتجاوزده بولنمه ادمک نظر اهلی حقنده منفور ومردود
اولمسی دکلدر بو ده حقیقتک حضرت سلیمانک بر جونده غالب کلمسی
امرنده که جلوهٔ ربانیه ده جزئی بر شی دکلدر . تجاوزن مرتبه‌سی رفیع
اولسه دخی غایتی سقوطدر . حتی بویله دخی جوق تشتت وپریشانیده
تحضی شواسه‌ده که حضرت احمد دوچار نکبت اولورده کندنده بر جزئی اولماز .
حقیقتاً سفله دوشرده کندینی رفق علاوه‌ده حیانور .
عاقل وحکیم اولان ذاته لازم اولان شی ممکن اولدیغی قدر استمالهٔ قلوب
غیرت وتنفیرده‌ن اجتناب ومباعدت ایتمکدر . زیرا ظفر نصرت اولان کیمسه
اوصاف حمیده انبیانک ان عالی وان کزیده‌سی اولان جلب قلوب صفت
عالیه‌سنه بیتون بر حدوم ومنتج قالور چونکه صفت فاخره‌نک داماً وصلی
غلظت و خرچینلغه ایدلدکه کریمز .
علمادن ایکی ذات برده جناب رواسی یعنی السید محمد مهدی الصیادی
اعز الله برهانه حضرتلری حضورنده بر مسئلهٔ خلافیه‌دن طولایی واقع
اولان مجادله اثناسنده طرفین بیکدیکره حدت وتجاوزه باشلادیلر
او وقت سید شاه رضوان الله علیه هر ایکیسنه خطاباً بیوردیکه (بونلری
عقلای علمادن وعلمای حکمادن ظن ایدردم فقط شمدی حضور سویلیه‌مکه
سزاوار دکل ایمشسکز . مذاکره‌نک جوقی منافره ومشاجره‌یه منجر

اولمشلردر . زیرا عقلانك نتیجه‌سی و بین العلماء مختلف فیه اولان خصوصاتده
طولایی جناب حقك کمال معدلتی ایجابنجه جمهور علمایه منفعت عائد اولمشدر .
وجوده وارد اولان (اختلاف امتی رحمة) حدیث شریفنك معنای منیفی
دخی بودیمکدر . منافره و منافرت ایسه اسباب هجر و دواعی بغضدندر .
بغض دروندن رحمتدن جذب و استخراج ایتمك دخی قابل اشتباه اولمیان
حقایقدندر که شرحه احتیاج یوقدر . شرع و عقلك نتیجه‌سی بر شیئك حقنده
شفقت ایله انتخاب ایتمز علمای اسلاف بوزیرنده قابل کلدکلری درجه‌لرده
کوزه‌تدکلری مناظره‌یه قوبوله قدری حالده هیچ بریننده آداب مناظره و شرف
محافظه‌یه منافی بر کلمه بیله تفوه ایتمزلردی . ادب مناظره نقلی نه نقل ایله
دفع ایدوب احمق اولان بر خصمك اخرجی رد و استظهار ایتمکدر . اکر مناظره‌ده
بو ذره‌دن چیقدقجه اولورسه مناظره مخاصمه‌یه تبدل ایدر که بوده ارباب
خشونته مخصوصدر . مخاصمه ابتدا ایده‌جك آدم بر حجت باطله یا منقوضه‌دن
دیکرینه وده‌ها شنیعنه یعنی باطله‌دن باطله ، منقوضه‌دن منقوضه انتقال
ایده‌جکیدر که اویله‌سی مقدمه عدادنده و مقرضنده ایسه هیچ سوز اوله‌جغی قواعده
مرعیه‌دندر .)

بو کلام شریفك حاوی اولدیغی حکمت عالیه‌نك عجیب و نقدر شایان استفاده‌در
شو زمینده نظم ایتدیکم ابیات آتیه دخی لطافتنده عاری دکلدر .

شر الاحبة صاحب الاغراض　　　والمکثر التعنیف والاعراض
وشر منه مزعج الشرس الطباع　　　اخو الفجور ممزق الاعراض
والسیء الاخلاق والخشن الذی　　　نلقاه کیف صنعت لیس براض

یعنی
عشقده بوز یوربه صاحب اغراض و مقاصد　　　شرخواهدر اول دوستلغه شایان اولمز
فاجر و فاسق و بی ننك ایسه اول ناهموار　　　اندن ایتعه حذر ایله که انك شرینه پایان اولمز
اول منفورده دنیای عطا و کرم و لطف ایتسك　　　جمله‌سی ضایع اولور قطره‌سنه شکری نمایان اولمز

37

وجود خاصك ماده و کثرتی وجود عام اولان ارتباطی مباحث سابقه‌ده
ثابت اولمشدر . وجود خاصك دوام و قوامی هوا و حوا و طعامه
و حیاه و کسوه و کونشه مفتقر اولمسی و حد ذاتنده اشبو کره ارضه اوزرنده
منتشر بر ذره‌دن عبارت اولدیغی حالده سامعه و باصره و لامسه و ذائقه
و شامه‌سیله وجود عامده‌ن حواس مذکوره‌نك حدینه مناسب اولان هرشیده
حصه‌دار اولمسی و کندی نوعیله استیناس ایدوب ضیاده منبسط ظلمتده منقبض
و بر ماده مشترکه لقاحیله قائم اولمسی قابل رد و مدافعه اولمیان برچوق دلائل
و براهین قطعیه تشکیل ایدر . ایشته بو ارتباط بناءً بالطبع کوزل طورلی ، طاتلی
سوزلی اولمسی والحاصل وجود عامه لازم اولان افعال ممدوحه و احوال نافعه‌ده
بولنمسی ایجاب ایدر . و شوائب ایله تنزیه و تجلیه ذات ایدنلرکه طبیعیه خلقه
عداوت اظهار ایدر و ذنبدن بالتوقی هر حال و خصلت و هر فعل و قولی کسب
شرف و مقبولیت ایدر . بعضیلر کمالات علمیه و فضائل عقلیه و تهذیبات شرعیه
ایله شو مرتبه عالیه‌یی احراز ایتمشلر ایسه ده آلوده تزییغ و تحریف اولانلر بر حاقم
اسافل و اذنابك مراجعات خصمانه و تجاوزات بی ادبانه‌لرندن بر دیلو
قورتیله‌مزلر . بونك ده سبب و حکمتی صفات قبیحه ایله متصف اولانلرك سالك
سادات کرام ذوی الاحترامك متحلی اولدقلری محاسن اخلاق و علو عقل و ادراکی
کندی مسلك و مشربلرینه و اخلاق سفیلانه‌لرینه ضدی و منافی بولندیغی
کندولرینه یاغی و دشمن بیلوب اخلاق ذمیمه‌لرینی اندل محاسن اخلاقه هدف اولمقدن
احترازاً و بولنه قدری حال سفیلانه و بی ادبانه‌یی محافظهٔ طبیعت ایدیله
و قبحلری سائقه‌سیله ظاهراً هیچ بر سبب موجود اولمدیغی حالده ایبابه
محاسن اخلاقه ظاهراً کین و عداوت ایتمکدن عبارتدر . ظاهر و باطنده دشمن
انسانیت و خصم محاسن و فضیلت اولانلر اول کرده مکدره شر مقصد ایچون

ارباب فضل وكمالاتك لساننه اولورلر دكويا بو قوم هذيان وعوعوه ايله انلرك
حالنه اوله قدری مراتب رفيعهٔ مجد وشرفی ارباث تنقيص ايده بيله جكلرينى
زعم واعتقاد ايدرلر حالبوكه عوعوه سكانه هيچ بر وقت تنقيص آوره مايانه
اولمز ومجرد نفخ افواه ايله سماى عرفانه وفضيلتده من قبل الرحمن طالع وتابان
اولان شمس حقيقتك نورى قطعا سونمز . ذاتا سونديرهجك بر سوزك قيمت وماهيتى
قائلنك درجهٔ عقل وادراك وحال وشأنى ايله متناسب بولنور . بوده كمك اكثريتى حكمة
من ونكى مقاصد وآمال وحيل ودسايسه مبنى بولنديغنى نظر اعتباره آلنور . او وقت
ايشته اعطاى حكم اولنور . عقول ارباب انصاف جولانه وحركته كلوب اول سوزك ملفقه
وقائلنى هر وجهله رد وتكذيب ايدر . وعالم غيبدن ارباب نجدت وشرفنى حفظه
ايچون دبابه واقوام بعيده دن جنديلرى لشكرى غيرى نجات اعوان وانصار
پيدا اولور . وجناب عادل مطلق حضرتلرى بر عدالت الهيه سيله محاسبه اخلاقه
جميعنك علو جاه وقدرلرينى خلقه جيبانده ارباب كذب واحتيال دوچار
ذل ابدى واهل فجورى فطرة قهر سرمدى ايله ذاول حورتلر كاف ولنونه زده مصونه
اولان سركلنوب خفاه وهويدا اولور . شو بر حقيقت وبرهانه جلى وبديهى
اعمال نظر ايله كيم كندى غوايت نقصانه سنده رجوع ايله حال وماضينى
دريسه وتهذيبات شرعيه وسعادت ايله نفسنى تهذيب ايده رك اخلاقه وطبايعنى
حكمت ربانيه دائره سنده نوع عامه خدمت وابراز منفعت قبوله نقيه وتجويد
كمالنه وعظمت ايدرك علم وعرفان ارباب تحفه واقتباس وسر حكمتى دلائله سلوب اهل
قصد انفصال وكره اولمه بتباعد وحقن اهل حقه تسليم ايده . ايشته محمد اولانه نوبه ايدلور .
مواد عقد نك برى دخى يشيدرجك هر روايتى هر جهل وعلا حضرتلرينك فوائد كريمه
بوردقلرى اوزره همانه قبول وتصديقه ابتلاكه . (يا ايها الذين امنوا ان جاءكم فاسق
بنبأ فتبينوا ان تصيبوا قوما بجهالة فتصبحوا على ما فعلتم نادمين) يعنى اى اهل

38

ايمان سزه بر فاسق بر شى روايت ايده جك اولورسه همان جار جابجه
ايناتمه درفوى اكا اعتماد جهالتله دل آزار ايده ده صكره پشيمان اولمه
ايشته بو امر حكمت مقدسه الهيه اتباعا عادى ومهم هر روايتى تحقيقه استفاده
جلوب مبادى وغاياتى حادثه تدقيق وتحقيقه كچورمه مقتضاى عقل
وحكمتدر . چونكه روايات عقول نسبتنده آلنه دن مبادى ومحافظه ده ادر
اولور . عقلى مغلوب قيود اغراض وهوسات نفسانيه اولوبده غفلت وكثافت
طبيعيه سيله روبه نور حقيقته مستور ومحجوب اولانه كسانده كلمات رديه
وروايات فاسده دن غيرى برشى صدور اتمز . اويله لرك غايه همتلرى وغايت
وسعادتلرى عاقل اولنه بوكسبدرك هر روايته بلا تحقيق حواله كوش اعتبار ايده جك
اولورسه پاكلوب جوقدرى جهالتله دل آزار ايدر . ولعده اطرافنده بيك بر
ايله سر واخفاسى قابل اولميانه نور حقيقت بروز ايدوب دنياده دوچار
خجالت وحجاب واخرتده دخى كرفتار بنجه حساب وعقاب اولور . استاد
اكرمز السيد محمد مهدى الصيادى الرفاعى نور الله ضريحه حضرتلرينك شو زمينه
ومعناده نظم ايتدكلرى ابيات لطيفه نه خوشدر :

خذ عن حمى الزور الكذوب جانبا … ولا ترى الفاجر يوما صاحبا
يسقط تاج الفجور هاويا … ولو سموا نطح الكواكبا
دع كل ما يروى مطروحا فهل … يصدق الا الصدوق الكاذبا
فكم على بعد المدى وقربه … من صدق الكذوب رد خائبا
يشيع غوش الزور نطفة الخفا … فلا تكن على ابن عمه عاتبا
وصاحب الصدوق واحفظ وده … فالصدق يعلى اهله المراتبا
والكاذبون الخزى فيه طردهم … لو جردوا النصره الكتائبا

يعنى

؛ اهل زور وکذب وبهتانده نه قدر ایلرده‌در
اعتبار ایتمه‌یه‌رک اولکی فاجرک اقواله
اعتماد ایتمه‌یه‌جکی کبی دیگر سوزینی
کذبی تصدیقه وقبول ایتمه بیلدی جانده
هیچ عتاب اولمز او حوتسز احمقه بابو کیم
قلب رابط اتحاد دفه کیمز ایتمه حضی الفلک
اوردولرده معنی صانمه کیم غالب اولور

عاقل الکل محبت فاجره‌یه بنت هر فضل
کوکه حیف حیاه قدره برکویه اولور کردوشر
هرکز اولمز نفع اولمز سوزنده حقده معتبر
جاهل خبیث اولورنجی مقصود دون کیده‌ر
هر ایش غلط وخطادر هر سوزی قول هذر
اهلک ایدر شفقتی و مسافته هر بحده معتبر
کاذبه خصمی خدادر عزوده اولمز بهره ور

خلعه ارهسنده کذب ونمامیت سعایتده وعلاوه معایب غرضنده بولنان نوع بشره هر وجهله جالب مضرت اولدقلرندن عقل وشریعت بری اوکسیدن الفت ومصاحبتندن منع وسوزلرینی استماعده تثبت یعنی سقطه آمیز سوزلرینی ردایده‌رک کندولرندن یوز چویروبی امر ایلمشدر . چونکه بونکبی اهل فساد وزمره اهل عناد اولدقلرندن محبت والفتدن اخلاقی بوزار . نفاق وشقاقی نولید ایدر . آثار معتبره ده اولان (من نم لك نم علیك) یعنی سکا بشقه‌سنی فصل ایدن سنی بشقه‌سنه فصل ایدر . جمله‌سی عین حکمت وشایان تحسیندر . عاقل حکمت شعار اولمق اصحاب دنیانک هپایه اولمه فرصه ایده‌رک هجو وزمدن بری شی اجرابه برکوبکی بالمقابله جرمه اولمز . نوع عام ارتباط وارات منفعت فرینده‌یه تابعه وانسلاخ ایدوب افراد نوعیه بر فردک ذنبه وقفلری قصده‌یه نه کم ایده حیوانات مقتضیه ایده سنده هیچ برفرده بوقدر . بونلر بیکانه علاجی تیابعه وحجتی تزل ایتمکدر . کتاب وشریعت وارباب عقول سلیمه دخی فاطبه بونلرد توجیه ایدیورلر . امر بالمعروف ونهی عن المنکر ایجاباتنک بری دخی ایبا فسادن خلع وازاله وجودیله افراد نوع عامی شرلرندن حیانت ایتمکدر . بونکا داتر اولان احکام کتب فقهیه‌ده مندرج ومسطوردر . حدودنده اولدیغی کبی خارجنده

39

حیثیعه اوزره احکام مذکوره‌یه بایکز اشارتله اکتفا ایدرك وعلی اهل العلم والعرفانه السلام .

مواد عقلیه‌نك بری دخی اخبار جدیده تملقه ومداهنه‌یه واطراء یعنی حددن آشوری مدح وثناده عادی اولرق قبول ایتمکدر . زیرا عقل وشریعت بری حددن آشوری مدح وثناره الدانوب قبول ایتمکدن نهی ایتمشدر . برکیمسه‌یی مدح ویا برشقه سنك مدح وثنای کلا نقل ایتمه‌نك حدودی واردر . او دخی حقیقة موافقت ومداهنه وتملقدن تباعد ایتمکدن عبارتدر . بر موکنه حقه وحقیقت دائره سنده مدح اولنجقه اولور ایسه ایماله والهمشانه ایثار بالعکس حقسز مدح اولنور ایسه مادحی اناسلاحسز اولدیرمش اولور . ایشته شرع انورك حکمی بو مرکزده دقایق انکار اولنمیه شاهد عقلیسی دخی میدانده‌در . دائره حقدن خارج اولمیه‌رق مدح محمده حیك مدحی موجب اولمسه اولدیغه اعمال صالحه‌ده ثبات وشطارتی وبکده اعمال خیریه‌ده ازدیاد وترقیسی مستلزم اولور . حقسز مدح ایسه حالا بشر ادمکی طمعلنه ربنه هیچ مالك اولمدیغی اوصاف واقتداره مالك اولدیغی ظن ایتدیره‌رك حیله لجه ومطغیانه اولورکه ایشته بیانه مادحك سوزلرینه محروح اولدیرمسه اولمی معنای حیف . ایشته بیانه اولنانه ایکی صورتده مقوله نتایج موجب عبرت ونکته حسنه‌یی مستلزم اولدیه قبول اولك دستور العمل اتخاذی باعث رشد وحکمتدر .

مواد عقلیه‌نك بری دخی اقسام مظلوم ومعلولی اوزره جمعه بولنه جهاد ایتمکدر . ال ویاماللی ویالسانه وهمتنه ایدیرجك جهادن جملدی منافع نوع عام عائد اولوب عامی اهل اغراض وفساد وبغیك حدود ادمیته ارجاعی یعنی برفردن افراد نوعیه‌یه دیکر برفرده قولا ویا فعلا ایرات اذیت ومظلمه ایده بیلمکه‌یه منع وزجر اولنمیدر . حکیم وعاقل اولانه کبی کندی حقنده

خلقه ده معامله ایتدیلر کندی طرفنده ده خلق اللهه معامله‌ده بولونمیه‌لر .
یعنی نصل که کندی مالنه آخرلرك تجاوز ایتمسنی ایسته‌مز ایسه کندوسنك دخی غیرك مالنه
تجاوز ایتمسنی ایسته‌مسین . و نصل که بریکیمه طرفندن (۸) دخی ایدرده ده بر بنده عباد اللهه
بر حقنده اجراسنی روا کورمه‌سین . ایشته احکام شرایع سماویه و براهین عقلیه
و استدلالات نظریه هپ بو اساسی تقویه و تثبیت و موئیددر . ایمدی عاقل و حکیم
حقه بولنده ایله ویا لسانیله ویا مالیله و یاخود جهاده قیام ایده جك اولسه
جهادینی شو اساس متینه اوزره بنا و تحکیم ایدر و او حالده مغلوب دخی اولسه
منصور و مظفر صایلور . مغلوب و منهزم دخی اولسه مؤید و غالب عد اولنور که
بو اساسی تحت ارباب عقول عالیه تقدیر ایدر . اسلامیتده حکم جهاد ایشته بو اساسی
عدیم النظیر اوزره استوار اولمشدر دعایات و بدایت نوع عام ایکون نفع علنی
حفظ و صیانته عبارت بولنمشدر . بوقرهانم سقیم اربابنك تفسیر و تأویل باطللی
قبیلندن دکلدر . امام فخامی رضی الله عنه حضرتلرینك حدیده شفا ویره جکلری
کلمات حکمت آیات حقیقة بو بابده موجب انتباه و دقتدر . شا آئل حضرتلری
بیورمشدرکه « جهاد ایزالی ده بیرادلوب جانب حقده بو اغراض
اولنمشدر . بوده حق اعلای کلمة الله مبنی اولوب اغراض و اعراض دنیویه ده
هیچ بر غرض و عوض ایکون ده دکلدر . اعانه ده بر حضور حقه نیالیتهمه
کلوب دیدیکه یا رسول الله کیشی اغتنام مال ایکون ویا ذکر و اشتهار
ایکون ویا حق حقه بولنده مقاتله ده . حضرت جبریل اکا جوابا بیوردیلرکه
قتال حق اعلای کلمة الله ایکون اولانه‌ در حقه بولنده جهاد ایتمش اولور . بردکری
دخی ذات حضرته رسالتپناهی اوچ دفعه تکرار ایده رك دیدیکه نائل ثواب
و غنایم اولمق ایکون حقه بولنده جهاد ایدنك اجری اولورمی جناب حبیب کبریا

(۸) کندی حقنده اذیت و سوء معامله و ضرر و اهانت و نفی و نوعی ایسترمز کندی طرفندن

40

هر اوچ دفعه سنده اجر اولمز جوابنی ویردیلر . حقه بولنده نفسیله ویا مالی ویا لسانیله
ایله جهاده قیام ایده جك اولور ایسه‌ك اخلاص وجه و نیتکده ده ایرلمه
غرض و عرضه هیچ میل ایتمه زیرا عملنی هبا ایتمش اولورسك کافه امور و اعمالکده
منفعت عمومیه‌یی کوزت که حضور حقه دخول صالح و لایقیله اولورسك »
شهادت روحانیه ایله شهید اولدیلر بر روسیه‌ده جهرمز السید محمد مهدی الصیادی قدس الله
اسراره (طی السجل) نام کتابلرنده بیورمشدرکه « پیغمبرمز صلی الله
علیه و سلم افندمز حضرتلری جهادده بزه اخلاصی امر ایتدکلری کبی جهادن اغراض
دنیویه ده بر غرض ویا ذکر و اشتهار ایکون اولمه‌یه حق طلب آخرته نحقیقه
قصدیله عبارت بولنمسنی دخی امر و بیان ایتمشلر و اغتنام امیانه غنائم درج قصدی
بیلدیرلر بزه امر حقده طریقه حقه و صواب کوسترمشدر . جهاد دینك بر یکیها اعظمی درکه
ارکانه‌لرده سی انکله قائمدر . انکا اغراض دنیویه قارشه‌ریلنجه دینده نقصان
ایده‌رك بعوذ بالله تعالی ارکانی سقوطنی مستلزم اولور . لسانا و یا مالا و یا جاه
و اعتباری و بالی و قلبی ایله حقه بولنده جهاد ایده‌ن صفوف مجاهدینه هیچ
بر عملی اغراض دنیویه ده بر غرض ویا اغراض نفسانیه ده بر وضعیتده دار
اجنبی قربه جوازی اولمز » . ایشته بو نصوص شریفه ده دخی مشابه اولدیغنه کوره
جهاد حق اوغرنده اولوب دنیا ویا اغراض دنیویه‌ده بر غرض ایکون دکلدر .
شریعت غرا اشراحت عمومیه‌یی کافل اولدیغی کبی مخلوقاتی مرحمته و اعانه ده شرطه
هر درلو شر و مفسدتدن وقایه و نظام توحید ایله احکام قرآنیه‌یی خللدن صیانت
ایدر . شریعتك هادی عیسی انصاف و ماحی ظلم و اعتسافدر . جهادك
حقیقت و ماهیت اصلیه‌سی دخی امر بالمعروف و نهی عن المنکر ده و آتشه فتنه
و فسادی سوندرمکله اشراحت عمومیه‌یی تأمینه بیلمکدن عبارت اولوب انبیا و رسل
عظام علیهم الصلاة والسلام حضراتنك آداب قدسیه و ترغیبلرندندر .

بو نظام بدیع اولدیغنه مدعی فطرت وعقل ودلیل و سنت وتنزیل ایله مؤید
اولدیغی اشبو قواعدك خلافنه وتمامیله كوییه شرعی دائم حرجاً ایله استوار ایدوب
برحالدی بیلمه واغراض دنیویه دن بر غرضه كوره اولمیرفه حق الله واعلای
كلمة الله وحمایت خلق وتمهید عدالت وامنیت وهدم قواعد ظلم وضلالت
وازاله آثار خصومت كبی مفروض اولدیغنی یقیناً اعتراف ایدن كیمسه بو حكم جلیلك
كافه نوع بشره جالب خیر ومنفعت وموجب اطمئنان وبركت بر حكم عالی وعادل
اولدیغنی تقدیر وفضل غزاة ومجاهدینی تمییز ایدر . بو سر وحقیقتی بیلمك واكا
تطبیق حركت ایتمك فطرة امداد سماوی اولان اهل یقینه مخصوص بر موفقیت عظیمه در .
مواد عقیده دن بری دخی عمل واعتقاد ایله احكام دینیه یی محافظه ایتمكدر . بو دین مبارك
محمدی وجود كثیفك حقی قوتنده بر شفقت وعقل لطیفك روحنده بر حكم
بر حكم واعتقادی حاوی دكلدر . اجراسی امراننك اعمال هپ طاقت وقدرت بشره
داخلنده اولدیغی كبی انده كی معتقداتنده دخی هیچ بری دائره عقلدن خارج دكلدر .
امام رفاعی اعزنا بو مقام برهان اولویتنده عین حكمت وحقیقت اولمق اوزره
بویوریورلر كه (كل عقل لم یحط بالدین فلیس بعقل وكل دین لم یحط بالعقل
فلیس بدین) یعنی دینی احاطه ایتمین بر عقل عقل صایلماز وخارج حیطه عقل
اولان بر دین دخی دین صایلماز . قرآن مجیدده دخی (وما جعل علیكم فی الدین
من حرج) بیورلمسی كه مضمون شریفی دینده قدرتكزك فوقنده بر شیء
تكلیف ایتمدك دیمكدر . اشبو دین مبین محمدی هر حكمتك منبعی اولدیغندن عبادات
معاشیه ومعاده عائده كافه امور وخصوصاتك اصلاحنی كافل ایدوكی عقول
وافكار عموم وصحیحه بالطبع مسلم ومقبولدر . بر ده جناب حق بیورمشدر كه
(لا اكراه فی الدین) یعنی دینده اجبار یوقدر . عهد عالیی رسالتده وقوعبولان
حروبك حقیقتنده دین مدافعه مقصد مقدسنه مبنی ایدی حتی اوفرقه طبیعت

41

طبیعت قومنده شدت وغلظت وجفا وقسوت بك زیاده اولدیغندن شمس
وقمره ، حجر وشجره طاپیمقدن عبارت اولان دین باطلی رواج فالمقده احزاب
كندی جبكیارلرینی قتل ونوزاد قیزلرینی دخی طاپیغدی طاشلری اغلاده جبه
برصورتده بار رحمانده دیری دیری دفن ایتمك كبی قبائح وحشیانه دن بیله
تزادلوبه عادات سیئه جاهلانه یی ترك ایتمك كندولرینه اعز كلدیكنده هجوم
ایتمش بولندقلری جهتله حضرت جل وعلا حضرتلری عبیدنه واكا تابع اولانلره مجاهده
نصرت الهی حمایه ایدرك دینه حقیقتایی بیورمش واندن صكره انلره قرصه
ثبات اولمقده اثرا اسرار محمدیه صفحات كائنات قابلالمش واهل بغی وانكار
تارومار اولمشدر . « ولا حول ولا قوة الا بالله »
برنجی حرب یعنی ایلك جهاد دینی مدافعه واعلای كلمة الله اوكوین وقوع بولمشدی
اولجه ذكر اولنان اخبار شریفده دخی تصریح وایضاح ایدلدیكی وجهله اغراضه
كورنه دن هیچ بر غرضه مبنی دكل ایدی . تاییدات الهیه ایله اشبو دین مبین بر مقوال مدور
انسانیته استقرار ونحكیمی وبو واسطه مقدسه ایله انوار امن وعدالت ضیاباشی ٥
آفاق عالمه اولدقده صكره اول نعمت عظمانك قدرینی بیلمیرك الحاد كفرانه
واعلای بغی وطغیانه ایله بو بنای مشید الاركانك هدم وبطلان واعتسافات
نفسانیه قواعدینی تكرار اعاده اولنمه سعی وكوششه ایدنلره قارشو سیف عدالت
اولنرده طبیعه بغی وعنادده بر رد واعاده لری اقتضا ایتمشدر . امام اعظم
وحكیم اقدم سید الطوائف ابو العلمین السید احمد الكبیر الرفاعی رضی الله عنه حضرتلری بیوریورلر كه
اد برلوزنده ای وكونوكی تمیزه مفقد هیچ بر عقل صاحبی تصور اولنمز كه
حبیب اكرم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینه تشریع بیوردقلری عباداته قلباً
اعتقاد واذعان ایتمسون بونده عادات مباركه سنیه لری خلعه وخالقه نظرنده
مرضی ومقبول اولوب صحه وخفتك بسنداتیدی آداب مقبولدندر . هرحالده

٥ نور حضرتك ازاله واطفاسی ودیعه سیئه كمیدلك اولدیغی كبی انار قدسیت دنیایه دوغری یوریدر

باعث اطمئنان قلوب و هر روح و هر سه بادی سکوندر. عالمده سرمست
و هشیارک، سارق و امینک، کاذب و صادقک، زانی و عفیفک،
متکبر و متواضعک، بخیل و سخینک، ظالم و عادلک، مبطل و محققک،
صوچلی ایله صوچسزک، غدار و رحیمک، عابد و نائمک، غافل و متفکرک
، فاجر و صالحک، کافر و مؤمنک حال و شانلری بیننده کی فرق عظیمی تمییز ایچون
بر عقل ورمیدر؟ او بولر ای اهل ذکاء، عالمینه محض رحمت و جمیع مخلوقاته
طرف حقدن قطعی بر حجت و موهبه عظیم بر نعمت اولمق اوزره کلان او رسول
اعظم ایمان و متابعته هامان شتابان اولملی». شو قدره جلیله ده اولان حکمت
باهره حقیقة موجب انتباه ارباب بصردر. هر کیم ملت و مذهب و اعتقاده
اولورسه اولسون افراد نوع بشرک هر فردینه بذل نصیحت ایتمک بزم احکام دینیه مز
اقتضاسندندر. اکر نصیحتی دیکلامیه رک بزمله مجادله یه قویولورلر. و کندیلری اهل
کتابدن بولونورلرسه دینک احقیتلرینه جمیع شئونده دلائل عقلیه ایله اثبات اولنمقله
بویرلیدر (ولا تجادلوا اهل الکتاب الا بالتی هی احسن) نص جلیلی حکمنه اتباعاً
انلرله صورت حسنه ده مجادله یه مأموریز. قبول حقائقه دینیه ده کی اختلافات
اساساً درت سببه استناد ایدر. برنجیسی کشینک کندی معتقدینی حقه
بیلوب عقائد اسلامیه یی باطل بیلمسی، ایکنجیسی حقائق احکام دینیه اسلامیه یی
بیلمیوب جاهل بولنمسی، اوچنجیسی هیچ بر حقیقته واقف اولمغه ایستمدیکی کوره
کوره کندی مذهب و مشربنده متعصب قالمسی، دردنجیسی حیاتنده
ویاخود زوال مال و مفارقت اهل و عیال خوف و اندیشه سیله اعتراف و تسلیمده
متردد قالمسیدر. یوقسه تهذیبات علمیه و عقلیه ایله آراسته اولان بر عیسوی
دین محمدیه نک حضرت عیسی علیه الصلاة والسلام افندیمزک قلباً و لساناً
تعظیم و اجلالنی امر و بی شایان حضرتلرینه روح الله اولدیغنی و مریم علیها السلام
القا اولنمش کلمة الله بولندیغنی و ذات نبوتپناهیدنی ولوکه بر لحظه اولسون معاذ الله
ایله

تحقیر ایتمک کفر اولدیغنی بیان ایتدیکی و کندیلرینه ثنا و محبتک عند المسلمین موجب
ثواب اولاجغنه واقف اولور. و کذلک عقلی باشنده بر موسوی ویا سائر شرایع
سماویه و کتب منزله یه تابع اولان بر ذات شریعت محمدیه نک سائر انبیای عظام
علیهم الصلاة والسلام افندیلرک شرایعنی مؤید و آدابی جامع و اکا متممکت
جمیع شرایعه تمکک دیمک اولدیغنی و حقیقة امعان نظرله شریعت غرای محمدیه نک
دیکرلرینه زیاده محتوی آداب و کمالات و مشتمل احکام و حکمیات اوله رق
عقله دها مطابقه بولندیغنی بیننه عقلدن خارج و نزده الحاقه
اولمدیغنی و طبعه صورت ثقلت و دیکر احکامی خارجنده جالب کلفت
و مشقت اولمدیغنی اکلار و بیلورسه اول وقت بالاده ذکر ایتدیکمز اسباب
اربعه مانعه دن بر سبیله مقید اولمدیغی حالده اول دینه نه ایله شبهه ده عاقل
اولمه سنده عقل و ادب و انصاف نامنه ایسترسه اعظام شریعه و صحبت
اولان فخر رسل افندمز حضرتلرینه علوجناب و کمو مقام رسالتپناهیلرینه لایق
تعظیمات و احترامات سوقه و تسلیمیت قدرینی بیلوب رعایتنده اجبار ایدر
یوقسه بریسی کندی طبیعت رأی و داعیه تعصبه مغلوب اولوبده شریعت و احکامی
تحقیر و صاحب و شارعنه عداوت و مسلمینه خصومت و اهانته یه جرأت اولور
و کندولرینه اسناد نقایص و معایبله بر نظر خشونتله باقمغه ایسترسه اول کیمه
هر هانکی ملت و مذهبده اولورسه اولسون حقوق نوعیت و ادمیتده جاهل
و محاسن انسانیه دن عاری و بری اولدیغنده صورت بشرده یارادلمش
بر بلکدن هیچ فرقی یوقدر. بر ده شو راینی نظر اعتباره المالیکه اسلامیت
بر دهشه مالک اولان ملل سائره افرادیله حقوق و معاملاتده مسلمینه ایله

مساوات احکام و نصوص شرعیه اقتضاسندندر. (لهم ما لنا وعلیهم ما علینا) یعنی
اهل ذمتک نزعی تکلیفه تابعدر حقوقده هیچ بر فرق و امتیازی یوقدر. بزده
امم سائره دن شانینه اکرام اولنده اکرام و احترام و سوزلرینه رعایت و اهتمام ایتمکلکلره امر
شرعی اقتضاسندندر. زیرا خبر شریفده (اذا اتاکم کریم قوم فاکرموه) دیه وارد اولمشدر
یعنی سزه کرام قومدن بری کلدیکی وقت اونی اکرام ایدیکز بیورلمشدر.
سرتاج انبیا علیه افضل التحایا افندمزده اک حقلی اولان بر یهودینک حقوقنه حضرت
مسلمانلره کلوب مطالبه ده اظهار غلظت و شدت ایتدیکنی کورنجه امیر المؤمنین
حضرت عمر افندمز یهودیه شدت کوسترمک ایستدیکنده جناب رسالتماب افندمز
یا عمر براقه انی زیرا حقلی اولدیغنده البته سوز سویلمکه حقی اولور. بیوردیلر.
دینک شو علویتی و محافظهٔ حقوقده مساوات اولدیغنه اعظم شاهد و قاضی شریحک حضورنده
امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه حضرتلرینک زرهنی بولان یهودیه حصه ویررک
اولبابده حضرت امام حسن رضی الله عنه و امام علی حضرتلرینک کولهسی قنبرک
شهادتلری رد ایتمش و زرهی یهودیه ویرمش و جناب امام دخی زرهک
کندی مالی اولدیغنی بیلدیکی حالده محض حکم شرعه اتباعاً و حضرتلرنده غالب
کلمکله جنابا حکم واقعه راضی اولوب تسلیم ایتمسی هر عاقله کافی بر درس عبرتدر.
امام قاضی رضی الله عنه حضرتلری بیورمشلردر که "بو دین بعضا احکامی حاویدر که
جناب مبلغ اعظم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری بزه امر ایتدیلر. جنابی امر
ایتمه ده وعد و وعیدیله ترغیب و ترهیب بیورمشلردر. ای اهل عقول
برکره دوشونکز سلامت طبع ایله شرافعه هیچ بر عقلمز وار میدر که اومردنلوهی
دینه نک حکمتی بیلمیوردی. دائما بونه لا والله یوقدر. چونکه هر عقل و طبع
سلیمک بر نوانواری اولان و زینت سعادت دارینی جامع اولدیغی یقیناً بیلوب
قبولی ایتکنده اعتکاف ایتمسی طبیعی و ضروریدر. بزده کندی وعدده وار اولانه فضل

43

و کرم الهیه به ثقه برشی قالمدی بونده ده رجوعه مباحثه وار در که عجائب
قدرت الهیه نیکار ایدر. و وعیده وار اولانه نظر وعدل الهیه به ثقه برشی
قالمدی بونده ده رجوعه دیر مباحث وار در که غرائب عظمت الهیه یاد
ایتدیرر. بونک وجودینه سنده طبع دخی یابر. فهم و فکرک و کائناته ده
کوروندیکی کافه مشهوداتک علویه و سفلیه شهادت ایدرلر. فقط شو حقائقی کشفده
بزه مانع اولان شی عدم استعداد و قلت قابلیت و انقطاع و دنائت همتدر.
بزده اولدیغنده که مرآت عقلکه غبار غفلتی سیلوب جلا ویردی دلیل
اعظم صلی الله علیه وسلم افندمزک هر بر دینه قولاً و فعلاً، حالاً و خلقاً
دلیل اولان متابعتدن بزده قالدی آزاده. ابتدا او نفوذی ایالت
صنده بضاعه ایسه. دیکاه ملوکانه ده بولوب اولان بر بنیه قربا و جلسای
پادشاهی طرفنه سرای پادشاهینک حاوی اولدیغی تزیینات و رخت
و دولته و کرایمه البته واقف و مسلح و مخزونده اولان حسن و ملاحه پادشاهی
غضب ایتدیکلرنده حبس بطش و عقابتک شدتنه و سوء محبت ایتدیکلرنده درلو
عواید و فوائد و بر و احسانک بذلیله از نزد شاهانه سنده دخی بولنجه
دیر سویدیکلری سوزلری بوابک رد و انکار ایتمسی نصل طوغری اوله بیلور.
کندی عقلی جهل محجوب اولان اول مسکینه بواب انکارده بدل قربا و جلسای
پادشاهینک کوردکلری کوره بیلمک رتبه سی حائز ده بذل سعی و اجتهاد
ایتمسی دها اولا و احسن و حسن حالی و عاقبته دها انسب و اوفقدر."
اشبو کلام علیا مضمونته دخی اکلاشیلدیغی وزره شریعت غرّاده وعد
بشریته ده اولوب وعد و وعیده متعلق احکامی دخی معقوله راجعه بونلری
ادراکه مانع اولان شی برده جهل و غفلت و حضرت شارع علیه السلام بیوردیلر و فقری
اعمالی ترک ایله اعتیاد بطالتدر. استاد صاحب ارشادم السید محمد مهدی الصیادی

الرفاعی ایّد الله مجده بیورمشدرکه « هر حکم سماوینک وجود
وذات انسانده بر دلیلی واردر . اوده هر حال وحرکتنده حقیقته ارتباطی
ایچون عملنه اقامه اولنمسی برجهتدر . دقت ایتملی که انسانک کوره‌جکی رؤیاده
وعد ووعید بر نوع حکمی موجوددر . انساندن بعضیسی رؤیاسنده لطیف رشتی
وظریف بر منظره کورورکه روحی انکله کسب استیناس ایدر . واو یانده قلبنه چیکره فرحتک
ویرنشاط برحالده بولنور . وبعضیسی دخی انسان رؤیاسنده قبیح رشتی وهائل بر منظره
کورورکه روحی اندن منقبض ووحشی ومرعوب اولور . واو یانده قلبنه چیکره خاطری مزعج
همتی فاتر فکری مشوش بولنور . ایشته رؤیای لطیفه نوعا وعد ورؤیای
هائله ومخیفه نوعا وعیددر » . رؤیا انکشافات روحیه‌دن اولوب روح
ایسه عالم آکاهیدندر . اسرار کیبانه‌نک صاف وغائبسی اطلاع خاصه‌سنه مالکدر
عاقل اولنلره مخفی دکلدر که حضرت امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلرینک مقاله سابقه‌لرنده بیان
بیوردقلری اوزره ریاضات ومجاهداتله روحی حجاب وجوددن تجرید ایدن
اولورسه حالت یقظاده بیله اسرار کیبانیه‌یه مطلع اولابیلور . ورثه انبیا ومرشدین
حضراتی حقیقتده حائز اولدقلری عارفیتک حالی ایشته بودر . واکر روحی حجاب
وجوددن تجرید ایدیلمامش بولنورسه روح قالب وجودده محجوب ومشغولدر
فقط اویقو حالنده قالبک حکمی معطل اولدیغندن روح محدودیتدن خلاص بولدیغی
لحظات باطنیه‌سی اولان اویقو عالمنده که احوال وحالات یقظاده‌کی الحواری
نسبتله عالم کیبانده دولاشیر . دیشوبیلیر که شؤون عجیبه وجلیدی
اولوب امام رفاعی نفعنا الله ببرکاته حضرتلرینک ترجمه حالنده مندرج
مقاله ایله ایضاح وتفسیر بیورلمشدر .
« اهل یقین وبلغا عندنده بعضا اقوام روحک عوالم مقدسه ومعالم
عدیده طرافنی انکار ایدرلر بوده غفلت حجابندن ایلرو کلیور . بونلر
اول عوالمک رؤیا حالنده حجاب وجوددن برطرف اولدیغی روحه نصل انعکاس

ایتدیکنی ادراک ایتمه‌دن وانکار رؤیای حقیقیه دوشونمه‌دن اولرلرنور . سنک
کندولرنده موجود اولدیغنه قناعت ایدرلردی فی الواقع طبیعه فکرنک تکلی
لهارف دماغده بر مثال منقلب تصور ایدر . بعضا هوادث خاطره واردرکه
اکا رؤیای کاذبه دینلور . غلبه خیالات ویا متاعب جسمیه ویا بر طعامدن متحصل
ابخره‌نک انجیلی ویا بر حالت مرضیه علتی ویا ساقه قلبی بر قورقو استیلا
ایتمسی کبی هوادث خاطره‌یی تولید ایدن اسبابدن حدوث ایدر . بوکبی رؤیالر بعضا
جزم نفسده نشأت ایدر . فقط اشبو کبی جزم نفسده بر حالت خارقه واردر
نفس اکر کیفیت غیر معینه ویکم وجودی لوح خاطرده غیر مرتسم بر ذکر وعمل مرور
ایدر باب الهیه وقوف ورسول اعظمدن استفاضه قطعه‌لرندن متشکل وبا وجود
کشف حقیقت غیر معینه‌سنه وجهه همتک بالاستخاره توجه ایتدیکی بر نسبت ایسه اول
رؤیا جزمی اولسه بیله رؤیای استدلالی اعتبار اولنور . واکر ذکر اولنان نسبت بر ذکر
وعمل مروردن واستفاضات صالحه‌دن دکلسه کوریله‌جک رؤیا هدسی
خاطره قائم اولدیغی جزمدن نشأت ایتمه قارشیقه بر رؤیادرکه هدسک
بر منوال محرر طارقه دماغده مثال منقلب اولمسندن عبارتدر . بو رؤیای کاذبه‌دن
بو رؤیا مثال عاب شرعیه‌دن خالی اولمغه شرطیله تعداد اولنان اسبابک جمله‌سندن خالی
اولور وبر وارد عجیبه نشأت ایتمش بولنورسه اول رؤیا انکشافات روحیه‌دن
اولوب شایان تعبیر اولان رؤیای صادقه ومعتبره دندر . » اونده حکمی
منهدمدن دنی اعتقادده اولورسه اولسون بر آدمک کوره‌جکی رؤیا بونلردن
ایله وزنه وبو مقیاس ایله تعیین اولنور . اکر بر هدس ایله اویقو حالنده ایسه رؤیای
قارشیقه بر رؤیادر . واکر نفسدن ویا زیاده طعام ایتمکله چیکره اویقویه
طالمش ایسه ابخره‌نک فکره انقلابیه روح حقیقتی برتقل اراده وتصویر

انجق عبادتدر که نتیجه‌سز و هیچدر . حضرت فاعلک بیان بیوردقلری رؤیانک
مرتبه‌سی یعنی کوره‌جک رؤیا هپ سلوتده خیالی اولورده بر صفوت محض ایله
کورلمسه بر رؤیا تولنور . وکوره‌جک اذهانده معتقدات دینیه‌سنه منافی
بر حال موجود اولمزسه اول رؤیا تعبیره صالح ولایقه اولمسه اولور . ایشته تمهیدات
مبسوطه بزه روحک استکشاف اسرار غیبیه عنادسنه مالک و عالم شهودک
اوته‌سنده بر ده عالم غیب اولدیغنی ولونده که اسرارک کزلکانه سیده بر اتصال
معنوی و رقیقه ایله کافه عوالم وجوده متصل بولنان نوع بشرده دکی بیله برمشه .
فقط روحک اول اسراری استکشاف ایده‌بیلمسی ریاضات صالحه ایله حجاب
وجودی ازاله ایتمکه و یاخود ویقوع بولمکه اوله بیلور . رؤیاده وعد و وعید الهی
دلالت ایدر . احوالک موجود اولدیغنی یقیناً بیلدیککدن جناب شارعک کتوردیکی
بزه تبلیغ ایتدیکی احکامک جملسی انکله ثابت اولمشدر . اثباته دلائل و براهینه
حاجت یوقدر . زیرا مسئلک نفس الامرده دلیل و برهاننده اظهر و کثر و قبلی
تمیزده تقنده . هر عاقل نظرنده کونشده دخی شهادتی دلیل و برهانه
استدراکات نظریه‌دن اولوب ایجاب و هم و حقیقتده بر یطمه اولنده قایشی
ایراد و اقامه ایدیلور . بوقیغه‌لر بیه مثبت الهیه ده‌در . جناب حقک
احکام شرعیه تودیع ایتدیکی اسرارک بری دخی بالاده بیان اولندیغی وجهله عقله
مطابقت و یلایقی و سماحه قلبده نقدر و ثبوتیده احکام واجکانه شرعیه
تمامی رعایتله نماز قیلنجه بر آدم عقلاً حسن بده حکم آداب ایله زرک منکرات
ابخس طبیعیده . بوز ایت کریمه دخی تأیید ایدیور (ان الصلاة تنهی عن الفحشاء
والمنکر) یعنی نماز فحشا کو افعال بد منکرده انسانی نهی و منع ایدر دیمکدر
ایشبو آیت کریمه‌ده واقع لفظ صلاته داخل الف لام تعریفده مشابه اولدیغنه
کوره فحشا و منکردن ناهی و مانع اولمیان بر نماز درست و تام و شرعی بر نماز

45

صایلماز . ایشته عقلک نماز دن اکتساب ایده‌جکی شی بودر . خالص نیازده
قلبک استفاده ایده‌جکی نور ایمان ازمحبت و قرب الهی فقط قلبک اعمال
صالحه ایله اشتغال همتنی تحریک ایدر . نمازکزی درساعت طرفنده بیله دفعه
ادا اولندیغی جهتله قلبده حجاب غفلتی رفع ایده‌رک عبدی ذکر الله سوقه
و دوام صایه‌ده حضور قالقده کمال خشوع ایله نصل لطوره جقنی تذکر ایتدیرر .
(وانها لکبیرة الا علی الخاشعین) یعنی نماز ایپ خشوعده اولمیانلره بیک
اغر کلور . بو معناده بالسهوله استنباط اولنه جقغه کوره شرائط و ارکانیله نماز
قیلنجه جناب حقک قیلندیغی خشوع تام ایله تونت هداده نظیره ایتدیکی
خاشعینده ماعداسنه بر غلظه . یعنی اغر و صعوبتیده . فقط اهل خشوع
کوره بر کونا ثقلت و صعوبتی یوقدر . بلکه انلرک نظرنده نماز و ذکر
مولادر . و خلعه و خالقی راضی ایده‌جک سائر اعمال مبارکه یه همت و نشاط
ویر عبدی تزیید ایدر . بونک ایچون حضرت مصطفی صلی الله علیه وسلم افندمز
نفس نفیس رسالتپناهیلری فدا ایده‌رک بیورلردیکه (الصلاة الصلاة
وما ملکت ایمانکم) یعنی سزه نمازی ویرده دست تحتکزده اولانه کوله
و جاریه‌لری مؤکداً توصیه ایدرم دیمکدر . دقت بیورلسونکه جناب شارع اعظم
صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری کوله و جاریه حقنده بیله معامله
احسانکاری ورفق قارعی نصل اقدم و اعظم عبادات اوله‌رق دینک
دیرکی بولنان نماز ایله مقارن طوتمش وکندولری عادتا افراد عائله‌دن
صایمشدر . ناشزانوا حکم اولنان اولادی محترم دیکر بر حدیث شریفنده دخی
(مولی القوم منهم) یعنی بر قومک کوله‌لری کندولرندن معدوددر بیورلمشدر
ای عاقل بو شریعت عادله و احکام منوره‌یه دقت و متابعتده عاقل ویا

راست هدایته سالك اول . عاقل حکمت شعار شریعتك حکمتیله
نظام احکامنی لایقیله بیلوب آمر و مأموری ، زنگینی و فقیری ، شریف
و مشروفی ، رفیع و وضیعی تصل بر مساواتده بولندیرر دقیقه عقل ایدرده حد
اولورسه بو شریعت غرانك طرف مخلوقه ده موضوع اولمدیغنی و انجق جانب
خالقدن منزل اولدیغنی ادراك و اعتراف ایدر . (ان الله بالناس لرؤف رحیم)
آیت کریمه سنك مضمون شریفنه ده حتی مشابه اولدیغنه کوره الله تعالی حضرتلری
رسول اکرمی واسطه سیله کونده ردیکی بو شریعت عادله و عادلانه ایله رأفت و رحمت
الهیه سنی عموم مخلوقات حقنده مبذول و ایکانه و بونی تبشیراً کونده ره (وما ارسلناك
الا رحمة للعالمین) برات رحمتی آیتنی احسان بیوردیشدر . احکام حدود و عقابه
باقیلورده بو حقایقده حصول بیلدیکك یقینه ذره قدر ایلمز زیرا بو حدود
و عقاب بو قرارده بیان اولندیغی اوزره فاطمه حضرتلری نوعك فطرتی
و شکلی اسباب اشراحنیدی دفع و اذیت کوریه حکمدار منفی مقصده مبنیدر
شارع اعظم صلی الله علیه و سلم بیوردیشدرکه (والله لو ان فاطمة بنت محمد
سرقت لقطعت یدها) یعنی خدایه قسم اولسون که محمدك قزی فاطمه سرقت ایتسه
اولسیدی الینی کسردم . وینه اول سرور اصفیا بیوردیشدرکه (ان تقدس
امة لا یؤخذ فیها للضعیف حقه من القوی غیر متعتع) یعنی ضعیفك حقی
تحصیل توبه یه استغنا ایتمیه بر قوم اهلا مقدس اولمز وینه بیوردیشدرکه
(الظلم ظلمات یوم القیامة) یعنی ظلم قیامت کوننك قرانلقیدر . نفس
انفس و ذات اقدس حضرتلری پیغمبریدی اشبو دنی دنیاده ال چکوب انده
نفس مقدسه لرینه وینه ده عترته پاکنه هیچ برشی ایستمدی و بویوردیکه
(الدنیا لا تنبغی لمحمد ولا لآل محمد) یعنی دنیا محمده و آل محمده الویرمز

46 اول اجمل و اکمل مخلوقات علیه افضل التسلیم و ازکی الصلاة مخلوقاته حرف اثر رحمت
اولارق جناب خالقك عظمی خلقه عائدسنه و احکام الهیه سی ملك الهده خلقه
آلهی اره منده تابع ایتمسه . قریب و بعیدی حقوقده مساوی طوتسه
و هر کس کندینی نوعنك عینی بیلوب خلقه قارشی آثار شفقت و تعالی
اظهار ایتسه یری . نتیجه ده تمامك اوزره قلوب خلقی نقطه توحیده ایلتمه جلب
ایده اعتراف عبدیت و ادبیه سوق ایتمش اولدر . ایشته نوع لرده حکم نظم نوعی
بونده عبارتدر اولور قلوب و نفوس انجق بونکله منزه و مطمئن ده و داعی روح
و خوف انجق بونکله زائل و صدور بونکله منشرح اولور . و هر عاقل شبهه یوقدر که
مقام عدالی کورسه و بیلسه اکا اطاعت مائل و اطمئنانه ایدر و مقام رحمت و شفقتی
کورسه روحی اکتساب انبساط ایدر قلبی منبسط ، صدری منشرح اولور .
ایشته شرع انور بونده عبارت اولوب شفقه هیچ برشی دکلدر و بو شوکته خالقه
تعالی حضرتلرینه اعتراف عبدیت ایدلمکه مقدوره تمامی اولمز .
(امرت ان اقاتل الناس حتی یقولوا لا اله الا الله) حدیث شریفکه مضموننیفی
کلمه توحیدی دیندیرنجه یه قدر خلق ایله قتاله مأمورم دیمکدر . شریعت محمدیه نیك
روحی و انتظام احوال بشریتك معنای حقیقیسی . اول معنی که هر مخلوقی
اقوال و افعالده دائره عبدیت حدنده بولندیرر ، اول معنی که عبدی قطع
و وحدده قوه فعلیه یی الله مخصوص بیلوب امرینه مطیع ایتدیرر ، اول معنی که حقیقت
سوکنده خوف ایتدیرهجك مخلوقاته ظلم ایتمکه نه تحمیل ایتدیرر ، هر فردده هم نوعی
و هم جنسنه منعدم تحقیر اولمجه برقرینی حائز اولمدیغنی بیلدیرر .
بیانه حاجت اولمدیغی اوزره توحیدك شانی پك عظیم اولوب دلائلی نقوشی
آفاقده قائم و دائمدر ، حق جل و علا حضرتلری قرآن مجیدنده بیوریورکه

(فمن کان یرجو لقاء ربه فلیعمل عملاً صالحاً ولا یشرك بعبادة ربه احداً)
یعنی کیم که لقاء خالقی آرزو ایدییور ایسه صالح ایشلر ایشلیوب و یالکز خالقه
طاپوب هیچ کیمسه یی اکا شریك اتخاذ ایتمیه . سر واحدیت عینی و غیری هر ایکی
لحاظده قائم و پایدار اولوب پردهٔ جهل و غباوتله محجوب و مستور اولنلرده
ثقه کیمسه نك انکار ایتمز زیرا نظرك ایکی جهته التفاتی ، وجودك ایکی قبله
شمولی ، همتك ایکی غایه ده اجتماعی ، برك ایکی بابه دخولی ، ناطقه نك
ایکی لسانده سویلمسی ، عقل مزك ایکی یه قائل اولمسی محالدر . (لا تدرکه الابصار
وهو یدرك الابصار) آیت کریمه سنك فحوای جلیلی کوزلر انی کوره مز اما او کوزلری
کورر ، واقعا حادث و مخلوق اولان بر کوز صانع قدیمی نصل کوره بیلیر
ای انسان سن بر کره کندی وجودنده که اوزنه قاهر و باهر ظاهره
باقه کوزکله کوره بیلیرمیسن نفسك حقایقه واردر . قوای متفرقه و متخالفه
سمعیه و بصریه و ذوقیه و شمیه و لمسیه و عقلیه و خاطره و مفکره و مخیله
و حافظه و عاقله و واهمه نك و حالات خوف و رجا و شهوت و سائقه
وانقباض و انبساطك جسدیده نده موجود و نقطهٔ نظرنده غایب و نهاندر
بونلرك کافه سی مواد و معانی و اصول و فروعلری برابر باب عقلده ظهور
و اکا رجوع ایدیورلر عقل ایسه الله تسلیم و رجوعنده نه کشفه رجحان ایدرك
دکلدر ، چونکه حیرت ایکیدر ، بری جهلدن متولد حیرت شکدر بری دخی
علمدن متولد حیرت تعظیمدر . انبیای عظام حضراتنك (سبحانك ما عرفناك
حق معرفتك) بیورملری ایشته بو حیرت تعظیمیه نشأت ایدیور .
حیرت تعظیم ذات انبیادندر . بو جهتله دیانت اسلام ذات اللهی تفکر ایتمکی
منع ایتمشدر . چونکه فکر ایتمکه عقلك بالغ و خیالك واصل اوله بیله جکی شیلردر

تصور ایده قادر اوله بیلیر که اندن ایکیسی دخی حادث و حقیقت ذاتی
ادراکدن محجوبدرلر او حالده فکرك تصور ایده جکی شیئ انجق بیلدیکیدر
(کلما خطر ببالك فهو هالك والله بخلاف ذلك) یعنی اللهدن بشقه
خاطره نه کلیرسه قرین هلاکدر .
بو قاعده یه بنای حکم ایتمك هر کس ایچون بر محتوم و ضروری اولدیغندن انده
کیمسه وارسه اولمز سی دخی قولك کندی خیال مصورینه پرستش ایتمه بو
تعالی طریقه ضلال و کفره صاپمامسیدر . الله تعالی حضرتلری کتاب عزیزنده
و کندی ذات الوهیت و صفتده (لیس کمثله شیئ) بیورمشدر . یعنی مثلی اولمز
شیئ یوقدر . حادث اولان خیال مخلوقه فکری بر شبیه ایجادینه اجبار ایچون
مطلقا طریقه نفسیده سلوك ایدیور . اوایسه قدیم و عظیم اولدیغندن افکار
ازلی حالیه رده و ابصار انك ادراکندن عجز مطلق حالنده در . لطیف و خبیر
اولان انجق ذات قدسی الوهیتدر . اشیای حادثه ده نفس انسانیه ده
موجود قوای لطیفه که بر اندن ادراکدن ، خیالی انی تکییفدن فکر انی
احاطه دن عاجزدر . طرف حقدن کندینه بر دلیل و سبب تذکر اولمیه اوزره
افاده ایدلمسه و عنایت فهم بشری بونلرك کندی طرفنه چکمك ایچون (وفی انفسکم
افلا تبصرون) بیورلمشدر . بو سری عارف اولان عاقل حکمت شارك
قلبی اطمئنان تام ایله مطمئن اولمسه و عقلی بونلردن قطعا ایلیه ره دوب
تعظیم لازم کوره رك الهك هیبت و عظمت و قدرت و قوتی و هرشیئه اولان
تسلط مطلقی و صنوف اشیای اوله رق حکم قهاری نك ارض و سماده
وحدت دائم و مستمره ده جاری اولدیغنی اعتراف ایله صحه عبودیت ایفا و عجز

مطلقه‌یه عبادت اولنان مرتبه مخلوقیتده توقف ایتمیه‌اولور. دکلده سنک
صنعت مخلوقیتده هیچ بر ذره‌دن ایری وغیری بر شی اولمدیغنی دخی کندی
ذوقیله اکلایوب شکوه‌ادن بوروب بر خضوع منکسرانه ایله سلطان
خالقیت تحتنده طورر. واول خالقک لم یزل طرفندن دین حق وهدایت مطلقه
ایله مبعوث اولنان پیغمبرک بقشنده شبهه قالمز. وزه خالقمزی بیلدیروب
قلوبی اکا توجه وربط ایدن اول رسول اکملک حق وهر دیدیکنک دخی حق
وصواب وثابت عین اعتقاد اولدیغی اذا اعتراف ایله وحساب وعقابدن
قورتیلان هر عاقلک اکا اطاعت وتبعیت ایتمسی وجوبی وانک هر امرینک
نفع نوع عام ونجات انام معطوف وخواص وعامنک دنیا وآخرتده اشکال
حصول سعادت وسلامته مصروف بولندیغنی وبونده ذره مقدار نقصان
عائد حال واستقبالده هیچ بر فائده دنیویه اولمدیغنی دخی اکلار. صحیحا
جاهل ویا عناد ایمک جهل ارتباطندن برکسه بو حقایقی تصدیقده اظهار تردد
ومکابره ایده‌رز نفسنده اثر کرم وطبعنده نشانه صفوت وسلامت اولدیغنه
شخص محترم انقیاد احقه میل ایتمیه بر عنادی انکار ایتمز
امام اعظم وهمام اقدم السید احمد الرفاعی رضی الله عنه حضرتلری بروجه آتی نقل وترجمه
ایتدیکمز مقاله شریفه‌ده بیوریورلرکه " نظر علم وعرفانکزله جناب رسول
عظمتک وآل واصحاب هدایت نصابی حضرات رسالتپناهیلرینک سیر حسنه
وبرکزیده‌لرینه باقک دنیاده هیچ بر ظلمه اولمدیغنی وهر بر نوعه دعوت حال
بولندقلری حالده. باقک تعدیل فتح بلاد وصیانت عباده وترتیب سبل
ونشر عدل وتنظیم امور دین الاسلام تحکیم حکمت سیاسته موفق اولدیلر سنده دخی
ایکی دیوار اره‌سنده یعنی عمل ونسلم بینده بوریوب فرقله عالم جمعه کیت

صافیه قدم رب جل وعلا ایله حدوث ذاتکی برلشدرمه زیرا بونی یاپمه
اولسان کروه ارباب ضلاله التحاقه ایتمیه اولورسک. کندی عملکله حقک
رضاسنی اره‌سنده امرخصه کندی علمکی یئه کندی فرقکله حجوات کبی ذره صلحیه
داخل اولرسین. بولندیغک حالک فوقنه چیقمغه اوزره ظلمت توقفده
اوبوشوب قالمه زیرا بوکوتیک دونی مساوی اولانه کیجه مغبوندر. طوغری یولدن
شاشمه‌دن الله طوغری کیتمک زحوشدر. (انا لله وانا الیه راجعون)
ای عاقل حضرت رفاعینک اشبو کفتار کهربارندن منهاج وهاج نبوی
دورتی اعیان وکرامنک طریقه مرغوبیه‌لرینه اکلادن مشایلهم دینه نجه
خدمت ایدوب کندی جلوه‌گاه مظهریتلرنده دوعالمه نفع عام اولمه اوزره
بروز ایتدیلر، شرف علم وعدالتله اسلامک یوزینی آغارتدیلر، حبیب اعظمک
طوتدیغی یولدن سرمو انحراف ایتمدیلر. صدیق اکبر وفاروق اشهر وذی النورین
اطهر وکرار اظهر وانلرک ولدی تعقب ایدن اعیان امت وزینت اقوای
منبر رشاد اولان اکابر ائمه‌نک صحایف تواریخ امده لسان بیناتنده مسطور
اولان سیر عالیه‌لرینه برکره نظر عبرتله کجورر ودنیاده‌کی نصل ایتدر دنیادن
ال چکوب آخرته نافع شیدلره اشتغال ایتدیلر. زهد وتقوالری کرچه نقدینه
عائد ایدرلرده بیله ببقای جمعیت امتی محافظه وشرف وبجد دین اعلا دین النوع
تأیید وتأسیسی عدالتله ضعفانک اقویا تجاوزندن امنتی، قوینه قوینک
بر یرده یاشامسی کبی خدمات عالیه‌ده انلری حرف نوع عام جلب خیر ومنفعت
مقصدینه مبنی اولدیغی قابل انکار دکلدر.
سواد عظمینک بری دخی طریقه سمع وبصرده ساحه بصیرت وارد اولیه جمع
کافه مسموعات ومشهوداته صحت نظردر. زیرا مسلک کثرت وغلبه‌سی مسموعات
ومشهوداتده یک چوق غلطانه انتاج ایدر. علامه شهید امام حمد ابو سلیمان
بن محمد الخطابی البستی مرحومک کندی نفسنه خطاباً سویلمش اولدیغی ابیاتده‌کی

شو ایكی بیت بو مقامده سزاوار استشهاد كورلدی .

قانع ولا تستوف حقك كله　　وابق فلم یستقص قط كریم
ولا تغل فی شیء من الامر واقتصد　　كلا طرفی قصد الامور ذمیم

یعنی
حقی حوصله ذره‌یر دل انسانه اوله هر صاحب كمال اولورسو به اشیا هر كرده بودر انجق عادت
اقتصادی هر ایشده كوزه‌دوب اورطه غلوه مائل احسن وسطیه ایشدن افراط و تفریط غیبت
غدر میلك درت یولی واردر . برنجیسی شهوتنده . ایكنجیسی غضبنده . اوچنجیسی
همتنده . دردنجیسی وقفنده‌در . شهوت ایله نتایج نفسیه‌دندر . غضب دخی
نفسه اوطه‌یغی حالده نفسك خوشنه كوره‌جكی بر شائبهٔ غیرت ایدرك اكا ایلك
اجهل و اخوف اولنلر مغلوب اولور . همت دخی نفسیه‌دندر . و بعضه اقواله كوره
نفسك عنی و همایه كندوسیدر . فقط اصحی همت نفسیه بر فرع اولوب حكمیه‌یه
مسلط اولدیغنده عظما و كبرای كوچك و مستحقر كورر . صاحب همت اكر زاهد
و عارف ایسه همتی اللهه رفع و توجیه و اول همتك اصلی یعنی نفسی دخی غیر اللهی
طلبه تنزیه ایدر . اویله بر همت ارنجه دنیا و مافیها بیله كوچك كورینه‌رك
جناب حقه غیری نسنه‌یه التفات ایتمز .
وقفه كلنجه بونك دخی تاثیری بر لطف معلوم ایله خاطره انعكاس ایدرك انفسیه
منبعث ایله خاطر مطمئنه و خوشه حال اولور و خاطرده حصول كلاجك مذكور
اطمئنانه تدریجا نفس انفصال و انتقال ایدوب نفسه ملایم اولانه هوا
و غرض و اقتضا لطائف سیئهٔ كامنه‌یی تحریك و شو حاله دخی میل و بلایه
شی تولد ایدر . و بو میل اكر حكم بدنه عارضه اولمسه‌یر ایله صحت نظر عبارتیه
خارنوب موقع انتقاده چكر و رقابه و دقایقی شوح حورنید عقد
عرصه و ایصال ایله عقلی محجوب ایده‌جك احوال كثیفه‌نك هیئتنه تجرید
ایده‌جك رای سدید و مستقیم ایله اول میلی خیره و یا بر عمل صالحه معطوف
بولورسه خزینهٔ قبوله سوق ایدر و شو حكمت لطیفه تدبیره دوشورر

49

داولونفت‌یجا جاله ایله ساحه شهودده نمایان اولور و اكر خیره و یا
بر عمل صالحه معطوف بولنمزسه ترك ایدر . غلو ایسه بش شاخه بولنوب
برنجیسی عبادتنده . ایكنجیسی درجه‌ده دوشمك . اوچنجیسی جاده حقه
و صوابه ایریلوب باطله صاپمق . دردنجیسی مكابره و دولتنه دوشمك .
بشنجیسی عمداً بلانه سویلمك و یا نبو خرافه غلو ایدوب اخبار كذب ایتمكده
هر ایشده صحت نظری استعمال ایدوب جناب حكیم مطلق حضرتلری كلام قدیمنده
(قل یا اهل الكتاب لا تغلوا فی دینكم ولا تقولوا علی الله الا الحق) نص شریفی
ذریعهٔ انتباه بیورمشدر . مفخر موجودات صلی الله علیه و سلم افندمز حضرتلری ده
مكرمدی امام علی كرم الله وجهه و رضی الله عنه حضرتلرینه خطاباً بیوردیلر كه
(یهلك فیك محب غال و مبغض غال) یعنی سكا كرك محبتده و كرك عداوتده
غلو ایدنلر هلاك اولور . حضرت شارع كندی نفس مقدسلرینی ایچون بیله
برئ اطرای و غلوده منع ایچون (لست بملك انما انا ابن امرأة من قریش)
بیورمشدر . مقصود نفی بر پادشاه دكلم قریشدن بر قادینك اوغلیم
دیمكدر كه شدت تواضع جناب رسالتپناهیدن ناشی امتی كندی مدح و محبتده
غلودن منع ایچون والدهٔ محترمه‌لرینی صیغهٔ تنكیر ایله یاد بیورمشدر .
غلو بعضه مراتبه منقسمدر . برنجیسی انسانك كندی نفسنده غلو ایتمسیدر كه
شو حال اقبح قبایحدندر و صفات فرعونیه و شیطانیه‌دندر . شیطان دیدی كه
بن ادمدن خیرلیم . فرعون دیدی كه بن سزك رب اعلاكزم حالبوكه
ایكیسی ده غلوده اخبار كذب ایتدیلر . انسان بعضاً سویلدیكنده دخی اخبار
غلو ایدر . عاشقه شو بیتده‌نك (سو كبیلك جهده‌سی ماتنه قمردر)
دیمسی و بعضه امتدن كندی پیغمبرلرینه و امت محمدیه دخی بعضیلری

حضرت علی نك وبعضیلرك كندی شیخ ومرشدلرینك مدح ومحبتنده غلو
ایتدیكی هپ اوقبیلدندر . بوده انسانه سوددیكی ادمی كوره غلو ایدیره
اقوال وافعالنده اعتدالك هر ایكی اوجنی غائب ایدیركه شو حال الحق قورقولی
بر حماقتدن نشأت ایدر . زیرا ذمده حدی تجاوز ایدنلر كبی ذمده
مدحه منقلب اوله جقنه خبری یوقدر . او برسنك ذمده حدی تجاوزی
اینمسی كذبدر وبنابرین ذم ایتدیكی ادمك دخی بر انتی انتاج ایدر كه بر اثنك
بو اراده مدح دیمكدر .

فخر العلماء والمرشدین السید محمد مهدی الصیادی الرواس قدس سره حضرتلری
نه كوزل بیورمشدر .

غلوك بالذم القطع لصيتي — افاد بان الزور طبعك والكذبا
وان الذي للحقد طبشا يعنه — كريم خصال قد جنته ترى الوهبا
تأود اخا الفضل البليغ اذ اطفى — لئيم فقد كرمت في هجو من سبا

یعنی
غلو ایله كرچه بنی ذم ایتدك — كندی طبعنده اولان كذب وزوری عیان ایتدك
حقد ایكوره ذم ایتدیكك شخص نزیه — فطره مواهب حسن اوزاحسانله بیان ایتدك
ای عاقل كامله مالك اولان اهل ثبات — حسب جركه باغیری اوحسودی قباحت ایتدك

حكمت نظر دنه لطیف بر معنی دها تفهم ایدیركه اوده كوتی ادملرك
اقوالی رد ومرتبه اعتباردن اسقاط ایتمكدر . بونده بوده ذكری كچن
اسرار بینیه یعنی تحقیق واستكناهنده دخی بر سر واردر . وحكمت جدیده‌سی

50

حقوقده نوع عامك محافظه وصیانتدر . شریعت طاهره محمدیه نك شو دقیقه
نظرندن بله یاقوب احكامینه عامل اولدكه شانك تعالی یلنور . بر
دوستم حجرم السید محمد مهدی الصیادی الرفاعی حضرتلری بیوررلردیكه
(متى اسقطت نفسك عن رتبة الغلو اجتذبتك يد العناية الى منصة العلو)
یعنی نفسی مرتبه غلودن اسقاط ایده جك اولورسك دست عنایت سنی
سمت اعلایه جذب ایدر .

مواد عقیده نك بری دخی مخالفه یی یعنی احوال مجازیه یی حقایقدن تجرید
ایتمكدر . زیرا خلقه احوال مجازیه ده حسن ظنله ابراز ایتمك اجل مواهب
ربانیه دندر واشرف مراتب عقیده دندر . صحابه كرام رضی الله عنهم حضرتلری
مدینه زقاقلرنده بكدیگره قاپیوز قالوغی اتدقدری واسه حقیقت
وحدتیه كلنجه عقل ودهاء وشجاعتده هر بری بر بشر ربانیه حالنه
كلدیكی مرویدر . شانلرینه حقانتلری اولوقتده وقوع كلانه محاذفرلی
مخالقه دن یعنی حقیقتدن عاری مجازیاته عبارت ایدی . مخالفه دیمك
مرتبه حقیقتدن موقتاً مجاز درجه سنه ایتمكدر . یرانسانه نفده عقلده
بنده واثر اولورسه اولسون عقل واسعله بر مرتبه حقیقتدن درجه
مجازه انحطاط وتنزل وكندی افقاری جاهلنده حقیقتك مادونده
كوستركه ودرجه مجازیه دن طرفة العینده ینه مرتبه حقیقیه سنه ارتقا
وصعوده مقتدر اولمز . اكا عاقل كامل دینلز خاك زر وهر
خوشباره یی بر ایتمك شاننده اولان تربیه مقدسه وبركت علوم
وانفاس طاهره جناب رسالتپناهیدن اقتباس فیوضات ایدن تربیه
وتجلیه ذات وصفاته نسبه اولان صحابه كرام مخالقه كاملده دولنب

مراتب حقیقتلرندن درجهٔ مجازیه اینمك واندن دخی تلمح ایدرده ینه
مراتب حقیقتلرینه صعود وارتقایه قدرت کامله صاحبی ایدیلر.
فاروق اعظم عمر رضی الله عنه حضرتلری بعضاً کندی خانه‌سنده ال
وایاقلری اوستنده یورییرك چوجقلری ظهرنه بیندیررلر ایدی
سبطین محترمین یعنی حضرت حسن ایله حسین سلام الله ورضوانه علیهما
جد امجدلری بولنان جناب رسالتمآب افندمزك مبارك ظهرلری اوزرینه
بینمش بولندقلری حالده کبار صحابه‌دن بری (نعم الجمل جملکما)
دیدی یعنی ان کوزل وان اعلا دوه سزك دوه‌کزدر. جناب حبیب
کبریا دخی اکا (ونعم العدلان انتما) جمله‌سنی علاوه ایلیه‌رك فرمان
بیوردیلر که فحوای عالیسی ان کوزل وان اعلا دنك دخی سزلرسکز
دیمکدر. ایشته بو واحوال حال هب مرتبهٔ حقیقتدن درجهٔ مجازه
با انحطاط وتنزل متواضعانه ایله اینوب ینه بر قدرت باهره ورغبت
کامله ایله مرتبهٔ حقیقته صعود ایتمکدر. بو طرد وعکسه اولیا برر
واردرکه صاحبنك اداره‌سی شؤنده عالم یعنی بیوك، کوچك، موحفی
اختیاری، جاهلی، عالمی، دهقانی، زاهدی، کوتلی، افندی
سیاست عقلیه‌سیله اداره‌یه مقتدر اولدیغی اثبات ایدر. حقیقت ماده‌ده
ومافوقی بولنانلری حقندیره صاحبه آدم ایکی کشینك بیله اداره‌سنده
عاجزدر. بو صورتده ماده‌ده مافوقنك اداره‌سنده عاجز بولنان بر آدم
انده ایراث منفعتده دخی عاجز بولنور. واوبیوسی مدار احکام شرعیه
ومحور اسرار واحوال اولان طریقه نفع عامی شاشرمش بولنور که بو نقطه
بالنجام شایان انتباهدر. پیغمبران عظام قدیم بزلرك قیونه کوتردی

هپ بو سر وحکمتی دکلمی؟ خبرده وارد اولمشدرکه (ما من نبی الا رعاها
او اسرعاها) یعنی هیچ بر پیغمبر یوقدرکه قیونی کوتمسن ویا کوتدیرمش
اولمسون. امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری بیورمشدرکه حق
جل وعلا حضرتلری بر قولنی رتبهٔ جامعهٔ کمالاته ایصال ایتمك ایسترسه ابتدا
انی کندی امور شخصیه‌سیله مکلف قیلار. اکر انی حقیله رعایت وضبطلندن
حیاتنده طریقهٔ حقه اتخاذنه خدمت ایتدیکی تحفه ایدرسه اول وقت انی
اهل وعیالی اموریله مکلف قیلار. انده دخی خدمت وحیاتی طریقه
حقه دعوت ودلالتی تنبیه ایدرسه قومشولری اموریله ودها صکره اهل
بلده‌سی اموریله وهلم جرا دائرهٔ خدمتی توسیع ایده ایده یرلرده وکوکلرده
بولنانلرك جمله‌سی خدمتیله مکلف طوتیلور. واول وقت اشراقات نور
حقیقته مظهر اولمغله وجودی کافهٔ مخلوقات الهیه‌یه بر برکت نافعهٔ
عمومیه اولور." شیخ وزیری وجمال حدادی وشعرانی ومناوی
قدس الله سرهم حضراتی کبی بر چوق اکابر علما ومشایخ حضراتی امام
رفاعی‌دن بالاده‌کی الفاظه شایان بر چوق اقوال نقل وروایت ایتمشلردر.
مقصد ومعنی بر اولدیغندن بوراده ایراد وتکرارینه لزوم کورلمامشدر.
حکیم اولان عاقل حقیقت احدیتده بالتجرد موقفاً طفلی وکهول وخادم
منزله‌سنه اینرك هر کسك حاله کوره حقی ویرمش اولسه دوریلی بر عظیم
وامر ایله مخاطبه ویا بیکر وخطا ایله منازعه ایتمسی ایجاب ایدوبده بولندیغی حال
مجازده ده فی الفور رتبهٔ حقیقته لاتعبه پرطور جلال وپرعلم وکمال
وعزم فعالی ایله تبدیل حال وجهالی نقشدار اولسه وصاحب عباد
مرحومك امیر المؤمنین علی کرم الله وجهه ورضی عنه حضرتلری حقنده دیمش اولدیغی

اذا ما مقلتى رمدت شفاها — تراب مس نعل ابى تراب
هو البكاء فى المحراب ليلا — هو الضحاك فى لحظة الحراب

يعنى اول كه محراب مقابلنده آغلر — كولر معركه‌ده قلب خصومى داغلر
توتيا بكا شفادر خاك نعلى كوزمه — اولكه تيغ و ذوالفقاريله لشلرى طاغلر

وصف جميل ايله اتصاف ايتمه‌ملرى اونلرك دنيوى و اخروى ايشلرينده مهام و مقاصد
امورده تصرف و نوع عامه ارائهٔ منافعه امكانى وانبياى عظام عليهم الصلاة
والسلام افنديلرك وارثى حكماء جليله‌يه صلاحيت كامله‌سى ثابت و ظاهر اولوب
مواد عقليه‌نك بر دخى امور شكليه‌نك وقوعيله حدوثنه هدف
اولمزدن اول استعمال حكمتله دفع و تسويه‌سيدر. شكلاتك وقوعيله حدوثنه
اوغرانلمقده ايسه چاره وارقوتيله اولديجه همتيله انى دفع و تسويه ايدرك حسنه
حكمت و سياستيله آسايش عمومى‌يى اعاده‌يه موفق اولانلردر كه بونلر عقلاء درجهٔ
ثانيه‌ده قالور. لهذا علمانك ايكى كنجك مخاصمه و مجادله‌لرينه كلدى و پدرلرنده
مخاصمه‌نك اسباب اوزادلغنى كوررك علوم نظريه و حكمت شرعيه‌ده يد عليمى
اولان بونلرك جمله‌سندن زياده اولان بر حكيمه مخاصمه‌نك سبب جدالى
صوردقده هر ايكيسى دخى بيرينه اوته‌كيك پدرنده عقل اولديغى
ادعا ايدى سوردى. حكيم برينه ديدى كه سنك پدرك عقلى ايله
اثبات ايده حكمتك ديدى بنم پدرم بر شكل وقوعنده جناب حقك
اكا اصابت ايتمه‌مه‌ديكى عقل و ادراك سايه‌سنده انى هيچ وقوعبولماسه
كى حل و تسويه ايدردى. حكيم ديدى كه آفرين وعلم سنك پدرك عاقل ايمش.
ايكنجيسنه دخى عينى سؤالى ايراد ايتديكده ديدى كه بنم پدرم شكلاتك عدم

52

وقوعنه چالشوب حل و تسويه‌لرنده مهارت بر آقدى. حكيم ديدى الحمد بو عقل
اولكنه اچمدر. چونكه بو عقل اوقدر و فهم انور بر شكلات ماديه‌نك ساحهٔ
بروزه چيقمزدن اول ادراك بر قوه‌چيقمى شكلات حكميه و تدابير عقليه و سياسيه
ايله هيچ بر شكله ماديه‌نك عودتى حقيقة ذرهٔ عيانه و كائنه كيانده
وجود ويرمديوب ساحهٔ امكانه كلمسنه ميدان ويرمز. بو حكمت و سياستده
نوع عامه اولانه خدمتك درجه‌سنه اهل حكمت تقديريله بيلور. بو حكمت
و سياست آداب و حكم انبياده بولوب علاج و مواد حصولى صبر و تقوادر.
تقوى ديمك حق تعاليه قورقوب اوامر و نهيسنه عمل ايتمكدر. صبر دخى
هر حادثه‌يه قارشو عزم مكينه و متانه ايله ثبات ايتمكدر. فقط بر حركه صابرك
جريتنه مساعده حكمتى مشتمل اولمليدر كه صبر ديلمز. حق جل وعلا حضرتلرى
قرآن كريمده بيوريسه كه (لتبلون فى اموالكم وانفسكم ولتسمعن من الذين
اوتوا الكتاب من قبلكم ومن الذين اشركوا اذى كثيرا وان تصبروا وتتقوا فان
ذلك من عزم الامور) فحواى منيفنى اموال و نفوسجه بلايه معروض اولور و سزده
اول اهل كتاب اولنلار مشركينه‌دن بادى اذيت چوقه سوزلر ايشيدر سكز
فقط بونرده صبر و تقوى ايله مقابله‌ده بولنمق عزم امورندندر ديمكدر.
صبرك شرائط و مقتضيات مخصوصه و معلومه‌سى دائره‌سنده التزام صبر
و تحمل ايتمه اولانه بردمك عون الهى ايله بهر حالى محفوظ اولمسى موعود اولديغى
وشواهد نظريه و استدلالات عقليه ايله ثابت و محققدر. مولاى متعال
قرآن عظيم الشانده (انما يوفى الصابرون اجرهم بغير حساب) بيورمشدركه

فحوای جلیلی اوزره صبر و تحملیله نزول اجر و مکافاته حسابسز ایفا اولنور. دیگر
حدیث شریفده (ما رزق العبد رزقاً اوسع علیه من الصبر) بیورلمشدر که
مفهومی هیچ بر قوله صبردن اوسع بر رزق نصیب اولمامشدر. دیگر بر
حدیث شریفده (الصبر کنز من کنوز الجنة) بیورلمشدر که معنای شریفی صبر
خزائن جنتدن بر خزینه‌در. دیگر علی المرتضی کرم الله وجهه و رضی عنه
حضرتلری بیورمشدر که (الصبر من الایمان بمنزلة الرأس من الجسد ولا جسد
لا یکون) یعنی جسدده باش نه منزله‌ده ایسه ایمانده دخی صبر او منزله‌ده‌در
و صبرسز هیچ قائم [illegible] برنکته. سهل قدس الله روحه حضرتلری دخی
(لا معین الا الله تعالی ولا دلیل الا رسول الله صلی الله علیه و سلم ولا زاد الا التقوی
ولا عمل الا الصبر) بیورمشدر. یعنی اللهدن غیری معین، پیغمبردن غیری دلیل،
تقوادن غیری زاد، صبردن غیری عمل یوقدر. امام رفاعی رضی الله عنه
حضرتلری دخی بیورمشدر که (بالصبر تتخمر تنزلات الحق و تندفع غوائل النفوس
و تنشرح القلوب و تریاض العقول ومن اعظم دعائم الفضل الصبر ومن صبر ظفر
ومن انتصر بالله انتصر الله له ومن توکل علی الله کفاه) یعنی صبر ایله تنزلات ربانیه تخمر ایدر
غوائل نفوس مندفع و کوکللر منشرح و عقللر دکلنمش اولور. صبر دعائم عقلک
اعظمیدر. صبر ایدن ظفر بولور. اللهه انتصار ایدنه الله نصرت اولور. الله‌ه
توکل ایدنه الله کافی و کفیل اولور. صبر استوانات عقلک الک بیوکیدر.
فکر انکله طورور. تعبیه ایتدیکی معنای عقده فتح و ایصال ایدر. عقل دخی اول
معنای ایجاب حاله کوره طی و نشر ایدر. حکیم اولان عاقل [illegible]
صبری اداره ایدرک وقت فرصتی کوزه‌دور. فقط جمعه اولان طیشی
و استعجالی کوستروب صبری ترک و وقت فرصتی غائب ایدر. و غصه غم

53

و یحیی حالیه قائلدر. نظم ایتدیکم بر قصیده حمدیه‌سنده اولان ابیات
اشبو بابده موافق حال کورلمشدر.

حبذا العقل فی طیش الزمان	حلیة الصبر لی وقت الاوان
وحکیم الوقت یخفی حکمة	سنة یبقی بها یوم زمان
و یری عشرین عاماً اخرساً	وزاه ساعة طلق اللسان
فاذا ما غصة الوقت انقضت	وصل المقصود مطلوق العنان

یعنی

دهر ایچنده عاقلک اولمسه کر وقتی موافقه	وقت فرصت کوزه‌دوب الطبع اول صبر ایدر
بر سنه تنزلو طوتار کندی حکمتیله کوزدر	انقلابات زمانده اویله بر دم فرصتکه
نیجه ییللر لال و ابکم کورینور اهل زمانه	وقتی کلسه کمال حکمت ایله نطقه رجوع ایدر
زائل اولسه محنه و غصه و جوری دهرک	نائل مطلب اولوب عالی مرتبت اوله‌رق ایدر

صبر شرعی و شارعک بزه امر ایتدیکی شیدلر اعظمی اولدیغی ثبهات مبسوطه‌دن
دخی بالبداهه اکلاشیلدی. جناب ذو الجلال حضرتلری حفظ اولان طرف
مخالف علیهده حصول غلبه بشارتی اولان اوات معتبد اهل صبری تکریماً
کلام قدیمنده (ان الله مع الصابرین) بیورمشدر. یعنی الله صبر ایدنلر
ایله‌در. و ینه اول قدیم لم یزل بیورمشدر که (اصبروا وصابروا) یعنی هم
صبر و همده مصابره ایدکز. مصابره‌نک شو موقعده مفهومی خصم قارشیسنده
صبره نک ایشی بوروب بر طرف ایدنجه‌یه قدر. حتی درجه صبر و ثبات ایله
دیمکدر. استقامت فکر و ذهن ایله بعضیده غلطه صاحب ثبات
و استقامتک احوال حسنه و قبیحه‌ده بیله هوای استعجاله قائل اولمسه
و کویا هر حالده ثبات و استقامت حصول مقصدی انتاج ایدرسه نعم

باطلنده بولنمشدر. فقط بو زعم سوء قصده منبعث اولوب یوقسه
ثبات واستقامت یالکز دیناً وعقلاً مرضی اولان احوال مشروعه‌ده جائزدر.
خبر شریفده وارد اولان (لو بغی جبل علی جبل لدك الباغی منهما) حدیث
شریفی دخی بو معنای متضمندر. وآیهٔ کریمه‌ده (وان لو استقاموا علی الطریقة
لاسقیناهم ماءً غدقا) بیورلمشدرکه مضمون منیفی طریقده مستقیم اولمه
اولانلری کندولرینه کوزل نعمتلر ویرلری احسان واسقا ایده‌جکن دیمکدر.
طریقدن مقصد شریعتدر. فقط اهل قلوب بعضیلری علم وعمل وحاله
جامع اولان طریقت نبویه‌یه‌ده تفسیر ایتمشدرکه طریقت بو معناجه‌ده
شریعت دیمک چیقار. مرشد اعظم السید احمد الرفاعی رضی الله عنه حضرتلری
بیورمشدرکه (کل طریقة تخالف الشریعة فهی زندقة) یعنی شریعته
مخالف اولان هر بر طریقت الحاد وزندقه‌در. خبر شریفده دخی (البغی عند الله
اقبح من الاقامة علی ظلم) دیه وارد اولمشدر. یعنی عند الله بغی قطاعلرده
استقامتدن قبیح بر شی یوقدر. ظلمه قیام ودوام نقضك ایتمکدنده
منبعث اولوب شهوته ویا جمع وتکثیر اموال رغبتنه ویا تعالی وتفوقه
داعیه‌سنده تولد ایدرکه بونلرك جمله‌سی دنیا محبتنه داخل وبلکه ده عینا
انک عینایدر. آثار معتبره‌ده منقول اولدیغی اوزره (حب الدنیا رأس
کل خطیئة) یعنی دنیا محبتی هر کناهك باشیدر. قلبنه دنیا محبتی مستولی
اولان آدم ارتق موت وحساب وجزا وعقابی نعیم وثوابی
مرجع ومآبی دوشونمز. آیت کریمه دخی بونی مؤیددر. (انما یتذکر اولوا الالباب)
فحوای شریفی اندی انجق ارباب کمال دوشونور دیمکدرکه بو آیت کریمه‌نك
حکم عالیسی دنیا محبتنه مغلوب اولوبده آخرتی دوشونمیانلردن ارباب عقول
کامله وسلیمه‌دن اولمدقلرینه بر شاهد عادلدر. بوسببدن اونلری

حقوقنه نوع بشره تجاوز ومحاسنه احوالنی کتم وتنقیص ایده‌رك زیاده
فرصنده یعنی وجوده ابتدا ایدر بونك اکر عقلی تمام اولمسه اولسیدی
وقت فرصتنی بنی نوعنك منفعتی اوغرینه صرف ایدردی. قصورلری وکناهکار
اولنلری عفو ایده‌رك ضعفایه اجر وبیچاکانه یاردم ایدر. وبیوکلری
توقیر ایله کوچکلره مرحمت. کرمانی تعظیم. تمامنی انشاد ایله علماسندن
مستفید اولور. وخلاصه ایدوب منفعت عمومیه‌یی هر زمانه کندیسنه ال
قونلی بر حقیقه ویا در بیلوردی. (وتعاونوا علی البر والتقوی ولا
تعاونوا علی الاثم والعدوان) آیت جلیله‌سنك حکمی منفی ایله عامل
اولوردی. واکر کیم بر جاهل حیاتده هیچ بر شیئی اکاکارکر تأثیر
اولمدیغنی کورنجه وانکچه انده بوزچورر. وابنای نوعی انك خدرنده
تخریب ایدردی. ایشته هر عاقل وحکیم کاملك صنفی بودر.

(تنبیه)

نیجه کمسه‌لر واردرکه مبتلای فقر وفاقه وحد ذاتنده حقیر وعاجز،
هر سوزی مردود ومجروح بولندیغی حالده بر نفس شریره مالك
اولهرق دائما حدینی تجاوزه میل وقبول نصیحتدن ممتنع اولوب احوال
قبیحه‌یی ای کورر وتجربه‌لر غرور ایغلنفی وعقل وظهورنده‌کی خفایه
سوقیله کبر وعظمتنه دم اورر. کیمکنی اونودوب اسلافلرینه طابینده
بولنور. عادی وقوری بر حصار وشنده اوتورر. شیکه سربازونی
اوزرنده اوتورمسه کبی کندی وجمید اجدی نظالم ایلر بوکی اهل غرور
وحقارتك عند الله مکروه اولدقلری کبی خلقك نظرنده دخی مردودلر
آثارده (البغض الخلق الی الله فقیر متکبر) بیورلمشدرکه مفهوم الله

ان سومه‌یکی قولی متکبر اولانه فقیردر . امیرالمؤمنین جناب علی کرم الله تعالی
وجهه بیورمشدرکه (ابعد الخلق عن الحق غنی بخیل وحاکم ظالم وفقیر متکبر
ورفیق یخون النعم ویحقر اللقمة وامرأة فاجرة وجار مسیء وقریب لم یرع
حق الرحم ورجل یکرم لشره) یعنی حقدن اک بعید اولنلر بخیل اولان
زنگینلر ، ظالم اولان حاکملر ، متکبر اولان فقیرلر ، نعمته خیانت
لقمه‌یه حقارتله باقان دوستلر واشلر ، فاجره قادینلر ، کوتو قومشولر
حقوق رحمه رعایت ایتمیان اقربا ، شرلرندن طولایی قطعدن کریم اولان
اشرادر . امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری بیورمشدرکه (لم لا تغبس
مرط الفقرا وتحمل نفس الجبابره واذ نظر کالمنخل یرمی الدقیق لغیره ویبقی
النخاله له) یعنی فقرا کسوه‌سیله نفس جبابره‌یه شبیه والک کبی دقیقی
اینجه‌سنی بشقه‌سنه ، کپکی کندینه براقمق نه چیرکین بیایه کورولدرکه قونی
ندایه عاجز ایکن نصح ناصحی قبوله‌ده امتناع ایدوب ناصحه قلبنده مخالفت ویاخود خلافنه
عقده‌لری تشکیل ایتمه دکلدر . ماهیت مخصوصه ویرەرك . حالبوکه بیچاره‌نک
وسوء احوالی سائقه‌سیله قرمه‌کسمه‌ اوجمه بیچشده . بو مقوله
اغزی آیچنر ایله مملو قوریغه کی اذای نطقه ومرامده بیله عاجزدر .
مسکنه وعجز آیبه دمدن نه انتفاعده بر ابتثاث منفعته قدیری واردر
حاللری قبول تناصح وحجت توادد ایجاب ایتدیرن نظام نوعه مخالفتدر
بوده نقصانی عقل وسوء فهمدن وحجت نطق فقداننده وشندلالانک
سفافتندن ایدوکلودر

وکم من عائب قولاً صحیحاً — وآفته من الفهم السقیم

یعنی بیلمه‌دن عیب قیلور قول صحیحی جاهل — عیب ایسه ذهنه سقیمنده درمایدر
مااشتردیکم لیبک توکچ بینی — ره‌چاره‌ده دیده که رها که ماند

55 یعنی کبیدشم طوغریه زماکوزشیاکرسنه فونی اوره حالده کیت کوزینه ایله علاج
توادد وتناصح وحقوق ادب ناسه رعایت وخصوصا آداب شرعیه ومفقوده
وعرفیه‌یه اعتنا ودقت نظام نوعک احکام حامیه‌سندندر . شرعه مخالفت
باعث مذلتدر ، عظمت جاهلانه ایله آداب معروفه‌یه رعایتده استنکاف
ابدیه محقردر ، عرفه مخالفت ایتمه‌کده دخی احمقدر وکما اذعانه امیرالمؤمنین
علی کرم الله وجهه ورضی عنه حضرتلری بیورمشدرکه (من لم یتطور بطور زمنه
فدمه هدر) یعنی کندی زمانی طورینه اویمیان آدمک قانی هدردر . امام
رفاعی رضی الله عنه حضرتلری حکمیاتنده بیورمشدرکه (الحکم الشرعی یوافق
الزمان ویلایم الاذهان ویرضی الرحمن) یعنی حکم شرعی موافقت زمانه ،
ملایمت اذهانه ، تحصیل رضای رحمانه موفق اولانه کیمسه‌در . اشبو جمل
جلیله وکریمه‌یی بیانه اولنانه سیاقده جمع قادر اولمیانه کیمسه حکم شرعی اولمز .
شو تفصیلاتی لطیفه‌ده متابعت اولدیغی کوره اذهانه ملایمت ، زمانه
موافقت مقتضای عقل وشریعتندندر . فقط آداب دینیه انسانه کافه اعمالنده
رضای باری‌یی کوزتمسی ایجاب ایتدیرمشدر . زیرا غضب الهی‌یی داعی احوال
واعمالده ملایمت اذهانه جائز دکلدر . غضب الهی‌یی داعی اولانه اعمالده
اذهانه عدم ملایمت قصدنده بولنانه کیمسه الله نصرت ایتمکسزینه سیاست
حکمیانه ایله اکا رعایتده بولنور ایسه اول کیمسه حکیم شرعی وعاقل دینلور .
شو کلمات وجیزه‌نک حاوی اولدیغی اسراره نظر ندرله باقوب مقتضاسنه
توفیق عمل ایده‌جک اولسک فاسقه عداده داخل اولورسک (ولا عدوان
الا علی الظالمین) جناب رواسی حکمت استنباسی السید محمد مهدی الصیادی
الرفاعی قدس الله سره العالی حضرتلرینک بو مقامه مناسب اولوب متحکمت
دوریه نعمت عدیه سزاوار اولانه بیاناتی اثرلرینه عیناً درج وتفضیله بو جیفی

تنبیه ایدن :

لا یهم الاذهان لا تذهب بها — مذهب النفرة ان كنت حلیماً
وارع حق الله واحفظ امره — تری فی حضرة القدس عظیماً
واحترز من شر من انت له — قد بذلت الخیر ان كان لئیماً
وتثبت ان تسمه معتدیا — واجعلن نفعك للناس عمیماً
فحیاة للفتی رغم العدی — ان یمت فی ثائر العجز كریماً

یعنی

اذهان اگر حكیم و عاقل ایسه ك — سوء خلقه ایله نفرت یوباه اولمه
مطیعك نزدینده قرب و رفعت ار — ایت رعایت امرینه مائل عصیان اولمه
اولسه احسان ایتدیككك كیمسه لئیم و ناكس — احترازدن ده بولنه جكه پشیمان اولمه
تجاوز ایله تعالی هوسنده حاقه — نافع اول هركسه هم پای حسبان اولمه
معمم رغماده اولسه دخی كریم الشیم — مماتده ده حیاتده زانك خصم كریمان اولمه

مواد عقیده نه ندر دخی امر معیشتده تبذیر و تقتیرده بالتوفیق دائما حالت
وسیطه و سطحی و نقطۀ اعتدالی گوزتمكدر. جناب حق قرآن كریمنده
(ان المبذرین كانوا اخوان الشیاطین) بیورمشدر یعنی اسراف و تبذیر ایدنلر
عادتا شیطانك ایسه و قرنداشیدرلر. وینه اول حكیم مطلق (ولا تجعل
یدك مغلولة الی عنقك ولا تبسطها كل البسط) بیورمشدر یعنی الدنی
حیم حقیقی كندی بوینه باغلیوب شدت بخل و امساك ایتمه و بر ده بر ده
اجعهال اولوب ده اسراف و تبذیر دخی ایتمه دیگر بر آیتنده دخی اول رزاق
و منعم حقیقی جل شانه (كلوا واشربوا ولا تسرفوا) بیورمشدر. یعنی
ییكز ایچیكز فقط اسراف ایتمیكز. دیمكدر. شو آیتده معلوم اولدكه

56

بو نصوص و احكام جلیله نه هیچ بری وجه حلالدن مكتسب طیبات نعم
الهیه ایله تنعمه منافی دكلدر. شوقدر، وار كه قاعدۀ بر عاقل متشرعك
امر تنعمده طرز وسطی گوزتمسی ایجاب ایدر. بوقدر جناب واهب النعم قرآن
عظیم الشاننده (یا ایها الرسل كلوا من الطیبات واعملوا صالحاً انی بما تعملون
علیم) بیورمشدر یعنی ای پیغمبرلر سز وانكز طیبات نعم الهیه دن ییكز
و صالح ایشله‌كز بن سزك هر بر ایشلرینكزی بیلورم دیگر بر آیت كریمه ده
دخی اول منعم كثیر النوال (یا ایها الذین آمنوا كلوا من طیبات ما رزقناكم)
بیورمشدر یعنی ای مؤمن اولانلر قوللرم سزه احسان ایتدیگم رزقه و نعمتدن
انفس و اعلاسندن ییكز. حبیب اعظم صلی الله علیه وسلم افندمز (كلوا
وتصدقوا والبسوا فی غیر سرف ومخیلة) بیورمشدر كه مفهوم عالیسی
اسراف و غروره كیتمكسزین ییكز، صدقه ویریكز، البسه كییكز دیمكدر.
وینه اول مصدر حقوق حكم صلی الله علیه وسلم افندمز حضرتلری بیورمشدر كه
(الطاعم الشاكر بمنزلة الصائم الصابر) یعنی ییوب ده شكر نعمت ایدن كیمسه
صائم صابر منزله سنده در. امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلرینه بر وجه ترجمه
نقل ایدیلن اقوال عالیه و آتیه لرنده دخی شویله بیورلر. «د اهل و عیالكز
و اولادكز و كوله و جاریه لركزه رفقله معامله ایدیكز وینه عائد خصوصاته
غیری احوالده غلظت گوسترمیكز. نظام مروتكزی محافظه ایدیكز زیرا
مروت ایمانكزدندر. بر ده امر معیشتكزده نه تقتیره جه قدر طایعه
نه ده نعمتك قدری دوشوره جك قدر بولغه میدان ویریجه الكیمس
اره سنده واره ده وسط بر حالده بولنكز زیرا بز وسط یاشدكز
امر معیشتده اقتصادی گوزه دوب لطائف منجر اولاجق یاده ده اجیه
امر معیشتده اقتصادی گوزه دوب، البسه و طعمه ده
اللی اولمیكز، یورغانكزه گوره ایاغكزی اوزادكز.

خشونته الفت ایدیکز زیرا نعمت برقرار در طورمز دوام ایتمز ، فقط آلکانه
یمک ایچمکه و سوسلی البسه‌لره چوقجه رغبت ایتمیکز ، چونکه قناعت کلمه‌یه
وارسته اولکز ، اولاد و عیالکزه آداب دینیه‌یی اوکره‌دوب اخلاقلرینی و طبیعتلرینی
عیب و رذائلدن تنزیه ایدیکز ، کلام شریفدن غیری اقوال بی‌مآلدن دیللرینی
ضبط و صیانت ایدیکز ، مجالس و محافل شریفه‌دن غیری یرلره کیدوب کلمه‌یه
میدان ویرمیکز » ایشبو فقرات مبارکه‌دن دخی منفهم اولدیغنه کوره امر
معیشتده حالت وسطیه و طریقهٔ اعتداله رعایت و بعضاً ده وجودی
خشونت و مشقته آلشدیرمق احکام شریعت و حکمت عقل و کیاست اقتضاسندن
اولوب بر چوق اسراری محتویدر . انجق نعمتک قدرینی بیلوب استخفاف
ایتمامک و فرط لاابالیلق و نمایشه قاچانلغک انتظارندن وحشت و انکسار
قلبی جلب و دعوت ایلمکدر . خشونت و مشقته آلشوب الفت ایتمک دیمک
فقرا ایله هم حال اولمق دیمکدر که بو واسطه ایله درجهٔ رنج و فقرلرینی بیلوب
حاللرینه اجیمق و کندولرینه بذل رأفت و رحمت و احسان و شفقت ایتمک
حسیاتی اویاندیرمش اولور . نظام اعتدال انجق حالت وسطیده بولنمق ایله
محافظه اولنه‌بیلور ، اعتداله رعایت ایتمدکجه بوزده بری اعتبارده دوشکون
ای عاقل حکمت شعار ، شریعت غرانک جلائل اسرار مقدسه‌سنه بولنان
شو وصایای عالیه و نافعه ذره‌سنده حرکتده دنیا و آخرتده مسعود و بختیار
اولمغه بذل سعی و اقتدار ایله .

مواد عقدیه‌دن بری دخی ایلاده مصاحبت ، کونوللره مجانبت ایتمکدر .
بو حکمتک اسرار عجیبه‌سندن بری نص آیت کریمه ایله ثابت اولدیغی اوزره
انسانک روز هول انکیز محشرده بر لسان ندامت و تحسر ایله (یا لیت
بینی و بینک بعد المشرقین فبئس القرین) یعنی آه کاشکی سنکله کولو
بر قرینه هیچ چاتمسیدم ، آه کاشکی آره‌مز شرقله غرب قدر بعید اولیدی

دیکر بر آیت کریمه‌ده دخی (یا لیتنی لم اتخذ فلانا خلیلا) بیورلمشدر
یعنی آه کاشکی فلانی کندیمه دوست و قرینه اتخاذ ایتمسیدم دیمکدر .
قرین سوء اولنلر درکه اقترانه ابتدیکی دمی حقیقتسز و مبالغه‌لی مدح و ثنالر
دائرهٔ اعتدالدن چیقاروب حق تحقیر و باطله میل ایتمسنه بادی اولورلر
طریق حقدن تخلف و حضرت شارع اعظمدن وارد اولان معتقداتی هدمه
اساسی هدم و تخریبه آلت اولورلر . حدیث شریفده دخی (المرء علی
دین خلیله فلینظر احدکم من یخالل) بیورلمشدر . یعنی کشی ایشنک
دینی و شیوه‌سی نه ایسه ایدر ، بونک ایچون ایسه انتخابنده بصیرت اوزره بولنملیسکز
دیمکدر : امام شافعی رضی الله عنه حضرتلرینه انشاد اولنان آتیده‌کی بیتی
دخی بو مضمونه مؤیددر .

عن المرء لا تسأل وسل عن قرینه — فکل قرین بالمقارن یقتدی

یعنی کشی‌یی صورمه انک همدمنی صور انکله — مقارندن مقتدیدر ، بیلور نیتلر و بدی

امام علی کرم الله وجهه و رضی الله عنه حضرتلری دخی شویله بیورمشدر .

یقاس المرء بالمرء — اذا ما هو ماشاه
وللشیء علی الشیء — مقاییس و اشباه

———

یعنی
هر عددده بر کشی بر پیرو اولورسه — ایکیسی دخی اولور بر برینه مقیس
هر شبه شبیهی اولانه شبیه اولور استدلال — بکزه‌مز اوشیئک طوغریسی کلمقیس

آتیده‌کی دو بیت دخی بو بابده معانی " لطیفه‌یی جامعدر .

من عاشر الاشراف عاش مشرفا — ومعاشر الانذال غیر مشرف
ما تنظر الجلد الحقیر مقبلا — بالثغر لما صار جار المصحف

یعنی
اولو ایله مشرف اول کا اشرف ایله دربار   ابتذال و اسافله مصاحبده بولنمامالیدر
چشم عزیزه نگاه ایله بو آثار   عجیبه   قرب قرآن شریفه نیجه تقبیل ایدیورسک خوار

صحبت اخیاری اخیار ایدر نزل ارذل و اشرار ایدر بر سر لطیف وار قواعد کلیه
عقل و شرع ایله ثابت اولدیغی اوزره زمرهٔ اشرار افراد نوعک هیچ برنده
بوز کورمه وجود سنده آثار تباعد و اجتناب حس ایدرلر و بونده دخی کندی
کونوللرنده نشئت ایدیکی کلامه اولارلر سوء تربیت و خباثت و شرارتلری
قیریلوب کندی کندیلرینی کوچیک و محقر کورمکه باشلارلر و اول خبیثلرک و هچابه
ابد اکثری بو اثر ایله اصلاح نفسه میل ایدرک نائرهٔ فکر و مکیدتی
منطفی اولور که شو حالده نوع عامه حاصل اولهجق منفعت عظیمه اسباب
عقل و ادعا عیانه و بوکا موفقیت ایسه منوط توفیق یزداندر .
مواد عقدیه نک بری دخی زده اولورسه اولسون دائما حق طرفداری اولمقدر
فقط حق ایدیجک شو طرفدارلق نه حق ذره سنده اولمق ایجاب ایدر
زیرا جمعه و منفصل اولسه بعضا کندیلری حق طرفداری ظن ایدرلر
حالبوکه بو طرفدارلقده مطلقا اسباب ربعیه دخی بر نسنه مستند در
برنجیسی باطله لوف و کذلک حق نظریله باقوب تعصبت ابنی و کتاب الله
اتباعا تحقیقه کرشمسی و دها قوغولی ثبات و تحقیقه استعدادینه مالک اولمسی
بوزنده طرفیه حق و حولی شاشروب اول نافل باطلک سویه اعتقادی
حق اول حقی ظن ایتدیکی طرفدارلقده بغی و باطل محضه شکلنی الماسی اولور ،
ایکنجیسی فکرنده کرلمسه اولدیغی بر مقصدی ترویج ایجون کندینی ظاهر حالده
حق طرفداری کوسترمسی ، اوچنجیسی هیچ بر حق و حقیقت و علم و حکمته مستند
اولمقسزین حرف بر طفره فروشلقله اکتساب شان و شهرت هوسنه
دوشمسی ، دردنجیسی عظمای رجال دنیانک برینه همشیره موافقت عنانه

58 اخیاریه کا تعلیم بیمیسدر . سبط رسول اعظم امام حسن رضی الله عنه حضرتلرینه
بو مقامه مناسب اولان ابیاتده که کلام موزون و منظوملری تشریف و نقد
عبرت آمیزدر .

عجبت لمبتاع الضلالة بالهدی   ومن یشتری دنیاه بالدین اعجب
واغرب من هذین من باع دینه   لدنیا سواه ذاک لاشک اغرب

یعنی
عجبم اکا درکه هدایت ویروب ضلالت الور   دها عجبی او کز دینی صاتوب دنیایه ویرر
بونلرک هر ایکیسندن اغرب اولان   دینی باشقه سنک دنیاسی ایجون هبا ویرر

بو حرفلری نعوذ بالله قرآن عظیم الشانده صراحت بیان اولندیغی اوزره بو کبی رذیله
الطاعنه و تعصب بولنده وادی ضلالته صاپانلر زمره سنه داخل اولورلر
حقه و طیبانه مورده معاونت و طرفدارلقدنک نوع بشرک منافع حسیه و مادیه لرینه
و خلافنه مصوبه لرینه طوقنور بر جرم عظیم اولدیغندن اسلامیته منافیدر . زیرا خبر شریفده
(المسلم من سلم الناس من یده ولسانه) دیه وارد اولمشدر . یعنی مسلمان اول کمسه درکه
خلق انک الندن و دلندن قورتیلوب سلامت بوله و انس رضی الله عنه حضرتلرندن
مروی اولان حدیث شریفده دخی (یا بنی ان قدرت علی ان تصبح وتمسی لیس فی
قلبک غش لاحد فافعل) بیورلمشدر . مضمون شریفی اوغلم بولنکده کیجه کوندوز
غل و غش بولنمیه رق مقصدیه لیل و نهارده قادر ایسه ک همان اویله طورمایه دیمکدر
مظلوم علیهنده ظالمه طرفدار اولمقده و حقی تحریف ایدیجی محقی هدف اهانت
ایتمکده بیوک غش اولمز و شوحال عقل و شرعه قارشو کلمک دیمک اولدیغندن
هر طبیعه اغر کلور . بر مسئله طرفدارلغه نیک انک بشره ایتدیکی خیانته اشتراک ایتمک
دیمکدر . حالبوکه قرآن عظیم الشانده بنیه (ولا تکن للخائنین خصیما) آیت کریمه سیله
خائنه معین و ظهیر اولمقدن منع ایلمشدر . آیت کریمه ده واقع لفظ خصیم ظهیر و معین

معناسنه در . سالك منهاج هدايت وواصل ساحل سلامت اولمق ايسترسه‌ك
شريعت غرانك اشبو اسرار جليله‌سنه نظر ايدرك يا خوب عامل اول . محقق
طرفدار اولمه شبهه سزدركه حق طرفدار اولمه ديمكدر . لومه لائمه‌يه حكمدرلر
حقه نظرده دونرسه برابر دونمك خصال بركزيده‌سي . جناب رسول كبريا دخي ابن
عمزاده جناب رسالتپناهي اولان امير المؤمنين امام علي كرم الله وجهه حضرتلري
حقنده ايتدكلري دعاده (اللهم ادر الحق مع علي حيث دار) بيورديلر يعني
الهي علي نه طرفه دونرسه حقي او طرفه دوندر ديمكدر كه بونده مقصد عالي
جناب پيغمبري حضرت علي ايله حقك آره‌سي كسيلمه‌رك افعال واقوالنده حقه
ايرلماسيدر . پيغمبرك دعاسي ايسه مستجاب وهر كلامي فصل الخطابدر . محقق
معيه وطرفدار اولمقده طبايع نزيهه وقلوب منصفه‌يه بيوك برسه تاثير واردر
چونكه بر قول محقق معاونت وطرفدارلقده بولونورسه طبايع سائره بر حركت جسم
طبيعي ايله حركت كلدرك انده به اكا وثانيه ميل وارتباط قائم اولور وبو سببله
اكا اقطاب عموم خلقه وكولنده بر محبت مخصوص بسلنمش اولور كه او يوزدن انده
هركسده جزء وحسه معلم واعتقاده مترتب وفقط اولور بطلانه وغلبه‌يه
منهمك طبايع سيئه اربابنه اعتبار ايدر چونكه طبايع مذكوره نه قدر خبث نفسانيه
ياب غضب آلوده اولمقدر . وبوكي طبايع اربابنده نوع عام انجوبه ديمكه هيچ
بر فائده‌يه خير بكلنمز . انده هوا وهوس وجنسله بغض بسيري اولوب هر ازوالي
ذات آدمينك فطرة حائز اولديغي مثبتات ومراتب حقيقيه انسانيه‌دن غايه‌نعله
دوندر . بوكبيدن نفوس خبيثه هوا وهوسه آلوده ودرلو اغراضه اسير اولوب
كندي هم نوعنه تفوق ايتمك داعيه‌لرينه سائق ومغلوب اولنجه نظري اولا كندي
نفسدي ، صكره دخي كندي جنسيت ولغت وعادت واراضي ومملكتي كوريكه
وانه هركس وهر شيئه ترجيح ايتمك انحصار ايدر كه بو مقوله اشخاص نوع عام
ذره قدر منفعتي اولمدقده بشقه بيك حيوه مضرتي طوقونجغني ديكلردر

59

فى الواقع هر ذى روحده جنس ولغت ومملكت محبتي مقتضاى طبع بشريدر
لكن بو محبت ديكر بر لغت ، ديكر بر جنس ، ديكر بر مملكت خلقني تحقير واذيت
درجه‌لرينه وارماملیدر . عاقل وحقشناس اولان آدم كندي جنس ومملكت
ولغت وعادتنه واقوام سائره‌نك دخي جنس ومملكت ولغات وعاداتنه
نظر حكمت وعبرتله باقار ، حقارت واستصغار ايتمز ، تاريخ اقوام حقيقيه
كسب وقوف ايتدكده احوال ووقايع وعادات ماضيه وحاضره‌لرينه نظر انصاف
وتنقيد ايله باقدقده شايان اخذ واقتباس كورديكي شيئي اخذ واقتباس
ايدرك منفعتدار اولمسي واول شيئك واضع وموجدي اولان قوم وامتك فضل
وهنرني اعتراف ايتمسي واكر مستقبح بر شي كورورسه انك دخي اول امتده اساسي
موجود وياخود خارجدن داخل اولديغني بالاطراف ايمسي وخارجدن كلمه بر شي اولديغني
بيلدرسه انك درجه قبحني بيان وايضاح ايله اول قومي قبايای اجنبيه قوملرينه
ارجاع غيرت واكر اساساً كندولرنده موجود ايسه غلطني وكل لسانيه
حكمت وارشاد ايله قبحني كندولرينه اكلاتدقدن عادات مستحسنه ومرغوبه‌يه دعوت
ايتمسي ايجاب ايدر . عاقل اولان حكيم اقوام مختلفه‌نك عادات عديده‌لريني بيلوب
تقديم ايتمليدر . مغربيدن اعجام وحجازيلرك صاريق وبدويلرك كوفيه
وعقاده واهالي تحقيق دنه ولان عراقلي وشاملي وحلبيلرك دخي عرب
قيافتي تقليداً ايله كوفيه وشليح واتاري وچركسلرك قوزي دريسندن معمول
قالباقه وكوردلرك كچه كلاه وتركلرك بعضاً دال وبعضاً ده اوشته
منديل صاريقي فس وفرنكلرك شاپقه وقيصه البسه ايله برابر مختلف شاپقه‌لر
وماوراء النهر تركلري چينلي واوزبكلرك معلوم اولان انواع البسه كيدكلريني
والحاصل هر قومك كرك ملبوسات وكرك مأكولاتنده اولان اختلافلريني
بيلمسي وبجم واخلاقجه اولان تفاوتلريني دخي مثلا بر بدوي بر ده اولتورر

وبرده بمك بر ويرشلمه بر عباء صارطه بولنور. اما همن افلاكده
جولانه ایدر. کندینه دخالت ایدنی ولو که فدای نفس ایله اولسون صیانت
ایدر. مسافره حرمت و رعایته بار اوغورنده موجودینی بذل ایدر.
الله بیلانه کیم ودوسته خیانت ، بیمکه حقارت وکفرانه نعمت ایتمز ،
احتیاج وذلته دوشمامکه امکاننده سعی ایدر. وبوکی دها نیجه خصال
کریمهٔ فطریه مالکدر که یالکز جزیره جوارنده اثر کرم بولنانه هانیا فی نجیبه
ونقدیره احیا ایدر. شو حال وخصال عالی الغالی کریم مدنیلرده نه اخلاقه
حمیده وانساب بینلرده اریانده دخی موجودلرده عمومیت واکثریت
بادیه خلقنه منحصردر. بو معنایه اشارت اولارق بری دیمشکه

الموقدین بنجد نار بادیه لا یجحدون وفقد العز فی الحضر

یعنی نجد چوللرنده انسه عز و کرمدن سونمیان بادیه نشینه عوید فقدانه غرت
شانه سند نه خالی اولمیانه مدنیة اصلا رغبت ایتمز .
ایشته چول خیری بوبر چوال چولاهلرنه بذل ایتمسی و زمانه و مکانلرنه دخی
کندولرینه مساعد بولنمسی بو منافع بو اخلاق شریفه ایله تحلیه ایتدیرمسی سبب
اولمشدر. شو قبیلهٔ اختلاف جهات واقطار ایله برابر کافه اهل بدایتک و قصبات
وسکان بوادی وقفاری شعارلری. عاقل حکمت شعار مالوفات عادیه
عمدایه ذواتنده قائم اولان اخلاق تفریعه وایصاله کونونی تعیین ومنفعت
عموم نقطهٔ نظرنده محمل حکمتی تحمیل ایدر ایشته مدار نظم بشر بوندن عبارتدر.
انسانک نفسه واولاد وابوینه واهل وعیال واقربا وقبیله وجنس ودولته
طبیعی اولان حس محبتی نوع عام ادمیده رعایتی لازم اولان جمعاللهی بیله
هیچ بر عاقل مخلوقاتنه هیچ بر فرده ایا ث ضرر واذیت وایذایه سوق
وخلقی سومکدن وایلک ایتمکدن دخی منع ایلز چونکه خلقه ابراز میل ومحبت
حقا ایمانه چیکره عقلک برنجی دال اعلا مرتبه سیدر. اثر شریفده .

60

(افضلکم اعقلکم) بیورلمشدر. یعنی فضل عقل نسبتنده در. عقلی چوق اولانک
فضلی دخی چوق اولور. عاقل اولمیه دیرکه نفسی کافه تمایلات وشهواتنده
عقل وشریعت تحدید ایتدیکی دائره ده بولندیروب حدینی تجاوز ایتمسنه میدان
ویرمز. نفس شو وجهله برکره دائرهٔ محدوده سی داخلنده ضبط اولندیمی
خلوه ارتقه غوائله نه امنه اولارق کمال آسوده کی ایله استجلاب اسباب فضائله
بالطبع مائل ونعمت ایمانه چیکره اجل فضائل اولان بر واحسان خصلتنه مقارنه
دخی نائل اولور. امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری بیورمشدرکه (لا افضل
لا افضل البر الا لمستحقه بل اصنع البر والمعروف لمن یستحقه ولمن لا یستحق تعطی
منهما اهل البر والمعروف ما تستحق وما لا تستحق وایشتدی الخبر الکریم (اهل المعروف
فی الدنیا اهل المعروف فی الآخرة) والامر کذلک وان کل اخ لا ینفع فی الدنیا
لا ینفع فی الآخرة) یعنی ایلکی مستحقنه بشقه سنه ایتمم سوزنی سویلمه . استحقاقی
اولانه واولمیانه سن ایلک ایده جک اولورسه ک شکاده استحقاقک
اولسون واولمسون خیر ونعمته احسان اولنور. خبر شریفده بیورلمشدرکه دنیاده
اهل خیر واحسان اولنلر آخرتده دخی اهل خیر واحسان اولورلر. حقیقت حال
دخی بویله در. هر فرد اسه که بو دنیاده قرداشنه یارامز آخرتده دخی یارامز.
اعلام شعرانی ومناوی وامام ابن السراج دمشقی وجمال حدادی ودوزی وخلاصه
رحمهم الله کبی فحول رجال علم وطریقتدن منقولدرکه امام رفاعی رضی الله عنه
حضرتلری خرسنانه ویرودی وصائیمینک ایتام واراملی وقوجه قاریلرنه
وکورلرینه ایتدیکی بالذات کورر ونقود واشیا احسان ایدر. وحطب وصو
وسائر مالزملرینی کندی الیله الوب ویرر ودائما استغفار خاطرلرینی کیدر
ایدی حتی کندوسنه ایتام وصاحبه باباسی ویرلردی شفقت ورحمتنده
بوزنده ملل وقوم اقوادینه بر چوغی عجمه هذا ابنی امام شائله حضرتلری
بیورلرده که (الشفقة علی خلق الله تقرب العبد الی الله) یعنی مخلوقات

الیه‌ شفقت اتمك قول ایکن حق تعالی و سبحانه تقدیر . هر هانکی
مخلوقده بو مزایای کریمه‌نك وجودی تحقق ایدرسه اول مخلوقه حقنده
ایرلمز و هر کونه بغی و تعدی و طرفدارلقدن و عصبیت شائبه‌لرندن بری
اولورده حرفنده طرفداری واسطه‌سی اولور . فخر عالم صلی الله علیه وسلم افندمز
بیورمشدرکه (لعن الله من قاتل علی العصبیة لیس منا من قاتل علی
العصبیة) یعنی لعنت اولسون اوکمسه‌یه که عصبیت ایچون حرب وقتال ایدر . عصبیت
ایچون حرب وقتال ایدن هیچ بزدن دکلدر . بو نص جلیلدن اکلاشیلدیغنه
کوره طرفدارلغك منشأی اولان حرب وقتال بیله حکم مشروع نزدنده
عصبیت ایچون تجویز ایدلمیوب انجق اعلای کلمة حق ایچون تجویز ایدلمشدرکه حقه
نوع ادمی بیلوب منافقین و فجار خصومتك حد انتهاسیدر . بو ارالق
حقیقت اوکرنوب کندینی دستور الحرکات اتخاذ ایده‌جك اولورسه ارتق توفیقات الهیه
ایله مشروع و حکیم اولورده زمرهٔ ابراره داخل اولورسه مجرد کندی جنسی
و مملکتی و یا عائله‌ نفسی و لغتی و یا مالی و منصبی مقدور اولورسه افراد
نوع بشردن بیاض اولورسه سیاه اولورسه ، مسلم و یا غیر مسلم ، عرب و یا
عجم اولورسه بر فرده اهانت و حقوقنه تجاوز ایله انك شرف ادمیتی تحقیر و منافقی
افراد و مقام انسانیتده حائز بولندیغی شرف حیثیت مرتبه‌سندن اسقاط
و تنزیل ایدر عمل و حرکتده اسراف قوللانیلمسندن اقبح شی اولماز بو بابده
کیمسه‌نك ذات کریمه بشریه‌ده هیچ برده‌سی اولمیوب صفت وحشت و بهیمه
اتصاف ایده‌جك دکلدر . عاقبت حورت قطعه‌ده لازم اولدیغی انسه
صفت بهیمه‌دن تنزیه ذاتی حقوقه ادمی کماهی ادا و مرتبه‌سی تقدیر ایدن
اهل عقل و دانش و کرام بشر صفتیله اتصاف ایتمکدرکه شرع انور بو خصوصی
عالیه نه جهدینی مشتمل و عقل کامل دخی بوکا قائلدر . سن دخی بونکله
عامل اولورسن کماده انشاء الله فوز و ظفر اولورسه . ولا حول ولا قوة الا بالله

61

مواد عقدیه‌نك بری دخی هیئت اجتماعیه‌ده حصول اتحاده سعی ایله تفرقه
و تشتتدن بالکلیه تبری ایتمکدر . بو ایکی خصلت ایسه لطیف واردرکه قوام و دوام
امت و صلاح حال رعیت و دشمندن امنیت و بقای شرف و عزت انلرك
وجودینه وابسته‌در . تفرقه و تشتتدن ماعدا هیچ بر سبب هیچ بر قومك
بنای مجد و شرفی یقمامشدر . جناب حق آیهٔ عظیمه‌ده (ولا تفرقوا) یعنی طاغلمیه
امر جلیلنی و بر حدیث شریفده دخی (ید الله مع الجماعة) بیورلمشدر .
یعنی دست حق اهل وفاقه و اتفاقه‌در . تفرقه و تشتتك شآمت و وخامتنه
آتیده‌کی حدیث صحیح نبوی دخی دلالت ایدر . (یوشك ان تداعی علیکم
الامم کما تداعی الاکلة الی قصعتها) یعنی انکلی یمکه حاضرلنانلر سفره‌یه کی
امم سائره‌نك سزه تهاجم ایتمسی محتملدر . اوراده بری دیدیکه یا رسول
بو تهاجم بزم قلتمزدنمی ایدی کلمه‌جك فخر عالم افندمز جواباً بیوردیلر که
(بل انتم کثیرون ولکنکم غثاء کغثاء السیل ولینزعن الله من قلوب عدوکم
المهابة منکم ولیقذفن الله فی قلوبکم الوهن) یعنی سز چوقسکز اما سیل
صولرینك یوزنده کی چورچوپ کبی غثا بر حالده بولنورسکز واحالده
حق جل و علا حضرتلری دخی دشمنلرك قلبندن مهابتکزی نزع ایدر . و سزکده
یورکلره وهن دوشورر . حضور دیرکه یا رسول الله وهن نه دیمکدر
بیوردیلرکه (حب الدنیا وکراهیة الموت) یعنی دنیا محبتیله اولومی کراهتدر
بو حدیث شریف حکمتندن دخی اکلاشیلدیغی اوزره سواد اعظمدن یعنی ذرّه
اتحادندن انفکاک ایدن کیمسه هیئت اجتماعیه‌نك منفعت و سعادتی مرتبه
تصدی ایتمیه اولورکه هیئتك حفظ عز و مجدینی و وقایهٔ منفعتی و افراد

نوعك تشكيلى اسبابى اشراحتى ايجون ايديلسه قارشو اعلان حرب وقتال اولنور
خبر شريفده دخى (عليكم بالسواد الاعظم فان من شذ شذ فى النار) بيورلمشدركه
مفهوم منيفى دائرهٔ اتحاددن آيرلمامق زيرا اندن آيرلانلر كمسه انك مشتعله
اولمسى اولور ديمكدر . چونكه دائرهٔ اتحاددن انفكاك ايدهجك كمسه يه
بر قوم فتنه جويانه يا اذعان دخى تقليدده بولنه اولمقله قوهٔ جامعه فرزانك
وهيئت مجتمعه هدف وهن وذل اوله رق وحدتى منسلب وزائل اولمسى اولور
هيئت اجتماعيه نك شوحورتى دوچار مذلت اولمه وسلب وزوال حالنده بر
شيرازهٔ اتحادى بوزيلوب حفظنه بذل مسعى ايدنلر بر فاجع قسمدر . ايكنجى قسم
روى ارضده اظهار فساد ايله اذهان وافكارى تغليط ايدرك ما بين شيطانه
هر طرفه تخم نزاع وبرها اكندر . ايكنجى قسمك دخى ايشى كوجى خلقك الده
اوجنده بولنان نعمتلرى سلب ايتمك وباشلرينه بلاى مصائب ياغدرمق
بوكبيلر ذوقه رعايت ايده سولينيه خوف وخشيت ايدر . همنوعى اغراض
تخديريله مطامع منقلب . هر بر عزم ونيتندى جمع مال ومنال منعرف ودائما
طرف زائده راغب وكاه بصدغه كاه بو رغائبه طالبدرلر . اوچنجى قسمى
تشكيل ايدنلر خفقان رداى تعالى وتفوق بورنمه وغايات درنيه يه خواب
غفلتده طالب عدالت ومنافع عموميه نوعيه يى ترك واهمال ايله وارقونى نوع علامه
تحقير واذلاله حاضرلنمه دمعلادر . دردنجى قسم دخى يالكز كندى هم جنسى اولنده
جلب منافعه غيرت وجنسنك غيرى اولنده ابراز غلظت ايدنلر وهيچ جنسلره
وغلظت وقسوت آميز سوزلرله خلقى تخزاينده لرى كى كندى نفسلرينى دخى
متنفر ايتمكده در . بو مفعول دعدان حمله سى اتحادك دشمنى وهيئت اجتماعيه نك
خصم ظهمستانه واشراحتى اولوب الدنده بولنان ثروت ونعمتى نقيصا وشوحورته فاخرى
اصوب دوچار ضعف وتفرقه واختلاف آرا ايدر وبوحورته غرضى ذليل

وكرنى صيفر وحقيره بوشلو خونخوار قطاع طريقدن اضعاف كره اقبح
وشنولانه اهل فسادرلركه حال وشانلرى كتاب الله واوامر رسول اللهه
مخالف ومسلك ارباب عقل وحكمته منافيدر . حال وشانلرنده منفذم نفع عام
اولانه روابط اتحاد عموميه مخالفت تشتى اومقولهٔ دمه بالطبع وحوس مفرده كى
حكم نظام انسانيه دن خارج بولنه جقلرندن نوع على الدن شر وفرندن
وقايه ايچون ازالهٔ وجودلرى شرعاً وعقلاً واجب اولمسى اولور .
مواد عقليه نك بردخى خاطرى رياضته دائره يعنى نظرى رؤيه اشياى
مستحسنه يه وقولاغى استماع اقوال مستحسنه يه ولسانى تفوه كلمات مستحسنه يه وحركات
وافعالى دخى اعمال مستحسنه يه حصر ايتمكدر . شو صورتله اتحادينه رعايت ايديله جك
رياضت خاطر قوه انشراحت ، فكره كشايش ، طبعه انبساط ويرر
خبر شريفده (روح القلوب تارة فتارة) ويعنى (النفس مطيه) بيورلمسه
يعنى قلبلركزى كاه كاه مستريح ايديكز وصاحبى هيچ بيلمك ايچون
نفسى دخى نظر عنايه الموه بجاب ايدر . زيرا بتون بتونه اهمال ايديله جك اولسه
ذاته مخصوص سنده سقوط ايتمه اولور . واندن صكره اونو هيچ بر شى يه يارار
كوزيله قولاغى رياضته الشديرسه واقوال وافعالى ايلكه حصر ايتمه بولنانه عقل
حكيم مواد واسباب طرفنك كافه نى نقضده جمع واشكمال ايتمه بولنور ايناه
اشياى مستحسنه يه باقمقده كه حكمت عقل ايدرده جك اولسه شرعاً وعقلاً مباح
اولانه اشيايه ماعدا برشى يه باقمه لازمه كلمه حكمى اكلار وكذلك ايشيدلمسى
وبايلمسى شرعاً وعقلاً لازم كلميانه سوزلرى ايشتمك وياسويلمك ويافعلا
بايجيه ايشتمه اشته احوال اربعهٔ مذكوره ودقيقه حكمت ايتباطه عمومه نقطهٔ
نظرنده منافع نوع عامك خلاصة الخلاصه سيدر . زيرا كشى كوزنى خلقك
عرضه ومالنى تعقيب ايده رك باقمقده وحالاتنى تنقيد ايتمكده ده قولاغى

دخی بر کیمسه‌نك دخی ایشیدیکی انك سیاست وکیاستنه منفعتی حوالده علیهده
بولنمقدر. ولسانی دخی بر کیمسه‌نك علیهنده بولنوبده اکا بر عیب وقصور ولایقه
اولمدیغی بر حالی اکا اسناد وتحمیل ولسانی تجسس احوال خفیه وهفوه‌سنی استفساد
ایتمکدر. والی دخی بر کیمسه‌نك نفس ومالنه ویا شفقت قلبیه‌نك احاطه‌سی
داخلنده بولنانلره ایراث ضرر واذیت ایتمکدن منع ایده‌جك اولورسه حقوقده
نوع بشره رعایت ومصالح ومنافعه خدمت نتیجه‌سی اولور. وبونلرك عکسی دخی عکسی
حالی انتاج وقبل حقدر ووقوعبولجق سؤال دخی سمع وبصر ولسان وکسب
یدی اوزرینه ترتب ایده‌جك آیات بینات فرقانیه واخبار صحیحه نبویه ایله ثابتدر.
امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری بیورمشدرکه (اکوز منفذاتی بوغی درانکله
قلوب غافلری صید ایدر. قولاقده دخی شو اغلك قلبه دخولی وساطت ایدر
بر یولدر. لسان دخی قلبك ترجمانیدر. هیکل وجود دخی قلبك اسیریدر)
بناءً علیه قلبی کوزدن وقولاقدن محافظه ایت زیرا قلبك صحت وسلامتی بولورسه
لسانك دخی سلامتی بولوب افعالك مقبول ومستحسن اولور. حدیث صحیح نبویده (ان
فی الجسد مضغة ان صلحت صلح الجسد کله وان فسدت فسد الجسد کله الا وهی القلب)
بیورلمشدر. یعنی جسدده قلب دینلان بر پاره وار درکه اوکر صلاح ایدرسه
جسدك جمله‌سی کسب صلاح ایدر. واکر او بوزیلورسه جسدك جمله‌سی بوزولمش اولور
محافظه سمع وبصرك بر جهله موثر علاجی اولومی درخاطر ایتمکدن عبارتدر. جناب
حبیب اعظم صلی الله علیه وسلم افندمز بیورمشدرکه (اکثروا من ذکر هادم اللذات)
یعنی لذتلری اساسندن یقان اولومی هوقجه یاد ایدیکز. بر اول هادی انس
وجان حضرتلری وزیرلری اولان عمر الفاروق رضی الله عنه حضرتلرینه بیوردیلرکه
(کفی بالموت واعظا یا عمر) یعنی یا عمر دنیاده اولومدن بیوك واعظ اولمز
فی الواقع انسان اولومی یاد ایتدیکجه هوای نفس سکون یاب اولوب حدنده طورر

63

[illegible]

بوده انجق اهل توفیقه میسردر. امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری بیورمشلرکه:

الناس فی غفلاتهم | ورحی المنیة تطحن
مادون دائرة الرحی | حصن لمن یتحصن

یعنی غفلتکده دهریماندر | طاحون اجلده بی امان در
قورتلمغه چاره یوقدر ای دل | بیهوده یورلمه که زیاندر

لغیره

قاتل آباء واجدادك معاف ایتمز سنی | اودم انده دوستلره یسی کردیکنکا
لغیره
آسیاب دهره کلدم کندی اوده ایتمکه | چوقده مروت طاشه قالدی برده نوبت بکلر

خاطری وکوز وقولاقده ودیلی دکلده درك منقلب ومستحسن شیلرله مألوف
ریاضت قلبیه شیم کریمه وهمت رفیقه‌لری ایله غلظت شیم فعلیه‌لر ایله ریاضات
نظریه ولطائف سمعیه وظرائف قولیه‌ده بولنمشدر. شو ایکی عرب شاعرنده سویلنمش
اولان ابیاتده کی ایکی بیت اشته بو قبیلدندر.

بیض غرائر ما هممن بریبة | کظباء مکة صیدهن حرام
یحسبن من لین الکلام زوانیا | ویصدهن عن الخنا الاسلام

یعنی کرچه کم صید ایدر عاشقی اول بیم بر سرو اندام | لیك اهوی حرم مثالی صیدی وطلبی اولدی حرام
زانیه ظن اولنور لطف کلامیله و لکن | لکن فحشه وزنادن بری انجمنه‌نی فی الاسلام

اکابر رجوعی علو جناب ومقام ونزاهت ونباهت وعظمتیله برابر
راحت فزای خاطر اولان الفاظی تکلمده ارخای عنان لسان ایتمشدر.
بو دخی طبیعتده موجود اولوب غلظت وجفایه منافی بولنان رقت طبیعتدن
منبعثدر. قونیه عددده تصانیف جلیله صاحبی وکندی شیخی اولان امام
ابن السعود السعدائی دن صکره شیخ الحجاعه مقامنی احراز ایتمش اولان فقیر کریم علاء

شیخ امام عبد القاهر ابو منصور ابن طاهر التمیمی البغدادی النیسابوری الشافعی
الاصولی بو جهتده در ایدی . فرط زهد و فضل و تقواسی و علوم شرعیه‌ده اولان
تبحری و جلالت قدری . وفرزانه‌لرینه احترازی خاطر اولانجه تعبیرات ایله
ایدرلر کوپا اشعار لطیفه نظم ایدر ایدی ابیات آتیه جمله اشعارندندر .

طلبت من الحبيب زكاة حسن — على صغر من العمر البهی
فقال وهل على مثلی زكاة — على قول العراقی الزكی
فقلت الشافعی لنا امام — وقد فرض الزكاة على الصبی

یعنی دیدم اول شاهد نوباوه‌یه ای کنج ملاحت — سن نصاب حسنه مالکسن ویر زکاته بکا
دیدی اول غنچه کلزار لطافت باهو — بوحنیفه مذهبنده یوقدر بو تکلیف بکا
دیدم ای سرو روان طوغری بو سوزن لکن — شافعی یازدی کتابنده بو تکلیفی بکا

بو مثللو لطائف و لطایفک اشعاری مجلدلر طوپلنه‌جق قدر چوقدر اولدیغندن
بوقدر جمله اکتفا قلنمشدر .

ریاضت سمع ایسه بنده هر کمال اولان حبیب خدای متعال حضرتلری طرفندن
بیله مرعی بولنمشدر . زنمات عربیه قسمندن بولنان (حدو) یی ایشتدکلرنده سوکلی
برینه زاده بیورمشلر ایدی . انکار سلف دخی بوکا نظر رعایتله باقوب انکار
ایتمزلردی . امام مالک و امام شافعی رضی الله عنهما حضراتی کوزل سسی ایشتدکده
استماعی غلظت طبیعته حمل ایتمشدر . شرعاً و عقلاً ممنوع و مذموم اولان
سماعیات مروتی اخلال ایله شرف و وقاره منافی اولمایان و آداب شرعیه و عقلیه‌یه
منافی بولنان اقوال سفهاء قبیلندن بر محبوب معینه و معلومه ویا بر محبوبه
معلومه‌نک ذکرینه دائر اولان سماعیاتدر . امام ابوحنیفه حضرتلری هر
کیجه (اضاعونی و ای فتی اضاعوا) نغمه‌سیله مترنم اولان بر قومشوسنک

64 سسنی ایشتیردی وفات ایتدیکی ایکن حبس ایتدکلری کونه امام مشار الیه حضرتلری
شفاعتنده بولنوب مرقومی چیقاردی و بالاخره ایشته بزمی غائب ایتمدک
دیدی . امام احمد ابن حنبل و سائر ائمه‌نک برچوغی بینه بویله ایدیلر . ریاضت
سمع مدائح انبیا و اولیایی و مواعظ و حکمیاتی و نفوسه سکونت ویره‌جک و سماع
ارباب محبه و وجده خصوصیله کدحه غزلیات لطیفه‌یی محتوی بولنانجه انشاداته
مقصودی ایشتمک لوازم بشریه‌دن اولوب استراحت فکری موجب و زینه و عمرک
غیبنده اشتغاله مانع و جستجوی معاینات سلامتی مستوجبدر . بعضاً ده
اللهی و اهوال محشری یاد ایتدیرر ، بعضاً ده حسیات مروت و فتوتی تحریک
ایده‌رک اعمال خیریه و اسعاف و معاونت ارباب ضرورت و احتیاجه سوق
ایدر . و بعضاً ده طرفه مخصوص ایله اطمئنان خاطری ذوق بخش اولان افکار کلیه‌نک
یکیدن کسب نشاط و زاویه خموله‌ده و حال عطالتده بولنان بر عزمک
اویانوب ساحه غیرت و همتده جولان ایتمسنی موجب اولورکه احوال مذکوره‌نک
کافه‌سی نوع بشرک منافع عمومیه‌سنه تعلق ایده‌جکی اهل استدلال و نظر تقدیر
و تحسین ایدر .

جناب رؤس فضائله ستایش یعنی استاد محترم السید محمد مهدی الصیادی عطار
طرفندن بیورلمشدرکه

اقول لشخص غليظ المزاج — اعاب السماع وعنه نهى
اما ترى العيس باحمالها — تثور حين يغنو لها

یعنی غلظت طبعله اول ناهموار — جاهلانه نغمه‌لری منع ایدر
کورمیورمی شتر بادیه‌یی — نغمه‌لرله بوکنی نقل ایدر

حکما و علمانک سوزلری و آثار و اخبار عقلا و فضلای دکدمک و بوندن

الهام اولان كلام اللهى و كلام انبيا و مرسلين عليهم الصلاة والسلام
حقائقنى و محبت ذوق و وجدانه و حكمت و عرفانه ايله متحلى و وراثت انبيايى
حائز بولنانلرڭ سوزلرينى ايشيتمك دخى رياضت سمع اقسامندن اولوب آدابى
ايله انده ادنيه حكمى مواعظ انعاظ و يوللرينه سلوك و احوالنه تخلّق
ذات ايتمك و عمللريله عامل اولمقدر كه بونلرڭ اقوال و افعالك دخى ياقينى قربنه
صحت و حقيقت اولور . ايشته بونلرڭ كافه‌سى نوع عامك منافع عمومه‌سنى
مستلزم و روح حكمتك وجود امته سريانى مستوجبدر . (ومن يؤت الحكمة
فقد اوتى خيرا كثيرا) يعنى حكمة فطرت اولان خير كثيره مظهر اولور . صدق الله العظيم
مواد عقليه‌نك برى دخى فهم و قوتله بابر ارباب اساءته تغافل ايتمكدر . بر شخصده تغافل
ابتدا بيلمك حالده كندينى كورمامزلك و بيلمامزلك بر طورده كوسترمكدر كه منشئى
ذكاوت و فطانتدر . غفلت ايسه لطيفه ادراكك انجمادندن منبعث اولمقله
اثر غباوت و بلاهتدر . و بو بابده دينلمشدر كه

ليس الغبى بسيد فى قومه   لكن سيد قومه المتغابى

يعنى قاليمى اولان خلق غباوتله رياست   متغابى اولانه لايق اولوبشانه رياست

ارباب اساءته ايله حدت تغافل مسئلك حدود دينيه و مروتى تجاوز ايتمامسى
بولنمسيله مشروطدر . زيرا مسئى اولان كبى حدود دينيه و مروتى تجاوز ايدنلره اغماض ايله
تغافل و تغابى ايتمك منافى عقل و حكمتدر . بونلكه بوبابده مسئلك عفو ايله
ياپديغنه نادم اولرق طريقه فوز و فلاح رجوع و عودتى ممكن كوريلورسه
عفونده بر بأس يوقدر . زيرا كناهكارى عفو ايتمك اخلاق انبيا و مرسليندندر
عقلى غيظ و حدتنه غالب اولوبده غيظنى قوه عقليه‌سيله باصديره جق
درجه‌ده مقتدر اولانلر كناهكارى عفوه قادردر دكلدر . جنابحق بو صنفه

65

متصف يعنى كظم غيظ ايله ارباب اساءتى عفوه قادر اولنلرى قرآن عظيم
الشانده مدح و ثنا بيورمشدر و ديمشدر كه (والكاظمين الغيظ والعافين
عن الناس والله يحب المحسنين) جناب امام على كرم الله وجهه و رضى عنه
حضرتلرى بيورمشدر كه (خير الخير العفو عند القدرة) يعنى خيرلرڭ ان ايسى
قدرت حالنده عفو ايتمكدر . بعض حكما دخى بعضلرينه خطاباً و قفه شرط
ادبى اخلال ايدرك ديمشدركه .

اسأت فكن اذاً مولى كريماً   فقد يعفو عن الوزر الكريم

يعنى كر اسائت قصور ايتدم ايسه   هر قصورى عفو ايده اهل كرم

عفوڭ اسرارى پك چوقدر . برى عفو ايدلجك كمسه‌نك قلبنده احداث
و عناد نارلرينى سوندرمه قوتيدر . برى كناهكارى دائره توبه و رجوعه استجلاب
ايتمكدر . برى شقاوته منجر اولجق اعمال ايله آلوده اولنلرى منهج سعادته اولجق
اعمال الشدرمه و افراد نوعدن بر فردى حياته و ماهيته احيا و اخلاق
حسنه و اطوار كريمه و اعمال صالحه‌يه جلب و جذب و نوع عامى اونلردن دفع
اسباب شقاوه و محو آثاريله و غيظ و رفع دواعى اختلاف ايتمكدر . عفوڭ
بوكى دها بر چوق اسرارى واردر كه حكيم و لبيب اولنلره هويدا و عياندر .
اوت حدود الله و حقوقناسه تعلق ايتميان احوالده عفو مشروعدر . فقط
حدود الله و حقوقناسه تعلق ايدنلره عفو جائز اولماز . حدود و حقوقده
جزا نوع عام موجب منفعت دركدر . حفظ اولنلرك انتصارى و حفظ
تأييدى ايچون موضوع بر قوه قاهره‌در . لكن كيشينك صرف كندى شخص و حقوقنه
عائد احوالده عفو مرجحدر . زيرا قرآن عظيم الشانده (وان تعفوا اقرب للتقوى)
بيورلمشدر كه مفهوم شريفى عفو ايده‌جك اولورسه‌كز تقوايه دها يقين برشى

ابتدا ایله اولورسکز دیمکدر. کلام الهی اولان بو قول جلیل ایله عمل ایتمک
هر حالده نفوذدن عد اولنور وحسبنا الله. مواد عقلیه نك بری دخی کبر نکارك
کناهنی خاطره کتوروب یوزینه چار ایتمامک وبالعکس کندو نفس محاسنه اخلاقنه در
متصف اولدیغنی بیدیریکدر. اوبرسنك غلیانی وفورانی نفسانیه تسکینه بادی
اولهجق اولان شو حال حکمت اشتمال اکرانده استعداد قبول وارایه از محاسن
اخلاقه دعوت ایدر. چونکه استعداد فطری وجود انسانیده لطائف حاکم بر قوه
قاهره اولوب تهذیبات حسنه ایله احکام سیئه نی ساحه بروزه چیقمقدن منع
ایدر. فقط فنالغه استعدادی انده کوکلشمه وعلی مضنده زاده لرینه
کلمه ایله ارتیه انی موکلم ومزعج بر قورقودن ساعدا هیچ بر شی زائل ایتمز
بونلرده بی طورده بولنان ماده هبابه یعنی اسجی ماده لطیفه نك فکره قدر
حقیقت فکرك احوال حسنه وقبیحه یی تمیز وتدبرده طبیعه جولانی سایه در. وفکرك
طبیعه جولانی شو صورتله سد اولندقده چیکره طبع طور قوه جارحه انفعه اوزره
قالمیه اولور. واوراده بری نفس ودیکری قلب چیقاراتکی یول مالك بولنور.
مغلوب اولانلر معاذالله طور طبعی کاملاً حرکتی استلزام تشبه اولانه کچی
ماده ایله ممزوج وهوسات مجهول اولدیغی حالده نفس اثر وصوبك حصالیله
امتزاجی قبلنده انکله بر امتزاج تام پیدا ایدوب نفسك وهوا وهوسك هولك
نقطه زنده قرار بولور. وانده مغلوب اولاجقدن ارتیه وذهنی بیلسنی دونوشور
وایدیبرجك هر نفحی عکسی نقل ایدوب طور طبعی ان عنفایله زائد در. واورده
وهوسات نفسانیه نه توافق ایتمیان هیچ بر کلمه یی قبول ایتمز بودرجه مغلوب نفس
وهوسی اولمش اولان کیمسه یی ارتیه خوف فزع به ساعدا بر شی اصلاح ایتمز واکر
بونلره دخی ضنه اولوب قبول اصلاحه ایتجك تنبیه ایدرسه اووقت حال وطور
طبعی حادثه تدقیقده کچیلوب اکثری نوع عام تعلق ایدبولرسه هر وجهله

66 ازاله ضرری واجبات عقلیه وشرعیه دندر. واکر ضرری لازم یعنی آخره تجاوز
ایتمیه رك كندی نفسنه منحصر ایسه لابد اولدیغی جزای شرعی وعقلیسی ترتیب واجب
اولنور. سوء حالنك نوعی سرایتله ازدیادینی موجب اولمامه وشرارت عصبیتی
بوزوب بنای عز وشرفلرینی هدم وصفت حاللرینی هدف بر کرار اتخاذ ایتمك اوزره
دائره ضررینك بالکلیه منحصر قالمه اوزره تحدیدینه بذل قوت وغیرت
اولنملیدر. والله ولی الهدایه. مواد عقلیه نك بری دخی نفوس وخواطرده
امنیت تام حصوله چالشمقدرکه بو وظیفه علما وعقلا وامرا وارباب سیاسته
ترتب ایدر. نفوس وخواطرده حصول امنیت بك چوق احوالك اصلاحه بادی
اولور. نفوس وخواطرده حصول امنیتی منتظم اولاجق اسباب مختلف اولوب
اك مهمی آشکارده بولنجق امرا وارباب سیاسته تعلق ایدر. واندن دخی
بو امنیه نك تحقق حصولی هر حالده احکام عدالته رعایتلرینه متوقفدر. احکام
عدالت بر کره تأسس ایتدیکی ارتیه امنیتك حقیقت خاطرده کرکی کبی نفوذ ایدر.
زیرا باغی وطاغی وقطاع طریق واهل طمع وفساد اولنلر دست تجاوزنی
انجق عدالت منع ایدر. اولولرده دخی بو مرکزده در. قرآن عظیم الشانده (فاحکم
بین الناس بالعدل) بیورلمش یعنی خلق آراسنده عدالتله حکم ایله. وحدیث
شریفده دخی (عدل ساعة افضل من عبادة ستین سنه) بیورلمش یعنی
بر ساعتلك عدالت التمش سنه لك عبادتدن افضلدر. جناب عمر الفاروقه
رضی الله عنه حضرتلری دخی (عدلنا فامنا فنمنا) بیورمش یعنی احدی
عدالتله اورته لغی دار الامان وسودلیان ایتدککه کیجه بیز راحته خواب
استراحته دالدق. امام شافعی رضی الله عنه حضرتلری دخی (العدل ان تعدل
عن الحق لسبب من الاسباب) بیورمشدر. یعنی عدالت هیچ بر سببله حقدن
ایرلمامق معناسنه در دینلمش. شارح حضرتلری بیورمشدرکه امن عدل

عن الحق الى الباطل تبعاً لهوى نفسه فهو من الضلال بمكان) یعنی کیم که
هوای نفسه اویوب عدالتدن عدول ایدر اول کیمسه بیوك بر ضلالت ایچنده‌در
عدالتك نوع بشر میاننده نشر آیات امنیت و نفخ روح وفاق ایله ازاله‌ء
وسائل خلاف و شقاق سببی مستقل اولدیغنه عقل و شریعت اتفاق ایتمشدر
هر حال و کارده مدار حکم و عمل اولمسنی ایجاب ایتدیرمشدر. عدالت کلمه‌سی
امر الهیدن اولدیغی جهتله بالخاصه قلبه نفوذ ایدر. بناءً علیه کیدنده هرکسك
شخصندن صدور ایدرلر قلبه اطمینان، فکره بر استراحت، خاطره بر سکونت
بخش ایدر. عدالت وسائل و وسائط ائتلاف و اتحاد نوعك اعظمی و انتظام
احوال و اموری متکفل اولان اسبابك اجل و اقدمیدر که غوائلدن خالی
بولنان نفوس کریمه و همم عالیه و قلوب سلیمه و شیم جمیله اربابندن صدور ایدر
انبیا و مرسلین علیهم صلوات رب العالمین حضراتنك خصال پاکیزه و مقدسه‌لرندن
بر خصلت عالیه و ممتازه‌در. امام المستنجد بالله رحمه الله امام رفاعی یعنی
ابو عبد الله حضرتلرینه یازدیغی نامه‌ده شایان دقت بعض نصایح ایراد ایتمشدر
حضرت رفاعی دخی علاء شهید بن حماد رحمة الله علیهدن و شرح و تلخیص
الواسطی و عزفاروثی و خلائقك مدونات مشهوره‌لرنده حرفیاً مندرج اولان
جوابی ویرمش و فقط پك مفصل اولدیغی جهتله بوراده عیناً نقلندن صرف نظرله
صددنده اولدیغمز بحثه مناسب اولان بعض جمل شریفه‌نك نقلیله اکتفا قلنمشدر
جواب مذکورك بر جمله‌سنده

«ظن ایتمه عباد اللهه ظلم ایتمه‌ك شایدکه شیطانك اغواسیله ظلمه سوق ایتمك
ایسترسه کندیکه بر قیاس ایله کندیکی حبسخانه‌ده بر محبوس و یا
بر مظلوم و یا بر مقهور و یا بر مبتلا و افراده اوغرامش فرض ایت و حالکده
پادشاهکدن نه کبی معامله بکلدیککی دخی تصور ایدوب انی عینیله خلق حقنده

67

اجرا ایت شو قیاس ایله هرکس حقنده اجرای معدلت ایده‌جك اولور ایسه‌ك
حقیقةً عدالت و انسانیتی ایفا ایتمش اولورسك»
دیگر بر جمله‌سنده دخی
«دست خیال ایله معموره‌ء اعمال بنا اولنمز. قلوب تیغ ایله ربط و نزاع
و تفرقه اسبابی دفع ایده‌جك بر ماده جامعه اولمدقجه هیچ بر جمعیتك جبانی
قابل اولماز. او ماده دخی باللّه شریعت عادله و سنت صالحه‌ء محمدیه‌دن غیری
بر شی دگلدر»
دیگر بر جمله‌سنده ده
«پادشاهك ال قوتلی عسکری عدالتدر. ال صادق حارسی و بکجیسی عماله‌ء
وکلا و قرناسی دخی تبدیل احوالدر که دائما دستیارنده طوتلاشورر. بوسببدن
تبدیل احوالی اصلاح، امور داخلی تحکیم، عسکری تأیید ایت. ارباب عقل و دیانتدن
قطعا ایرلمه. اهل فسوق و غدر و ضلالی صاف گیدنیه یا قلا شیده‌وراند
اسکلادشمه. امور و ارادتی قادینلره هیچ حقنده و نخوتسز کسانه اویوب تجاوزه
اوغرامقدن صاقینکز زیرا انلر دواعی خراب و اضمحلالدر. و اگر خوشنکزه
گیدرسه انصاف اعمالکزده حکم ایدرکز محفظه‌لری تقدیم و برینی دخی حقه
اولو حقه تنبیه اولمسکز. و اگر بوصورت خوشنکزه گیتمیه‌ملی حالده اللهم باد
ایدوب طبعکزی شائبه‌ء غضبدن تنزیه ایدکز. زیرا مقامکز جایگاه امن
و امانندر. اویله بر مقامك صاحبی اغراضدن بعید و حقه مقارن اولملیدر.
غضب و حدت حالنده عفوه میل ایت. چونکه عفوده ایده‌جك
خطا عفو ایتمه‌ده ایده‌جك خطادن خیرلیدر. بر واجباتدن اولدیغی حکمتله
تخصیص ایدوب اسلام حقنده غیور اولجیدنه طبع شریف، عقل جسیم،
رأی و نظرده جدی، حجت ثابته، والله و رسوله علم اوف صاحبی اولندی نیجیه

واختیار ویا عدالتده برقاعدی ، مؤمنه وکافری حقوقده مساوی طوتمق ،
وبه بو ارباب دیانتی حیاتنه ایله وحضورنده حسن عاقبتی انتاج ایده جك
اعمال ایشله «والله ولی التوفیق»

هر عاقل توجیه شریفه ومبارکه دن عدالتك مقصودینی واسرارینی وحکمت
وحقیقتنی فهم وادراك ایدر ونوع عالمك سبب حیات ومدار آمنی اولدیغنی
واجزاسی هر فرده لحتوم ایدوکنی دخی اکلار .

افراده ترتب ایده جك عدالت اولاد واهل وعیال وکوله وجاریه مثللو
قدرتنك یته بیله جکی کسانه حقنده استعمال واجرا اولنور . (کلکم راع وکلکم
مسؤل عن رعیته) حدیث شریفی دخی بونی تأیید ایدر . معنی منیفی هرکس
مودوعنه رعایته مکلف وهر مکلف دخی مسؤلدر . دیمکدر . عدالتك
اك مهمی کشینك کندی نفسنده اجرای عدالت ایتمسیدر . بو عدالتی اجرایه مقتدر
اولان آدم طبقات ومراتب عدالتك کافه سنده اثبات قدرت ولیاقت ایدر
والموفق هو الله .

مواد عقلیه نك بری دخی هر خصوصده مثلا محبتنده وبغضنده ونفرتنده وحرص
ورغبتده وذکر وتواضعنده وفرح وانقباضنده ویمك واچمکده واغر
ومقابله ویا عفو قصدیله رتبه بلا سیاده گیمکده واشباهی هر شیده وهر حالده
مقتضای حکمتده حد وسطنی رعایت ایتمکدر . فرقان عظیم الشانده (وجعلناکم
امة وسطا) بیورلمشدر که مقصود شریفی سزی وسط بر امت اولمق اوزره
یاراتدق دیمکدر . حدیث شریفده دخی (خیر الامور اوساطها) بشقه
بر روایتده اوسطها بیورلمشدر . یعنی امورده دائما وسط اعلی واولادر
ایرالحقی در زیرا فرانده در . حکیم اولان آدم هیچ بر حالده مرتبه توسطی
اشمز عاقل اولان کیمسه حال خصوصنده بیله مقام وسطی گوزه دوب حصی

68 عدیده افراط وتفریطدن مجانبت ایدر وخصوصنده شدت مرتبه سنی بولدیرجق
ویاخود وفاده تام حالی کسب ایتدیره جك قدر کندینه مجال براقور . حجمه
ایسه بالعکس مرتبه وسطی آشه رق قدرتنك یته جکی ، عقلنك بالغ
اولدیغی عقبانه اقتحام ایدر . وزمانه نه ایجه اعتنا ومساعده گوردیکی
ارتقه هرنه وحدوده اثرلری بیوك سویلمك باشلار . وحال خصوصنده دخی
کندی بولندیغی گسوب وتشدید خصوصنده حصول وفاق مجال براقمز وشولیکی
حالاده سنده عاجز وناچیز قالور . چونکه کافه احوالده رعایتی لازم اولان وسطیت
مرتبه سی یعنی اعتدال درجه سی آشدی اهل حکمت (احب الشیء غلط خیر الامور الوسط)
وبجه یعنی هر ایشده نهایتی بولمق اوزره یاکلشدر . خیر دائما وسط وحال اعتدالده
بولنور . نوع بشرده خالصانه حصول انتقام فکرنده اولان کیمسه هر شیده واصل
نهایت اولمق آرزوسنده بولنمز . زیرا عالم بشریتده تناهی محالدر . بر حالده نهایتی
دیمك اول شیئك غایتی بولمق دیمکدر که شو مطلب قدرت وطاقت
بشریه خارجنده در . بلوغ غایت آرزولری انسانی دها بدایتده ایکن منقطع
وعاجز ده ایدر . زیرا بر کره دقت بیورلسون عالمده اولدیغی ایچون بر غایه
وصول قصدنده هیچ منفعت اولمدیغی ولطافت مجرد جاننده بولندیغی حالده
یته کندی عالمنده قید وحدوده قدر کیده بیلوب غایه مقصوده سنی بولمقده
اولدیغی میداننده ایکن عجز محضه ایله محاط اولان عزم بشرله غایات کشفیه وصول
املنك نقد باطل اولدیغی کندیلکندن تفهم ایدر . ایشته وجدانیده
مندمج اولان لطائف کریمه ولطائف سیئه میداننده در . خاطره بر حیوقه شیری
الفا ایتدیکلری حالده قدرت وعزم بشر هیچ برینی حد غایه ایصال ایده میور .
هر ایکی نوعده اولان خیال ، تدبیر ، شهوت ، حافظه ، مدرکه ، حرص

هوی، جمله اشیانك واشباهی لطائفك هر بری كندی طبقه‌سنده طالب
غایت اولدیغی حالده آنلر مقصده وصوله شیرازه مربوب كبی قالمقده‌در.
كیم كه واصل غایت اولدیغی دعا ایدرسه اوكه وهم تابع اولدرق یا كلمشدر.

اردم من الغایات رمزاً افكه — وكم حسرات فی نفوس كرام

یعنی غایاتدن بكلدیكم یالكز رمزك هلیدر. انجق اوده خیال ویا موهوب آلده
یالكز بر قوری حسرت قالیور. عقولك غایة عقال یعنی بایندی وعدم
مجال وغایة مطلقه‌یه وصول بر امر محال اولدیغی جهتله عقل وشریعت انسانك
هر خصوصده نقطه اعتداله برابر طلبلری وتوجه ایتمشدر. مسلك ورفتارنده
اعتدالی كوزه‌دن كیمسه حده عجزدن سالم وابراشه مفرطانه‌دن حبك ویكرده
مفرطی افراده سرایت ایدجك غلطات سقیم ذهنیه‌سندن مصون وآیینه قاطبه اولور
(وعند التناهی یقصر المتطاول) یعنی بو كسلوب نهایتی بولدقده آنجق سقوط
ایتمك مقدردر. عاقل وحكیم اولان آدم محافظه شأن ووقاریه نفع عام ایچون
بالجمله اقوال واحوال وافعالنده نقطه اعتدالی تجاوز ایتمز وبو صورتله وصفنه
عقل وشریعته موافقت ودین نوعه خدمت ومقتضای حكمته نطبیق عمل وحركت ایتمش
اولور. والله ولی التوفیق.

مواد عقلیه‌نك بری دخی ذلتدن منبعث اولمامق شرطیله تواضع وشانه تعلقده
خالی بولنمق شرطیله كولر یوزلو وبشاشت ونظافتده زیاده اولمامق شرطیله اظهار رفاه
اسرافدن عاری بذل ایتمك وهر ایشده عقلك قبولندن چیقماق وشرعك
رد ایده‌جكی حدی تجاوز ایلمكدر. غایة الله راجع بر مقصد عالی
ومقدس معطوف اولمادن تواضعده اغنیا ذلت ماحی شرف انسانیتدر.
كولریوزلیلك تملقه منتج اولورسه نقصان عقله دلالت ایدجكندن كشینك
هیبت ووقارینی سلب وازاله ایدر. ومقداری دخی عقول عالیه جهانه نظرنده

خفیف ومسخره كوسترر. وخاصه دخی درجه نفاقه بالغ اولنجه ضرری اولدینه
دینه ثانیاً دنیایه طوقونور. ویكرده موافقت ایتدیكی كبی نظرنده بر ایلك
درجه‌سندن وصفت انسانیت ولفوت بشریه‌دن ساقط اولور. بذل
وعطایاده اسراف درجه‌سنه كیرمه‌مه حاقنده. زیرا عاقل اولانده ابا نعمی
بو رغبته كوره افرادر. جناب حق بیورمشدركه (ولا تسرفوا انه لا یحب المسرفین)
یعنی اسراف ایتمكز زیرا الله اهل اسرافی سومز. هرشیده عقل وشرعك قبول
وتجویز ایتدیكی حدی تجاوز ایتمك حبطه عقلدن خروج وآداب شرعیه‌دن
انفكاك ایتمك دیمكدر. قیود شرعیه ایله مقید وصلاح حال عباده متكفل
اولان شریعت الهیه ایله عامل اولمایانلر كیمی آخرتده هالكیه واهل جحیم زمره‌سنه
داخل اولدیغی دنیاده دخی اخس اشرار ومستحق شتم ودعا اولنلردن معدود اولور.
تواضع ایچون اولورسه صفات عالیه‌دندر. رسول اكرم صلی الله علیه وسلم
افندمز حضرتلری (من تواضع لله رفعه الله) بیورمشدركه مفهوم شریفی
صحیح ایچون تواضع ایدنی حق ترفیع ایدر دیمكدر. تواضع بو نوعه اسباب
محبت ومودتدن اولدیغی كبی ترفع وعظمت دخی اسباب نفرت وتباعددندر.
شیخ ابراهیم فاروقی واسطی قدس سره حضرتلری امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلرینه
مدح وثنالرنده شویله بیورمشدر.

تواضع كالنجم استبان لناظر — علی صفحات الماء وهو رفیع
وكم واحد یسمو الی النجم صاعداً — صعود دخان الناس وهو وضیع

یعنی رفعت قدر ومقام ایله كوكب آسا لمعه‌سیله تواضعله صو ده عكسی كورندی
دود وسیه اصلی وضیع ویست اولدیغی حالده كوكبه یتمك ایچون دائما افلاكه صاعدده
امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری دخی بیورمشدركه.
تواضع طبایع كریمه‌ده موجود بر سردركه متواضعی خلقه وخالقه عندنده
قیمتدار وحائز اعتبار ایدر. كبر وعظمت دخی بر خسیس علتدركه صاحب

عقول عالیه‌لرندن اجتناب ایدر»

ینه امام شافعی حضرتلری بویورمشلردر که:

«ای حقیقتدن محجوب اولان آدم سن ظن ایتدیکه فطرة قرداشک اولان
کیمسه سنک یارادیلشکده ویاخود زور وقوتکده ویا طالع واقبالکده
ویا بولندیغک موقع ومقامک ایجابیله سکا قول واسیر اولمشدر. او سنک
بلدیکک درجه‌ده افراددن، سن دخی کندینی ظن ایتدیککدن شیئلرده
دونسک، کیم که ترکیبات هیکلیه‌ده سنکله مساوی وصورت ونسقده
سکا مماثلدر. او نقصان جهتنده سنک یارادن وشرف اولیتده سنک
شریکندر. نه او سکا مملوکدر، نه سن اکا مالکسک. ترکیب جهتنده کیم که
سکا مخالفدر. اول دخی حقیر اولسه بیله کندی جنسنه ملحقدر، سن دخی
کندی جنسنه ملحقسک. حدینی بیلوب یالکز قالمامغه غیرت ایت. اکر احتیاجک
ضروریهٔ بشریه‌ک سنی ابنای جنسکه الخالطه وانضمامه ایدوب انلر دخی سکا محتاجدر
وذی روح وجماد وبارز وخفی وعلوی وسفلی کافهٔ اصناف اشیا ایله
حدادنی محافظه‌یه محکوم قیلمشدر.» اینی علمه نقطه‌سنه حصر ایت که جنسک
ایله سنده ومرتبهٔ ادنیکده تعالی وتفضیله‌ده ترکی ایده‌سن. اذ عبث الانسان
دوننی هشماده وکوزتمسنده حرمسنده طورد. حکم وحکمت خالقه باقوب روح
وهمتکله انک ملکنده جولان ایت. مصنوعات الهیه‌یه نظر عبرتله باق. چونکه
اول خالقه بانداد قرآن عظیم الشانده (فاعتبروا یا اولی الابصار)
بیورمشدر.» حضرت رفاعینک بو رایه قدر اولان کلام عالیلرندن هر
عاقل وحکیم اکلار که ترکیب وصورتده مساوات فضیلت عقلی باشنده اولندی
هر جنسده تفوق وتکبردن منع ایدر. ولطائف وکثائفدن ترکیب وصورتده
اکا مساوی اولمیان ذی روح وجمادلرده دخی کندی جنسنه ملحق اولدقده
اولکیده انسانک (ولقد کرمنا بنی آدم) آیت کریمه‌سیله منصوص اولان

زینت تکرمنده غیری بر جهه تفوقی اولمدیغنی دخی اعتراف ایدر. بر شیئک بر شیئه
تکرمی ملکه‌ده ملکه عقلیه‌ی ذلیل وحقیر کورمسنی ایجاب ایتدیرمدیکه اکثرینده
دخی بر کرامت مالک وفقط درجه‌سنک دها دون اولدیغنی بیلمک ایجاب
ایدر. بونده اولان سر لطیف انسانه ذرات مخلوقه‌نک کلیات وجزئیاتنک
حقوقنی طانیوب اعتراف ایتمک حسابیدر. حقوقه ذات جهتنده بری مادیات یا معنویات تعلقه ایده جهتیله
جمال وقبح وسطاحت شقیانه نظر ایله نوعنی استذام ایده جک اسرارندن حیاتنده یشلو متکبر ایله آدم تکری شرع
انور صدقه عد ایتمش ودبو قضیه‌ی (الکبر علی المتکبر صدقة) حدیث شریفیله منصوص
بولنمشدر. چونکه متکبرده حسبات کبر وعظمت خست طبیعتندن وحقوق نوعه
انسانیه‌ده کی غفلتندن کبر اولسه، حقیر اولسه کافهٔ افراد نوعیله مساواتی
ایجاب ایتدیرن سر ترکیب بشرینی بیلمامسندن ومتعارفه حصر انتظار
واهمالیله برابر حقی متعاب ایوب اهمال ایتمسندن ووقت عاقلده سر عظیم
اکلی تقدیرده عاجز بولنمسندن تولد ایدیور. بناءً علیه عاقل ولبیب اولان کیمسه
ومقوله متکبرلره ینه کبر ایله مقابله ایده جک اولورسه انی نصیحت وارشاد ایله
طبیعت سداد وصوابه دعوت ایتمش اولدیغندن بو حرکت ومقابله‌ی الحا تصدقه
ایتمش کبی اولور. طاتلی وکوزل بر سوز دخی صدقه عد اولنور. شو حال آداب انبیا
ومرسلینه‌ده تجلی ذات وصفاتنه اهل کمال مخصوصدر. زیرا انلر بر متکبره
قارشو ایده جکلری کبر بر حظ نفسدن ویا مکارم طبیعتدن منبعث باشقه
غروردن نشأت ایتمش اولمیوب بلکه بر شیئی کندی نوعنده مقید واول
متکبری مصنفاتهٔ موقته غرورندن قطع نظر ایتمسیله ترکیب بشرینده احکام
مساواتی بیلدیروب دائرهٔ نوع اصلیه‌سنه رجوعنی وخیر وسعادتی موذی اولان
نیت صالح ایله صدقهٔ ارشادده بولنمقدن عبارتدر که شو طور ادب آداب انبیانک
اجل واعظمیدر. بونکله صورت حقیقیه وجدیه‌ده تخلق واتصاف ایدنه کیمسه

بشقه سنك واصل اوله جغی مرتبهٔ رفیعه كمالاته واصل اولور . دنیانك
زیب و آلایشه متعارفهٔ كمالات عقلیه و شرعیه دن تمامیله عاری و منسلخ
اولنلر نفوذه اولور . امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری بیورمشلردركه
(كمال العقل التخلص من رؤية المستعارات) یعنی عقل تام و كامل مستعاراته
عطف نظر اعتبار ایتمكدن رها یاب اولمقدر . فی الواقع وجود بو دنیای موقت
حقیقتده بر ظل زائل و خیال باطلدر . و بونده ان زیاده كیمسه عالم بشریتده
حق اللهی اونودوب بو طریقه ایله وجه حبیبدن بالانحراف قلبی آلایشه و محبت دنیایه
كمال انهماك ایله ربط ایلیانلردر . والعاقبة للمتقين .

محافظهٔ حقوقه دخی كافل اوله جق قاعده‌یی بو قاره‌ده بیانه اجتسار ایدرم
بر انسانك كندی حقنده اجراسنی خلقدن بكلدیكی معامله‌یی عینیله خلق حقنده
روا كوروب اجرا ایتمسیدر . بونی حقیله فرق ایده جك عقل سلیم و طبع مستقیم ایله وجوده
اولور ایسه هر كس كندی نفسنی منطبع كوروب كندینه سویلنمسنی آرزو ایتدیكی سوزدن
بشقه كیمسه‌یه بر سوز سویلمز و كندینه ایشلنمسنی سومدیكی شیئی بشقه كیمسه‌یه ده ایشلمز
و شو حال هر قول و عملنده اكا بر دستور الحركات اولمش اولور . و اول كیمسه ایسه
تقدم نوعیه‌ی قطع و حقنی ادا ایتمش و كافهٔ احوالنده عوارض نفس و هوسدن
آزاده بولنمش اولور . ایشته حدیثده وارد اولان (المرء مرآة اخيه) حدیث
شریفنك مفهوم و حكمتی دخی بوندن عبارتدر . یعنی كیشی كیشینك آیینه‌سیدر . هر حالی
اكا منطبع و منعكس اولور . احوال منظورینه انطباع ایدن كامل و حكیم
ایسه طبیعی اول انطباعك حقنی ویرمش و هر حال شایان انسانیتی
حیات ایتمش اولور . واكر جاهل و لئیم ایسه بنای آدمی تحقیره سوكوب بغیا حقوقه
تجاوز و حقنده تكبر و ظلم و كفران نعمت ایدرك سوء سیرت و طبیعتله
نوع انسانیتدن خروج و حیوانات و بهائم خبیثه میاننه دخول ایدر . و شو حال

والعیاذ بالله خلقته نوع آدمیه تعدی و تجاوز ایدر چونكه متكبر مطلقا حسود و حسود
دخی مطلقا كذاب اولور . كذابلر هر فنالغك منبعیدر . حسوددن صدور
ایده جك ان ادنی فعل شی خیانت و رذالتدر . خبر شریفده (كل خلة
يطبع عليها المؤمن الا الخيانة والكذب) بیورلمسی كه فحوای جلیلی مؤمن اولان
كیمسه‌ده خیانت و یلاندن بشقه هر قصور بولنه بیلور . حكیم اولان كندی نفسنی
تربیه ایده جكی كبی بنی نوعنی دخی خیانتدن و یلانجیلقدن و بونلره مصاحبت و صیل و موالات ایتمكدن
تربیه و اندن ده یعنی خائنلردن یلانجیلردن هر یولده و هر بابده ایراق بری
ایتمك و امكانی بولنورسه حال و شانلری اصلاح غیرتنده بولنوب كندولرینی راه
نجاته دعوت ایدر . ای عاقل شو اسباب منزه‌یه نظر انتباه ایله باقوب كندینه
دها اصلاح ایت . والیه المآب .

مواد عقلیه‌دن بری دخی علم ایله عملك بینی توفیقه تألیف ایتمكدر . زیرا علم ایله
عمل ایتمامك ابدسز نماز قلمق یاخود قرانلقده بر اوطه‌یه ضیاسز كیرمك كبیدر .
علامه شهیر شرف الدین احمد ارسلان رحمه الله (زبد) نام كتابنده شویله دیور .

وعالم بعلمه لم يعملن	معذب من قبل عباد الوثن
وكل من بغير علم يعمل	اعماله مردودة لا تقبل

یعنی

علمیله عامل اولمیان عالم	بت پرستدن اول معذب اولور
علمسز عملی اولانك	اعمالی مردود و هبا ضایع اولور

علم و عملك بینی توفیقه قدرتی اعاظم عقلا و سیاسیونه بیله بونلرده اعظم اولان
انبیا و مرسلین حضراتنه مخصوص بر مزیت عالیه‌در . زیرا انلر علوم دینیه و دنیویه‌یی
جامع و محیط اولدقلری جهتله علم ایله عملك بینی توفیق ایدوب هر مزیت جلیله‌یی
حائز و هر صفت فاضله ایله متصف و ورثه كرامی دخی اول مرتبه

وصفنده قاصر اوله‌جق بیوك بر بنده‌یه مالك بولنمشدر. بو ذات صاحب
عظمت وجلالت قدیننك شانه امام رفاعی رضی الله عنه حضرتلری بیورمشدر که
«علمكله عامل اول دیه بیلمك هر علم سكا فعلا جواب ویرمه‌جك کبی اقوالی
تعریفات دیه بیلمك ناطقه‌یه دائردر؛ عقلی سكا توافقه تمیز بو قضایای حقیقیه
جامع اولان مرد صیادنه خدا هر یرده و هر زمانده شایان اولمادیغی و زینت افزای
کوره‌دك کنده‌لر»

امور دینیه و دنیویه‌ده علم وعملك بینی توفیق ایتمك علم وسیع وعزم رفیعه
توقف ایدر. بر عالمكه مرتبه عقلنده بر درجه ناقص اولدیغی عملنده دخی بر درجه
ناقص اولور. کشینك سالك اولدیغی طریق دینی ویا دنیویده عملی عقلی
نسبتنده بولنور. عقل نه درجه تعالی ایدرسه عمل دخی او قدر تعالی ایدر
عکسی ده اولمقده‌در. نیجه شایع حیفدر که فقر وانحطاط عزم وهمتنه بر اثر
کندی کوزلکسنده قوقار بر جبانه اولدیغی حالده حیل و تلبیس و حرب و قتال
لسان فصاحت وحماسته وصف وتعریف ایدر. بر کیسه نه دینه و دنیاسنه
منفعتی عمالنك نتایجی نظر دقته آلمازسه زخارف قولیسنه اعتبار و اعتماد ایتمك
لازم کلمز. بعضه دون همت آدملر واردر که ثروت عظیمه‌یه مالك کوریلور و بعضه
حکما و عقلا واردر که هیچ بر شیئه مالك دکلدر. طبایع مخلوقاته اولانه دقیق
الهیه‌یه باخبر اولان عقلا جمع ثروت و سامانه مقتدر اولانه اولدوقده همت عقل
جدیده جمع ثروته قادر اولمیانه حکمی دخی غافل ظن ایدر. حالبوکه ایسه بونلر دکلدر
حکمی منع ایدن شی علمی، عقلی، دینیدر. وبرده قاعده حکمیه، نظیفه وجیبه
حقك نوع بشره توزیع بیورمسی وطبیعت وعقل وشریعت مقتضاسیله افراد
انسانیه‌دن هر فردی انكله مكلف طوتمسی اولدیغی اسرار الهیه، توفیقاتی نوعنه
ابراز محبت وجلب خیر ومنفعته مسعی ایتمسی ومتصف اولدیغی علو همت جهتیله

حیات و مروزی تحریک ایده‌جك ویا فخری دینه ویا افراد نوعنده بر بینه
طوقونه‌جق صورتده جمع و استحصال ثروتده نجاتی‌یی دخی انكار ایتمز. بر فیانه
تشکیل ایدرلرلرکه بیانده اثنا احوال وشؤونده بالکلیه خلال بالقوه الکریم
ایچونده فرحنه کوزه در. بولورسه اذا بر بولمزسه حفظ نظام آدمیت و قفوه‌ده
انسانیه رعایت آداب دینیه و وجدانیه حیاتده حق توکل ایدوب صبر ایدر.
بو دنیا هر نه وجهله تحری ایدلسه ده ماهیتی بر ظل خیالدن عبارت دکلمی؟ دون همت
ایسه بو حقیقتدن غافل و اسرار الهیه و مناظم و روابط کونیه‌یی ادراکدن عاجز و جاهل
اولدیغندن دلوحیله و طوزاق قدایله عمدا هیئت اجتماعیه انسانیه‌یی اضرار و کندی
رفاه حالنه مدار اولمق ویا حفظه هلاك وممات دوشونجه‌یه قدر حد وقیح حرص
و طمعنده طوتمقه اوزره آلدیغی ایده هیچ کیسه اویله‌ده انواع و وسائله افراد نوعنه
ایراث اذیته ابتدار، وتوسیع معیشت ذاتنه قصد هیئت اجتماعیه‌یی دوچار مضایقه
ایدرلر. منافع عمومیه‌لرندن سرقت واختلاس ایده هیچ شی جمع وادخار ایده
بیلورسه اولدیغی ثروتكه بی نوعنك ضرر وضراری بونلره حاصل اولور. بونلر
بر ثروت، زقوم وزهر هلاهلدن دها مدهش دها کندر. بو مقوله اهل
حرص وآز اولانلر هوادن بولنان علل مهلکه میکروبلری کبی کوزه کورنمز
وجودلر انسانده ایقاع ضرر واجرای تخریبات ایدرلر. بونلرك اجرای فعل وتأثیر
ایده بیلدکلری دنیاده موجود اولدیغی درلو هیئت اجتماعیه افرادنده تحریك ویمز
اثمدینه توقف ایدر. ایجابات مدنیه‌دن اولارق موقعلری واسع تجارتله
کشاده وافرادی مکتسبات صنایع واخذ و عطایله مشغول و هر درلو استفاده‌یه
آماده بولنان هیئت اجتماعیه‌نك تجارتنه اولانه شدت میل وانهماکلری ایله بر
خدعه بر طرز سیاسی ایله سبب واکتساب ثروت قیولرینی آچار. بو سیاست برقاچ
نوع اولوب ارباب عقل واداکه خفی دکلدر. بو شقلو ارباب سیاست احوال وقعیتلرینه

افکار عمومیه‌یه مطابق بر وضعیت قویوب کوسترلر ذکرینی دخی سزدن اخفایه
موفق اولورلرسه ده دنیاده عددلری پک آز اولان اهل حکمت و فلسفه‌دن
علوم نظریه‌ده متبحر اولنلرجه حالا مخفی قالمز بو طرز حرکتله اکتساب ثروته
ساعی بولنانلرک ضرری آتیده ذکر ایده‌جکمز صنفک ضررندن بیک قات اغلبدر
چونکه بیان ایتدیکمز هیئتک منافعنی کافل اولان ثروت تجاریه و مکتسبات صناعیه
حیل اهل سیاسی سزایدوب نتایجی کیده اوقدر کوسترمز و بالخصوص افکار عمومیه‌یه موافقت
طریقنی التزام ایتدکلری جهتله حال و مسلکلری طبایع صنف عامه‌یه اوقدر اغر کلمز ،
ابتدای کرچه اسباب تحقیقه و دقیقه نظرنده منافع نوع عامه‌یه سبب مخصوصلرده
حقوق و منافع عمومیه‌یی رخنه‌دار ایده‌جک و آثار فاحشنی کوستره‌جک قدر کلیدر
فقط بیلمز هیئت اویله اولمیوب مدنیت صحیحه و کامله‌دن محروم دینه‌جک درجه‌لرده
ثروت تجاریه و مکتسبات صناعیه‌ده کیرو قالوب مألوف عطالت و بطالتی اولنلر
و داهی عجز و عطالته علی الغالب تجارت و صنایع و سائر اسباب علمیه و مدنیه‌سنه
رغبات ضروریه‌یی فتح ایتمشلر ایچلرنده بعض افراد معدوده‌نک عقل و علم
و تجارت و صنعت و مدنیته اعتبار اولنمز اعتبار ایجه هیئتک قسم غالبنه ابتغا
ایدر زیرا ایشیده‌جک صدا صدای عامه‌در ، کوریله‌جک طرز ذهن طرز عامه‌در
ایمدی بو حالده اولان هیئت اجتماعیه‌یه اهل خدعه و مطامع اولان قطاع
طریقه منافع اولان ارتکاب و اختلاس جانب اولدیغی هم و دسایس دنکارانه
و صولت ناهبانه و غاصبانه ایله هیئتک مواد حیاتیه‌سنه اهلکه دست تجاوزلر
اسباب صیانت عرض و جان و محافظه بلاد اوطانک اهم و اقدمی اولان اسلحه
جنود اسلامیه اتمامنه و یاخود تزیید شان و شوکت ایچون عسکر بری و بحری‌نک
استعمال و سطوتنده بولنمسی اقتضا ایدن سفاین بحریه بهالرینه کلنجه
اختلاس دنائتنی ارتکاب ایدرلر شو حاله عطف نظر دقت ایده‌جک بر مسلمک ،

بر مسلمک ، بر وجدانلی قالبنه غلبه ایده ، دکلمیدر ؟ ای حکیم دل آکاه بو حالک
فاعلی و مرتکبی عجبا نه ترتب ایدر . بو خائن دشت احتیال بر مجاهد اسلامیه
الینه بولنان سلاحدن یوز بیکلرجه تفنک قالوب بیلیسی کیزلمه ایتدی . خصوصا
زمانه نصره الرحمن قدرزخفه حضرتلرینک رایت لطف و نظرتری تحتنده وامنک حیات
عرض و وطنی اوغرنده سینه حمیت و بسالتی مجددا آراآله دشمنه سینه سپر ایتمشلر
دانه غدر دشمنه هدف اولنمه بولنان شجعان امتی سلاحسز براقدی ، کتائب جنود
بحریه‌یی حامل و محافظه حدود و ثغوری متکفل اولان و هیئت اجتماعیه‌نک عرض
و وطنی وقایه ایدر ذل مغلوبیت و محکومیتدن استخلاصی ضامن بولنان سفینه
حربیه‌دن بر قاچنی قالوب لرلره تبدیل و شهوات نفسانیه‌سی یولنده صرف ایتمک
و زن نکارکاشانه‌لر یاپدیروب رفاه حال ایله یاشامق و افراد هیئتک دیکرلرده اعتبار
نوع اولان علما ، عقلا ، فضلا ، شرفا و اهل نجدت و فضیلت اظهار ایتمک
و عظمت ایتمک ایچون جیب فضلاسنه اتدی بوجه بر درنده هیئت اجتماعیه‌نک ال
بیوک دشمنی اولدیغی کبی پادشاهنک و نظام نوعیت و آدمیتک و احکام شرعیه
و مسالک عقلیه‌نک خصم اعظمیدر . خائن نوع اولان اشرارک اعظمیدر قده
و حیثیتی اعلایه چالیشان جولنز و کج عقل آدمدر نخوت و مروت انسانیه‌دن
محروم اولدقلری جهتله هر بابده قابلیت بر حکم اغراضه دنیه سائقه‌سیله هیئت
اجتماعیه افرادینه امکان بولدقجه تسلط ایدرلر که بونلرکده ایقاع مفسده
بالاده بیان ایتدیکمز اداینده هیچ فرقلری یوقدر . کرک شرع شریف و کرک عقل سلیم
ملوک و سلاطینک و بالخاصه حائز منصب خلافت اولان و هر عصرده خادم شریعت
نبویه و حافظ تعاملات مقدسه محمدیه بولنان ظل الله المؤید المنصور اعزه الله و خذل
اعدائه حضرتلرینک دائره قدرت و شوکت خلافتپناهیلرینی پک چوغه توسیع ایتمسی و اهل
بغی و عدوانک اولان خونخوار عمالنه ایستدکی تعذیری ، دیدیکی حبسی ، اراده

بوروینی نفی ایتمک ویاخود مالنی مصادره ایدوب بیت الماله ویرمک ویاخود
تعزیرده بولنمقده زیاده شدت کوسترمک صلاحیتنی دخی ویرمشدر. شو صلاحیتی
اجرا و استعمال مادی و معنوی، شرعی و عقلی هیچ بر مانع اولمیوب حفظ نظام
و سلامت و دوام راحت و رفاه منفعتی ایچون بونلره بر قاچ قات فوقنده جزالر
ترتیبنه بیله صلاحیت مقدسه‌لری کافیدر. نوع بشرده ترتیب مجازاتک سبب
و حکمتی نوع عامه ضررلری طوقونمقجه‌لرک زجرینی ایقاع ضررده منع و تهدید ایدرک علم
ایله عملی بینی توفیقه معناسنه محمولدر. چونکه علم هیئت اجتماعیه‌نک منافع عمومیه‌سنه
خدمت اشرار و ارباب تجاوزک منعنی ایجاب ایتدیرر. عمل دخی بو خصوصده علمه توافقه
اینجدیکی و مرزولن و معطل قالدیغی حالده فائده‌سز و دها طوغریسی هذیانه نوعنده
بر شی اولمش اولور. منفعت عمومیه‌یه تعلق ایده‌جک خصوصاتده جماعت احوالده عملی
علمه توفیقه ایدرکه مخالفاتدن اجتناب ایتمک بو جهه‌نک مقتضیات احدیه‌سندندر.
بناءً علیه حکمه واجب اولان شی زرهیسه عقل و تجکه اولمقده بابداری سید
و صائبه بولنده تصادف ایده‌جکی معظماتی کوچک و مستخف کورمکدر. بو خصوصده
سوینیلنه آتیده‌کی بیت بک عالی و مفیددر.

ویکبر فی عین الصغیر صغارها — وتصغر فی عین الکبیر العظائم

یعنی کوچکلر کوچک اشیایی اعظم اشیا کوریرلر — بیوکلر بیوک اشیایی اصغر اشیا کوریرلر

مواد عقلیه‌نک بری دخی اولی الامره و علی الخصوص صاحب شریعت اولان پیغمبر اعظم صلی الله
علیه و سلم افندمزک نائب و خلیفه معظمی بولنان سلطان شرعیه صاحبنه خضوع و اطاعت
ایتمکدر. زیرا امتده حصول انتظام تام و حکمت وضع اصلی اقتضاسنده اولان دوام
و قوام مجد و شرف نوع عام اول خضوع و اطاعته وابسته‌در. شو جهت شریفه‌نک محتاج
تفصیل بر چوق دقائقه مالک واردر که بو جهتی ایضاحه شروع ایده‌جکز.
اولی الامره خضوع و اطاعت انقیاد و اتفاق امتک و بالنوع حصول ارتباط و مناسبتی

74

شریفه‌نک اهم و اعظم اسبابندندر. حکمانک مقام عظیم اولدیغی جهتله اول
مقامه احترام ایتمک عقلاً واجبدر. حکمانک تجلیات الٰهیه‌دن اولدرق نظر اولدیغی
مرتبه عالیه حکمایده مستقلاً انفاذ دینه وجهه قبول رحمن نائل اولدیغی منزلت جلیله ایله
بو دنیاده بنی نوعی ایچنده بر چوق مخلوقات الٰهیه‌دن افضل و ارجح بولندیغی رعایة
بشقه بر ملت، آخر بر مذهب، دیکر بر جنسدن اولان بر عاقل انک توقیر و تعظیمی،
اجلال و تکریمی استلزام ایدر. پادشاهک حرمت و رعایت و اعزازنده ارتباط
نوع ادمیت و وحدت جسم بشریتده بیوک بر معنی واردر. بعضه کوزه بیانک حکمته
عاری اولدرق موجود اختلافات مذهبیه و معتقدات وجدانیه دنیشی نفرت مطلقه
وادیسنه صایمدیکی قصور و نقصانی علم و عقلدن نشأت ایدر. بو وادیده اولنده
ایکی جواب ویریلیور. بری جهتی شرعی، ایکنجیسی عقلیدر.

شرعیسی بودر.
هر هانکی بر دینده بولنور دکم اولورسه اولسون آخر بر دینده بولنان ادمه مخالفتیله
کیمسه نه کندو نه پیرده مخالفت ایتدیکی ادمک عنادیه عاقبتی تغییر ایده‌مز
هنکیسنه حقک رضاسی باریه توافقه وجهه خاتمه یه اقرار ایده‌جکی الله
بیلدیرلر ایسه کیمسه‌نه زمانی مجهول اولان بر بدایتی تحقیره حقی یوقدر. مقدرات
الٰهیه‌یی ادیدی عندالله تغییر ایلمشدر. بر جهتی بدایه و نهایته حمایه بیوریلور.

عقلیسی دخی بودر.
ادمک انسان اولدیغنه نظراً مصدر اشتقاقی اولان انسیت انصاف ایتمسی ضروریدر.
تعصب و غلظت ایله وحشته منبعث وحشت دخی وحشیلکی منتجدر. اجلکه
عاقل اولان بر ادمک صفت احدیه انسانیه‌جه انصاف ایده‌بیلمسی ایچون صفت انسیته
تحلی و انصاف و شرف ذاتیسی صفت وحشیتدن تنزه و فطرت تجلیات الٰهیه اولوب
بو دنیاده ممالک ازوامر و نواهی اولان ملوک و عظمای اجنبی شویله طورسون

افراد انسانیه‌ده بیله هیچ بر فردی استخفاف ایتمسی ایجاب ایتمز. استاد
الاکمل السید محمد مهدی الصیادی الرفاعی قدس الله روحه دیورکه.

لا تری الناس یا بنی صغاراً   کل ابناء آدم کبراء

یعنی یاوروم خور کورمه اوغلم زیرا   آدمک جمله اوغلانلری بیوکدر.

اوت امم وملل سائره افرادندن بری طرفنه چیقمزده بر حقارت ومعتقدات وجدانیه‌ده
براهانت حدودینی کوره‌جک اولورسه‌ده انک اول امرده حال وشأنی نظر دقت
واعتنایه آلیرز اکر اندن صادر اولان تحقیر جهلندن نشأت ایتمش ایسه تعلیم وارشاده
واکر علم وفطنتندن منبعث بر رأی متین اولمقسزین صرف بر عناد طوری ایله قائم اولان
خشونت طبعندن ایلرو کلمش ایسه اکا ابراز غلظت ایدرک او نوع بشره تجاوز ایدنه
کسانه لایق معامله‌یی اجرا وکندوسنی علمز، هدایتمز، کتابمز عدالتمز واکر
علمنده بر یاکلشلق وقوعندن نشأت ایتمش ایسه کندوسیله صورت حسنه ومقبوله ایله
مجادله قویلورز. ونتیجه حاله اوراقحه تعلیمه ایدرز. بو قاعده‌نک کندی وجدانیاتنجه
صحت اعتقادینه قائل وقانع اولان هر امرده عقلاً جاری ورعایتی لازم کلور.
عقل ایله مستحکم اولان بر علم نتایج خیره‌ده نشئه ویرنجه ویرر. مجادلات عقلیه‌ده
وحقک تظاهر وتعیننه چکره محو اولان کبی هوای نفسه تابع اولانلرده اعلاء حقه میل وانحراف
ایلر هوای نفسه تبعاً حقه انحراف ایده‌جک کبی حال وقالنده معطل دکلدر.
بو یولده اقوال وافعاله نظراً باب حقیقتده مقبل دکلدر. بو قبیل کسانه
(جمیل یوماً وفی الثانی نعام) شتنک ماصدقیدر. یعنی برکونه‌ده اوضاع
واحوالی، برکونده ده قوش اشکالی کوسترنه اهل تلونده عد اولنورلر.
قاعده عظیم الشان خرستیاندن الله ورسولی اولان پیغمبر ذیشانمز حضرت محمد ایله
ایدنده مودت خصوصنده هرکسه بیقیه بر مثال اولدقدن شهادت ایتدیکی کبی
(ومن اهل الکتاب من ان تأمنه بقنطار یؤده الیک) نص جلیلی ایله بعض اهل

75

کتابک امانت ودیانتی دخی بیان ایتمشدر. اورانده کتب دینیه بعضت
ایدی اکثر اهل کتابک بو وزنیه مالک اولدقلری نفی ایتمز بکا بونده فأنه کریمک
سزینه بر دلیل واضح واردر. او دخی نوع مطلقده حقیقت وضعیه‌نک بیانه
وایضاحی کیفیتیدر که معنای اصلیسی قائم اولان مبنای خلقیتنده سزاوار
امینت آدم واردرکه حقیقة امیندر. دیغر ایسه آدم واردرکه حقیقة خائندر.
دیکدر. واقعا دیغرده تابع اولمیانده امنیت مطلقه ایله امین اولمز (مطلقه)
تعبیرنده مقصد مادیات ایله معنویات وجدانیه‌در. چونکه معتقدات وجدانیه
لطیفه تذکر وتدبر وانصافده منبعث بر قوه قاهره والهیه ایله قلب ایله لطف
عقلده بحث حق سورده وتوقیف اولنمجه اولورسه حکمی نافذه بیوک بر حاکم
بحیدر. مادیاتده ایسه کوردیکک بر آدم معنویاته کلنجه انصاف ایله مزینه
بر قوه واسعه علمیه مالک ونحوی حجه وحقیقة مائل دکلسه لسنده اولسه
علیهنده بولنوره حقه اصلا اهمیت ویرمز. بوکی مغلوب عناد اولانده ده اشتعال
ایله مجال بر قیمه حق بر نص فرقانی وجزئیه مع ماییه بر تجربه ایله حقیقی کلا اشکلمدیکی
وجدانیاتده امینه اعتماد ایدیلمز. زیرا حقوق نقده رأی واجتهاد باطلدر.

والله ولی الهدایه.

شو تفصیلاته مبنی اولدیغه کوره اصناف نوع بشرده اختلاف معتقدات ایله
برابر مسلمینه موده قریب اولانلر خرستیانلردر. کرک خرستیانلرده وکرک سائر
اهل کتابده ذمتلکه خیانتدن تنزیه ایده‌جک امین آدملر نزدینه مودوع
بر قنطار آلتونی صاحبنه اعاده وتسلیم ایده‌جک انسانلر واردر.
خرستیانده وسائر اهل کتابده امنیت ایتمه‌جکمز کسانلر کندی دینه ومذهبنه
حقیقتله تمسک ایدوبده وجدانیات معتقده‌یه نظراً حال وحرکت ایدنلر یاخود
علم تام وصحیحه مالک اولمدیغی وجدانیاته مغلوب اولانلر آدملردر که بو مقوله
آدملر هیچ بر امانت ومعتمده شایان امنیت اولمزلر. نوع آدمیده اولان حکمت

وضع الٰهی احکامه منقاد عالم نام بر ممتزج معتقدات وجدانیه صاحبی خدا بیدر
وحقوق مادیه ومعنویه لرینه تجاوزدن کرکی کبی منع ایدر . عقل وعلم وحکمت آیتی
اولدیغندن بتون وعلی الخصوص بیننده ما بینعالیه دینیویه . فطرت اولنده کندی
جنس ومذهبنده اولسون اوطرسون تجلیات الٰهیه حکمت انقیادا اکرامی واجب کوریلور
بنه بو معنایه معطوفدر . هر عصر وزمانده مقام نیابت محمدیه ده قائم اولان
سلطه شرعیه صاحبنه یعنی خلیفه "معظمه" یه ویره جک خضوع هامرینه جداً "وصحیحاً" امتثال ایله
ذات مقدسلرینه محبت وجمیع اقوال وافعالنده کندوسنه بذل نصیحت اطاعت وانقیاد ایتمکدن
عبارتدر نصیحتک معنی نصیحت ایده جک کیمسه بر خدایته مدح ومدح وثناسنده بولنمقه
، کندوسنه هیچ بر فنالق ایتمامک ، شأننه نقیصه ویرمکدن وقلوبی اندن
تنفر ایلمکدن توقی واجتناب ایتمک افکار واذهانی اکاهیل ایتدیرمک ، امور
ومصالحنه بذل خدمتدن ابر استجلاب منفعت چالشمقدر . زیرا اکا طوقونه جق
منفعت انک ذات نفس تحت محبت هیئتنه عائددر وهو اسرکه سویلدیکی عکسی دخی
بالعکسدر . بشریت بجابنده اولمیوب اوزره ظاهرا کوزل واچرکیه رقول وفعل
مستغربک هر کسدن صدوری محتملدر . اکر اول مقام علویت انسام صاحبندن اوکی
بر قول ویا فعل صادر اولمش اولورسه عظمتیله بوزینه اورطه‌یه صنعت ورتایتیه
وحسنه اسلوب وعرفه یالم بر غیبت کندوسنی وشتوک وسانحه عجائب ومحبت
وتعظیم وحرمتن مرفوعه اولدرده عدم اولنورکه قلب وخاطرلره مطمئنه اولسون بونکه
بر مقام قدسی صاحبی هیچ بر حال ووقتده اساءت واذیته هدف ایدیلمز ، حقنده
ایرلوب هوای نفسیه امام ایراث اساءت ایدن کیمسه نوع عامه جهلا ایراث
اساءت ومنافع عمومیه ابطال مقتضیدر چونکه امام اولان ذات صاحب شرع
اکنوره نیابته منافع عمومیه خاصه وکافلدر . ووقتلو هوای نفسه ویاسندکندی
لمیعندید مقید اولمقدن هیچ بر وقتده شایان اعتبار والتفات اولمازلر لاف
وکذافتی دخی اهمیت ویرلیوب تنفیذ اتحاد هیئته وشق عصایه بادی اولمیه جق

76

جزوی وکلی افتراق رینه سلبی اقتضا ایدر . زیرا اهل غوایت وضلالتدندرلر
(ولا عدوان الا على الظالمين) .
اصطلاح اهل زمانجه الیوم سلطنت سنیه وسلطنت شرعیه ومذهبیه ایله معروف
اولان سلطنت وامامتک دائره شمولی داخلنده بولنانلردن وقتلو افعال
قبیحه‌یه اجتنابا ایده جک کیمسه‌نه مطلقا یا عالم ویا جاهل اولمسی ایجاب ایدر .
عالم ایسه طاعت امامدن خروجی امر الٰهیه مخالف وفتنه شایع اعظمه دخی مباینه
تفرقه‌یه سعی ایدن آدم سعیده مصیب اولسه دخی کندوسی مردود وعملی عند الله
غیر مقبولدر . بو قضیه تنقیح واختلافدن وارسته اولان متعدد واحادیث صحیحه
نبویه ایله ثابتدر . شق عصایه ابتدا ایده جک بولنور بر کیمسه‌نک آیات کریمه فرقانیه
واخبار شریفه نبویه‌ده مصرحاً بیان بیورلدیغی اوزره نقض اتحادک محافظه‌سی
ضمننده وجودینی بالکلیه ازاله‌سی شرعاً واجب اولور . قرآن عظیم الشانده (ولا
تنازعوا فتفشلوا وتذهب ریحکم) وحدیث شریفده دخی (من اتاکم وامرکم
جمیع علی رجل یرید ان یشق عصاکم فاقتلوه) بیورلمشدر یعنی سز عموماً منحصر
بر آدمه تابع ایکن بری کلوبده سزی اندن ایرمقه وشق عصایه سعی ایدرسه
انی قتل ایدیکز دیمکدر . دیکر بر حدیث شریفده دخی (اسمعوا واطیعوا ولو
امر علیکم عبد حبشی اجدع الخ) بیورلمشدرکه مفهومی علیکزه امیر بورونسز
بر حبشی کوله اولسه دخی سزلرک امرینی دکله یوب اطاعت ایدکز دیمکدر . آخر
بر حدیث شریفده ده (من خرج من السلطان شبراً فمات میتة جاهلیة)
بیورلمشدرکه مفادی شودرکه اکر بر کیمسه سلطاننه یعنی امر واطاعتنه بر قاریش
قدر ایرلورده او حالده ایکن اوله جک اولورسه اسلامدن اولکی جاهلیة اعتقادی
اوزره اولمش اولور دیمکدر . ایشته بو واقتضالی آیات واحادیث شریفه‌نک
حجتی عدم تفرقه لزومنی آمر وشق عصایی ناهیدرلر . هیچ بر عاملک هیچ بر تأویل ایله

نص شریفه مخالفتی قبول اولنمز. بر تأویل که نص شرعه مخالف و منافع نوعیه مباین
و تفریقه اتحاد و فك رابطهٔ اجتماعیه‌یی استلزام ایتسه هیئته جالب شبهه اوله
البته بر غرض نفسانیدن منبعث بولنجقدن اننده صاحبنه جای کریز اولسه
دخی حکمت اجتماع و اتحاد و قلوبی نائب صاحب شریعت اولان حضرت خلیفه‌یه
جلب و جذب ماده‌لرنده بیك درن و عمقه دارقدن اولدیغی ارباب بصیرتجه معلومدر.
طاعت عامه‌دن خروج ایده‌جك کیمسه جاهل ایسه بزانه‌نه انبا انمك هالکی
طبقه‌سنده اولدیغی و هیئت اجتماعیه‌جه حائز اولدیغی صنف و مرتبه حقیقیه‌سنده
نه عبارت بولندیغی صورارز. اگر عمال و اکابر و وزراده ایسه ترجمهٔ حال و جریان
احوالنه و بو الوهی امته ایراز ایندیکی خدمات و منافع و آثار خیریه‌سنه و بونلری بولنجه نفوذ
حالده عکس اوضاع و احوالنه مراجعتله دینده درجهٔ تمکینی و قوهٔ علمیه و درایتی
سیاسیه‌یی و مقام ریاسنده علو شانه و شهرتی نظر دقته الورز. اگر اصحاب
مجد و ریاستدن و ارباب شأن و فخامتدن و صیانتنده مسموع الکلم دگلسه
طولدیره جق قدر علم بر شی ایسه اننده اولا حقوق دینیه‌یی، بعده حقوق
جامعهٔ ملیه و مذهبیه و وطنیه‌یی صورجه بیتر و قواعد نظریه‌یی کندوسنه تعریف
ایدر ودرزکه بر نصیحت قصدیله اورته‌لغی کورلتی یه بوغانه و ناملایم سوزلرله دائرهٔ مشروعه
الحاف و اکتافی طولدیرانه کیمسه ناصح دگل بلاتجی و الدانجیدر. اهانه کرجکه‌نه
محب و صادقه و خدمتده اللهم اجعلنا ثابت قدم و لوای نابلقی تحتنده کندوسنه دخی انضمام
ایندیکی ملت و هیئت اجتماعیه‌یه طالب و جالب خیر اولانه دم اهانه قاتشود ایب
متبوعنی محافظه ایده‌رك خدمت و نصیحت و صداقتی عقل و شریعت دائره‌سنده
و اسالیب مرضیه ایله بذل و ایفا ایله شانه و شرفنی، عزت و نخوتی حضور و غیابنده
، قرب و بعدنده متساویاً صیانت و محافظه بر تکار و مرو نشعار اولور.
متبوع معظمنك محبت و توجهی سایه‌سنده انك زیر لوای اطاعت و انقیادینه
صنفنه و مذهب و مشارب و اجناسی مختلف دن ترکب ایتسه بولنان هیئت اجتماعیه

مجد و محافظهٔ اتحاد و سطوت و اعلای شان امت و صیانت حقوق و رعایت
خصوصنده خدمات جدیه و نافعه‌ده بولنور. و هر صورتده سعی ایدر ایسه سعیی مشکوردر
اگر اول جاهل منحرف بو طریقهٔ قویم و مسلك مستقیمه سلوك ایدوبده دائره
انقیاده دوغری امانت عهدیه‌سنی ایفا ایتسه و دیانت و عقل و حکمت نقطه
نظرندن کندی حدینی بیلمش اولور. و اگر بو سوزلری اصغا ایتمز و ینه کندی بیلدیکی
کیدرسه اول کیمسه‌نك مغرض اولدیغی و مغرضانه حرکاته ظاهر بلا غرضی ایدوکی واندن
ایتقدر بر شی بکلانمه‌جکی تحقق ایدر. و اگر اول جاهل منحرف هیئت اجتماعیه میاننده شان
و شهرتنه بر عاری کسانندن و کیجه عنتنده بر ذکر و اثری اولمیانلردن ایسه
انك بر هم و هذیانده قیام تصدیسی ناپاره ده یالده ایتمك ویا بر مطلب
خسیسه نائل اولمق فکر اجرائی سببله فرلقه ذل و هوانه دوشمنده عبارتدر. بویله
مطلب خسیسه وصول ایچون مرکب شیطانه ایله هم عنانه و سالك طریقه غرور و بغی ایتمنده
اولورده نتیجه سلاح ظلم و عدوانه و بو رفتار ناهموار ایله کویا ملتنه خیر ایستدیکی اعلانه
ابتدار. حالبو که کندی آرزونك کولیکی و حرص و طمعنك اسیری اولوب طریقه طبیعیه‌ده
بیلانه‌کی منقلب، حقیقت یرده اولدیغی حالده بیلنمزی کوکلرده کزر
بر کادیندر. هیئت اجتماعیه میاننده هیچ بر موقع و مقامی حائز اولمیوب ظلمت جهل
ایچنده زهر آلوده بر لقمه نان ایچون چارپنه طوریور. بویله بر پسنك هذیانه
و هذیانده، بالفعل و بلانری شایان التفات اولمیوب کافه حرکات و سکناتی
اهمیتسز و ساقطه‌در، حق و حقیقت بو مغلطه‌لرك بتون بتون خلافنده در. اعدای
ممالك و بلاد اسلامیه اولانه اهل اغراضه و مطامعه آلت اولانه وقتی اذانینك
ماهیت و حقیقتنده‌نه امت اصلا غافل اولمامیدر. زیرا بونلر انلرده‌نه اغراض
و نخوتجه بیك ایدرلر. بونلر شعار انسانیتده بالکلیه تبری و بروده اولوب
دیانتی چالك ایدوب هیئت اجتماعیه اعلانه خصومت و نشوه اصلیه هیئته

بالكلیه حقیقتدن انسلاخ ایتمش دیمكدر . افواهده بولندیغی ملتی دیلو بیتانه
وهذیانلرله هدف تزهات ونشر اكاذیب مصنعه واخبار موضوعه ایدرولن
متبوعه‌سی هیئته قارشو ایراز اساءت ایدن یوزی یادمك اطوار وشوونه واقف
اولان وجدان عقل وانصافدن آزاده بولنانلرك ولوكه جنسا ومذهبا اجنبی
اولسونلر نه اكالفت ونفرت ایله قوقمقده كندی طوتوز وانكا یالقوا ایتمك ایچون
كندی ملتنه حاولیانلر بركوپك نظرله باقار . شرف انسانیتی نفسه حبب مصائب
ومذلته اوغرنده محو ایدن اوپلر دنینك عقلای اجانب نظرنده قدری كوپكدن
الچقدر . زیرا كوپك صاحبنك اذیتنه جبر وتحمل ایدوب حقنا نعمتی اونوتمز وقطعا
خیانت ایتمز خذلهم الله اولانلر ایسه اوقبیل نانكورلردن نه حیز اولورلر وهكذا نزینه حلال
بكلنلر . نوع خاصه اذا ایدن بولیه دشمنان انسانیتك نوع عامه مضرتی داها زیاده
اولدیغی دكاردر . وعلی اهل العرفان والانصاف السلام .
غایت دقیق براسلوبله شوراجقده بیان ایدیلكن بحث رقیقه شایانه تعلیدر .
سر واحدیت قدیم طرلی اشارت اولنمه اوزره صفحات مشهوده حادثاتده هر برنده
بر جلوه واحدیت قائم اولمشدر . كلام قدیم صوت وحروفدن عاری اولدرق جناب
اقدس آلهیدن قلب رسول اكرمه القا اولندی بوكلامده نوعی خاطر بشرده
موجوددر . خاطرل شكلدمسارده ومخاطبه ایدر . ونفسكلده ده قونوشور
واجه كز دخی خاطرل القا ایندیكی خطاب ومسارده كلامی بو حالده قلبكزك
محل تنزل وخاطركز دخی مخاطب ومسار اوله قدر . وجناب حقك بكی
دروننده ایكی قلب یاراتمامه اولدیغی نظرا تنزلك بر ومنزل بهك بر ویسارك
بر واعی یعنی الكه یانك كذلك بر وجامعك دخی بر اولدیغی ولطفه نظرك
بردن تشعبی قطعا تعلیم ایتمدیكی ولسانلرده دخی ناطقه واحده ایله افكاره
ترجمان اولمه ایتدیكی وهلم جرا بارزات وخطوبانده مفردات ومركباتده اجزای فردیلری
افراز وتفریق حالنده جمله سنك واحده راجع بولنه قدری تحقیق ایراثیه بوحكمه

78

منی جناب واحد احد وفرد وحید حضرتلری هر آنده كندی ذاتنه ووجهه التفاتی
تنبیه غفلتده كندینه دوندرمك ایچون یالكز بر پیغمبر كوندرمسه ده هر پیغمبرك
متعدد اصحاب واتباعی اولدیغی حالده مقام نیابتده برینه یالكز بر ذات
قائم اوله كلمشدر وكلمه اولدیغی جهتله شو بر لك طرف اللهدن متعدد غایت
اولنمقده بولنمشدر . الیوم بو مرتبه‌یی حائز ومربع نشین كرسی نیابت اولان خلیفه
مطاع وامام واجب الاتباع (امیر المؤمنین وحامی دین مبین ، آب روی آل عثمان
امام زمانه السلطان الغازی عبدالحمید خان نصره الملك المنان) افندمز
حضرتلری اولوب منزل نیابتده خلافت مرتبه سنك واحدیت مقتضاسنجه بولنسه
بر صاحب عهددر . اولو الامر ورضای جناب پیغمبری عونه وعنایت باری ایله
موافق اولان كافه اوامر وارادات سنیه‌لرینه امتثال واطاعت ایتمك هر مسلمه واجبه
بناء علیه ال ولسانله وصول درجه امكانله حیات ومعاوننده وقایه‌سی
وشوكت همایونلرینه وذات مقدسه‌لرینه محافظه مجد وشرفنه تشبث ایدلمك
مفروض بر وظیفه مقدسه در . كندی اغراضنه دنیا تكالیزیه ایچون هیئت اجتماعیه
فك رابطه اتحادینه چالشه جیفه الحق عونه التفات اولنه نظر جنبه مصولارلرینه
كندی قوقمه‌لرینه یلوب جیفه‌دن جیفه اهانت وقدنده‌نه چالشمز . بری ومسهدكه

من خبثت فعلته امه   اول ما یقدر فی جنسه
یستقبح الصدق وعن خبثه   یستحسن الكذب علی نفسه

یعنی آناسی خبث وخطاده بولنانلر بیانه غدر ایدوب جنسنه اول انه عقیله‌لر
خبثندن صادقك قولنی تقبیح ایدرلر بلانی كندی علیهنده ده بولسه نیك تحسین ایدرلر
عقل وشرعه قارشو كلنلرك جهالت وحقارت ذاتیه‌لرینه سبب ایجاد اسباب فساده سعی
ایدن بر دنینك سوزینه هیچ قولاق ویریلورمی ؟ قرآن عظیم الشانده (ولا تقف
مالیس لك به علم) بیورلمشدركه مضمونه جلیلی بیلمدیكك وخبر واكاه اولمدیغك

بر شیئی تعقیب ایتمه دیمکدر. غرائبندندرکه بو شرذمه مکروهه نک بعضیلری
دیانتدن دم اورویورلر حالبوکه دینک اسم و رسمندن کندولرنده اثر بیله
یوقدر، اسلامه مخصوص اولمیان هر عادت و کسوتی تقلید ایدرلر، فرائض
دینیه ده بر فرقه نک بی ادبسیله کندولرینی مقید ایتمزلر بونلرک خبث حال و شنایعی
نظرلرنده خفی دکلدر، نقلاً و عقلاً مفقوددر. هرکسجه معلوم اولان احوال
ذمیمه لریله بر جاهلانه بر فهم و وساوس بارده ایله امتی طرایقه عقده و نحت
لوای نصرت اللوای حضرت خلافت پناهیده بولنان هیئت اجتماعیه ده ده تحریف و تفریقه
چالشورلر حالبوکه عقل تام محافظه نفع عام ایچون اول هیئتک صاحب شرعیسنه
تمسکی و عونه حقده حفظ ثغور و بلاد و صیانت حقوق عباده کافی قدرتی
و مکنته مالک اوله بیلمسی ایچون نافع و مشروع اولان هر بر امر و اراده سنه بالاتحاد اطاعت
و انقیادی ایجاب ایتدیرمشدر. چونکه مقاصد عالیه مذکوره نک تمامی حصولی اتحاد
و اجتماع قلوبه و امتک انقیاد و اطاعتنه وابسته در. بو جاده دن انحراف ایدنلر
کیمه رکیکه عقل و شریعتی هدم ایدرک مصالح امتی افرار و منافع مجتمعه سنی
تشتیت و رخنه دار ایدر بو سببدن کرای هیئتک او قبیل مضادت و انسانیت اولنلری
شدتله منع و زجر ایدوب بیخه قهر و ضلتله دوشوریلری الزمدر.
خلیفه اعظمک عماله و متولیندن نصب و تکرارده مساعده زمانیه [?] بر فطه [?]
و یاخود ابراولوبده مصالح خلافت کبرایه منافی صورتده نشر فساده باشلادیغی
کوره جک اولورسه ده افراد مسلمین لسان نصیحتله انی تنفیر و تنبیه و تخویفه جهتی
بناء فسادی نیشه عقل و شریعتده هدم و نائره تزویر و بهتانک اطفاسنه
غیرت ایلمدیکی تنبیه و توجیه اولنور. تاریخه آشنا اولنلرجه معلوم اولدیغی اوزره
ازمنه ماضیه ده بعضی کندی قوم و قبیله سی میاننده حق اولدیغی حالده اهتمام
خنده قصد و توجه ایتدیکی برده سنه یکینه سنده بسیط دیکی اغراض نفسانیه سائقه سیله
بر چوقده حیله و خدعه طوزاقلری قوره رقده مترقب اولدیغی فرصتی الده ایچون خلافت

79

علیه تشهیر سیف بغی و عصیان ایدرک امتک باشنه بیچینه بلا و فلاکت یاغدیردی،
دجله یی عادتا خونابه چویردی کندولرینی متشرع ظن ایدنلر و فقط حقیقتده
حکمت شریعتدن خبرلری اولمیانلر بر طاقم سبکمغزانک اذعاننی دخی کندینه اویدیردقدن
و تحصیل نائل مقصد اولدقدن صکره کندوسنه یاردم و دستکیرلک ایتمیه بولنانلری
دخی محو ایلدی. خبر شریفده (من اعان ظالماً سلطه علیه) دیو وارد اولمشدر.
یعنی بر ظالمه یاردم ایدنلره او ظالمی مسلط قیلار. ایشته او بدبخت کندی اعوانی
دخی تار و مار ایلدکدن صکره منافع ذاتیه و اغراض و شهوات نفسانیه سندن خالی
هیچ بر ایشه کوروه رک بتون مساعیسی امت اسلامیه و شاهنه شریعت احمدیه یه
جلب شبهه و فلاکته انحصار ایتدیکی حالده باطلی تفریق مقصد اولدیغی و وضوح دلائلدن
صکره هیچ کندی غرضی ایچون حکمت دینیه و عقلیه دن انحراف ایتمیانلر اعتراف و تصدیق
ایدرلر بو مسلک سقیمه سلوک ایده جک کیمسه یی مقاصد جسیمه ذاتیه سی ایلیه نده
بالاده ذکری کچن امثاله قیاس ایدوب عقول و ادیانه امینی کندینی دهاتنده بیله بیله
وامی استخفاف ایدوب دوه قطارلری مثللو بر یولدلر ایله چکوب کوتوررکده
تنزیه ایدرک فرعون قومنی استخفاف ایلمسه اولدی اکا اطاعت ایلمزلردی
قومنده استخفاف ایتدیکی کسانک و اقواله مفتون اولندن فرط اطاعت و انقیادلری
کورنجه اعلانیه بغی و طغیان ایدرک احیقه احیقه ادعای الوهیته قالقشدی
قومنک اکا فرط اطاعتی و طاعت اولدی اسافل ناسدن اولان تک [illegible]
هیچ بر شیئه پاپه مز حجبی دکل ایدی زیرا ایکی ضعیفک بر توانا غدر حیلی طبیعیدر
امتی زیر جناح رأفته الان و اتحاد ملی یا تأیید و محافظه ایدن خلیفه شرعی
و حاکم عقلیه شفقت الطاعت و انقیاد اولنمز، بلکه که تفرقه اتحاده سعی ایله خلاف دین اولورق
خلیفه ده هر حالده و کاره ده از چوقده سبب شرف و اعتبار غیر شایده اول کیمسه خارجی اولوب جمعیت امت اولیغون
نثار ذل و اهانت اولنور، منافع عمومیه بشریه افرار و اخلال ایتدیکی و مخالف شرع شریف بولندیغی ایچون
اعوان و اخوان شیاطینده معدود بولنور.

— نفخ عامی متضمن بر بنده —

حقیقتی لطف حقده ذره قدر تجاوز ایتمیه جك بر مقدمه ایله نفخ عامی متضمن اولان شونبذه نك بیانه ابتدا ایده جکز .

آلوده اغراض اولانلر یادمك حقنده کی حالنده غرض توافقه فهم و ادراکی سد ایده رك انی هر صورتنده کورمكدن منع ایدر . هر سوز انجق یرنده اغراض دست حقیقته بیان ایده جك کسانه مخصوصدر . ملل غیر مسلمه نك بر چوغی الیوم اهل اسلامی لسان انجه و هیچ بر فایده حقیقیه سوزلرله اتهام ایدیورلر . بعضیلری مسلمانلرك هیچ بر طوغری سوزی سویلمك اقتدارلری اولمدیغی و بعضیلری دخی مسلمانلرك هدیه اشیوری تملق و یلتقلمیه مزجك اولوب مدح و ثناده سیم خیال ایله انجق وصول ممکن اولمیه جق غایاته بولمقده اولدقلری و بعضیلری دخی دیانت اسلامیه نك مانع صنایع و تجارت اولدیغی ، بعضیلری دخی دیانت مسلمانلری تعصب و جفایه سوق ایتدیکی ، دیکرلری ده اسلامیانك وحشی و اخلاقده بد بر ایم تنقلره بولندقلری تفوه ایدوب طوریورلر هالبوکه شو اسنادات دیانت اسلامیه یه بالکلیه مضاد و مغایر اولوب دیانا ممنوع و مردود اولان احوالدندر . دیانت اسلامیه نك رکن اعظمی طوغری و حق سوز سویلمكدر . بوکا حتی عالم و عاقل اولان بر مسلمانه کوره نه طمع ولوقنده چکینه رك حق سویلیوب طریقه حقدن اصلا ایرلمز . تملق و یلتقلمك دخی دیانا نوعی استلزام ایده جك کناهلردن معدوددر ، هدیه اشیوری مدح و ثنالرده دخی شریعت مطهره اسلامیه عموم اسلامیانی منع ایتمشدر ، قرآن کریم تجارت و صنایعله اشتغالمزی امر و حقیقی عصبیه مبنی حرب و قتالدن عبارت اولان تعصبدن و وحشت و جفادن منع ایدیور ، وفاق و الفت و وفا و صفا و مودتی امر ایدیور . بونلری مفصلا اشبو کتاب مبارکده بسط و بیان ایدوکی ذهابده بولنانلرك طمع و ذهابلری تکذیب اولنمشدر . اجناسی و ادیان سائره اربابنه مالك نصفت و اذعان اولنمه دخی دیه

80

اسلامك منبع شارقه مدنیت و شمس تابان فلك انسانیت و معموریت اولدیغی بر لر نیجه عظیم شهر و بلادی بالتأسیس اعمار دیار و ابقای آثار ایله ظلمت جهالتی مبدل علم و عرفان ایتمه لری طبقات ماضیه و عظمت اسلامیه بونی هر زمان تأیید و اثباته کافیدر . فقط حال حاضرده بر چوقلری ده ای مسلمانلر مادامکه دینکز بویله در سزده انوار مدنیت و اصناف صنایع و تجارتك آثاری نیچون کرکی کبی مشهود اولمیور . دیه جکلری فرضه تجسم اولسه ده اکا ویره جکمز جواب شو اوله بیلور . مسلمانلری مقاصد مدنیه لرندن کری براقان شی اقوام سائره نك طرف طرفدن ایتدیکلری [illegible] طبیعیه تعقیبات [illegible] مدود و غوائل دائمه ایچنده اشراحت فکر و خیالدن محروم اولمقده یالکز دفع صائل و حل مشکل ایله اشتغال ایدوب هدف تیر غرضه و مصاب اولمقده بولنه لری [illegible] آکاه قالماسیدر .

ال زیاده شایان استغراب و تعجب اولان شی مسلمانلره بازی مصائب باعث اولان و بوقدر [illegible] فلاکت و مصیبتلری سوق ایدن اقوامك کمال مدنیتله حقوق انسانیه خدمت دعواسنده بولنملریدر . بو بابده سویلنه جك سوز چوق ایسه ده اوزون اوزادیه شرح و تفصیلدن توقف ایده جکمزدن کتابك موضوعی خارجنده [illegible] اشارتله اکتفا قلنمشدر . معلومدرکه بعضی حقیقتلر واردر بوقدر رجحانی اشاراتی [illegible] اشته معذرت حقیقیه اشارات عباراتدن زیاده حائز افصاح و تأثیردر . بودر بر عذرك حقیقتی انجق صاحبی و یا نفس الامرده صاحبنه بالمماثله امر مقصودده شریك و مشابه اولانلر بیلور .

اقوام مذکوره نك منافع عمومیه نوعی حیات نقطه نظرندن مسلمانه بذل معاونت و عطف نگاه انسانیتله بر کنده [illegible] و خلیفه معظمه نك ظل ظلیل همایونلرنده آسوده نشئه امن و اشراحت اولمالرینه میدان ویرملری و بلکه ادامه صلح و اسباب عمومیه خدمت ایتملری وظائف انسانیه لرندن اقدم و اقدسدر . اهل اسلام غوائل و شواغل مانعه مذکوره دن بر کره تخلیص کریبان ایدرسه

البته کمال فراغت و امنیتله کندی منافع و مصالح خصوصیه و عمومیه‌لرنده بذل مساعی ایدن فرد و افراد انسانیه نعم عظمی اولان مدارج تمدن و انتظامده اعتلایاب ترقی اولورلر .

کندیلرینه دین اولوب معتقدات اسلامیه‌یی معتقد و دینه منتسب اولدقلرینی زعم و ادعا ایدنلره نقل کلام ایده‌لم . بو قبیل ساخته‌کارلره دیکر ادعا اولنان امتی هدف اغراض و اعتراض ایتمکله برابر هیئت مجتمعه میانه‌ده تسعیر عصبیت قدرینه تیبیب مضاده‌یه عاری ، روح و تأثیرده خالی بعض کلمات مزخرفه ایله دینه و دولته مسلمینه خدمت و حمیت و حرص و قول و حجج ایله امام موحدین اولان خلیفه‌نی امة حضرتلرینی و کروه مؤمنینی مدح و ثنا ایدنلره الحالة هذه لسان اغراض ایدرلر ، سامعه خباثتلری کلمه شرد به غریب ایشتمز ، باری ملعنتلری معایب و مساویه‌یه بتون بر شی کورمز اولسونلر انصاف ایدلسونلر بو یولده‌لری اسلامیه عدا اولنورمی ؟ ایشته بر لسان حق و ناطقه عقل و شریعتله نوع انسانی تفرقه و پریشانیدن صیانت ایده‌جک آداب شرعیه و عقلیه‌یی نصوص نقلیه ایله مؤید اوله‌رق اولنره بیان و ایضاح ایدلم . والموفق هو الله .

نوع عام تعلقه ایدنده که سوزلرمز جمله‌سی انوار شریعت غرادن مستفاد اولمقله برابر مواد منوره عقلیه ده مؤید بولنمشدر .

عقل و شریعت کافه احوالده تعاون و تناصر و تواددله برابر استحصال منافع عمومیه نوعیه‌یه سعی و خدمتکار و توجه ایتمکده در . طبقات مختلفه دینه عبارت اولان نوع عامک برنجی طبقه‌سی حکامدر که وظیفه اساسیه‌لری بر حیوانلک سوریسی حقنده اتخاذ ایدن حکی سیاست قبیلنه اولمیوب بذل عدل و رأفت و مرحمتله دست سیاستنه مودوع هیئت اجتماعیه‌یی اداره و محافظه ایتمکدن عبارتدر .

نوع عامک حکام و ملوکدن صکره طبقه ثانیه‌سی ده علماء عاملین و مشایخ مرشدیندن تشکیل ایدرکه بونلرده وظیفه اصلیه‌لری امتی نصایح و ارشادات

مؤثره و لسان حکمت و موعظه حسنه ایله شرعه مطابقه و عقله موافقه اولان وعد و وعیدله اولماینلره طریقه مستحسنه‌یه دعوت و کوچکلک بیوکه و کوچکلرنک افندیلرینه اطاعتلرینی و کچه‌نک دائره اتحاد افتنده‌یه یرلشمسی امرنده بذل همت ایتمکدن عبارتدر .

اوچنجی طبقه دخی نوعک وسط طاقمی یعنی تجار و ارباب صنایع اولوب بونلره ولی الاموره اطاعت کامله و خالصه‌ده بولنمقله برابر خلقی الد اتفقده و هر بر اخذ و عطاده غبن ایقاعندن تحاشی و تجددله منافع متقابله‌ده مبادله تامه و حجج حصول ایکونه صورت مشروعه‌ده افاده و استفاده ایله مکلفدرلر . دردنجی طبقه دخی عوام ناسی تشکیل ایدن قسم اولوب صنوف و مذاهب اختلافیه برابر ولی الاموره اطاعت کامله و تواد و تحابب و حجج عرفیه ایله کبارینه حرمت و رعایت و شفقت و خلافتده احترازاً جاده وفاقدن ایرلمامق وظیفه‌سیله مکلفدرلر . بیان اولنان شو درت طبقه قارشوسنده باشلوجه بر طبقه دها واردرکه طبقات سائره‌یی حراست و صیانته مأمور اولان عساکر منصوره‌در . بو طبقه‌یی تشکیل ایدن افرادک هر بری دائره مشروعه‌ده ولی الاموره قلباً و قالباً ربوط و محبت و خدمت مفروضه‌سیله مقید بولنمقله برابر اهل دیل و کوزلرده برکونه غلظت و خشونت کوسترمامک شرطیله منافع امته خدمته مکلفدرلر . صنف عسکری‌یه حاجت اولان بر آدمک افرادینه حصول درجه شفقت اولمسی یعنی سوقاقده استرداد ایده‌جک بر چوجغه تصادف ایده‌جک اولورسه وظیفه حفظ و حراستی یجابنجه کندی اولادی کبی اکا امداد و بذل شفقت اینمسی لازم ملکدر . شایان عسکری لفظاً و حالاً آداب اطاعته و حقوقه جمعیته رعایتدن خروج ایده‌جک اولورلر ایسه اول کبی خدمت و حراست نوعیه مکلف و خلافت عظمایه رأساً و طبقه برابر افرادینه هر بری بلا استثنا محافظ حقوقه و صیانت بلاد و حدود ایله مکلف اولان صنف عسکریه‌یه عقلاً و شرعاً مطالبدر . بو طبقه افرادینک هر برینه بیان اولنان وظایفک جمله‌سی مفروضه

اولدیغندن ولوکه برشی اولسون ترك ایدن جسم غذایه مستحق اولور . وکذلك
دائره اتحاددن خروج ایده جك اولورسه حیطهٔ انقیاددن انفکاك
ایدوب احکام دینیه‌یه مخالفت وعالم انسانیتده سنده‌کی سعد ارتباطی
مستلزم منافع عمومیه اساسنی هدم وتخریب ایتمش اولور . شرقده وغربده ساکن عظیم
وحقیر ، زنگین وفقیر بالجمله اقوام وامم‌ك هر فردی رفقا ایله حقوق نفع
انسانیه ووفایه شایان دینه وعند الحاجه ترقیه وتمشیت مصالحه بذل اقدام ایتمکله
مکلفدر . یوقسه دینی اولمیانده عرب ترکی ترك ایتسه ، ترك دخی عربه اهمیت
ویرمسه ، شرقلی شرقلییه غربلی غربلییه طاینسه ، غربلی بالکز غربلییه اهمیت ویره‌جك
اولسه وبو یوزدن هر جنس دخی کندی جنسی خاصه میل ایدوب جنس عامه اهانت
ایده‌جك اولسه حدسز حقدن ایرلمش ودرجهٔ عالیهٔ انسانیتدن تنزل ایتمش
ومدنیت شریفهٔ بشریه‌لری ایجاباتنی بیلمامش اولورلر . هر هانکی وقت ودنیاده
اولورسه اولسون برشی مدنیت عرفیه ویا شرعیه‌یی ادعا ایده‌جك اولورسه اولسکی
بیوك اولسون کوچك اولسون مطلقا حقوق عامه‌یی ایفایه بورجلو واونده مسئول
اولدیغی کبی مصلحتنده استعمال رفقه نیتی دخی مشروطدر . خبر شریفده (ان الله
یحب الرفق فی الامر کله) بیورلمشدر . یعنی جناب حق هر شیده رفقی سور . منافع
وحقوق نوعیه‌یی اخلال ایده‌جك اربابی بغی وتجاوزدن بشقه کیمسه‌یه اضرار شرعیه
وغلظت ایتمك لازم کلمز . تأویلات واغراض مصنعه ووساوس
مزبنه وساحرانه‌دن هر دم دجال آسا ادعای فراست وکیاست‌ده پایهٔ عقلی حقیقتده
سیورندی نقطه‌سندن دها دوندر . اونلردن آمال مخصوصه وتسویلات خدعه‌کارانه‌لری
هر شیدن بری اولان برفرده بویله رفقی ویرمه‌ده جائز دکلدر . حالبوکه حقوق
وبین النوع لوازم انسانیت وعلائق آدمیت مقدوره‌یه صحت واساساً مطامع دنیویه
ومقاصد نفسانیه‌دن منبعث اولان آثار حقد وحسد زائل اولورسه بنی نوع اره‌سنده‌کی
روابط قطعیه وطبیعیه دخی قاعدهٔ مرضیه وصحیحه‌سی اوزره تأسیس وتأیید ایدر .

82

ایشته مدنیت شرعیه ومدنیت زمانیه‌نك غایت وخلاصه‌لری بوندن عبارتدر
ای کیاست وفراستنه کوره‌نده عقل سلیم وطبع کریم صاحبی بالله علیك سبب ترکمك
اولان حقیقت بشریه‌کی وهم تکفار وانحراف انظار وغلبهٔ میل وافکار وجاذبهٔ
هوس کبی رذائل وسائقهٔ طبع ناهموار ومخالفت جنس ومذهب ومباینت
طور ومشرب غائبانه اباغك جاده حقدن ، مرکز اصابتدن قایمیون ،
حقی حق کورمه کندن رهبر عمال ایدن اربابی حذاقت واستغاثه‌دن ایسه‌ك
بر منفعت حقیقت جویی اشبو کتابی بزی عینه امعان ایله مطالعه ومضمون حقانیه‌سی منکوبی
کندینه دستور العمل ایده زیرا روح حکمت ومغز حقیقتدر . بونکله برکیمسه‌یی
انبیا ومرسلینه مخصوص اولان عصمت مطلقه‌یی دعوی ایدر ایله معصوم اولان حضرتلرینك
رفعت درجاتی تکلیف ایتمیورز . تکلیفمز شرائط انسانیت دائره‌سنده هر کسك
هم جنسنه بذل مودت ایتمسی وبنی نوعی ایله حسن وفاق ومحبتله کچنمسیدر . شقاوه
وعواقب کثره‌یی سوزر طبعاً وطینهٔ لئیم اولدقلری کبی کندی ذاتنه مفقود اولمیوب
ملائمت نوع عائده‌یه انفراد وتباعد ایدنلر دخی خلقهٔ وضیع وذمیمه‌لردر . خوصی
نوع بنی آدم واعیانه اقوام وامم محاسن اخلاقیه ایله اربابی نوعه بذل مودت ومحبت
ایدن ذوات شوده صفاتدر ، سنده‌ده جوهر انسانیت ، مایهٔ آدمیت واراسه
بو مسلکه سلوك وبو حزب التحاده ایتکه حیاتنده انسانیتله نامدار وبعد الحیات دخی
نیکنامی ایله شهرت شعار اولمسیدر زیرا (بوقیده ده باقی قالان رخوشه خندالیسه)
حقی کمز ایده جك اولان هر نیقده اصلاحوقانه جناب عادل مطلق محق حقه
ونصیر وحامی اهل حقیقتدر . والله خیر الناصرین وسلام علی المرسلین والحمد لله
رب العالمین .

